

ЦЕНТР ПРОГРЕСИВНОЇ ОСВІТИ «ГЕНЕЗУМ»

*Збірник матеріалів Всеукраїнської
науково-практичної конференції*

«КЛАСИЧНІ ТА ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ У РОБОТІ ВИХОВАТЕЛЯ СУЧАСНОГО ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ»

21 липня 2020 р.

Частина II

Бердянськ – 2020

УДК 373.3
ББК 74.2

Класичні та інноваційні підходи у роботі вихователя сучасного закладу дошкільної освіти: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Бердянськ, Україна, 21 липня 2020 року). Частина II. Бердянськ : Центр прогресивної освіти «Генезум», 2020. – 180 с.

У збірнику містяться результати практичних та теоретичних досліджень вихователів, що були подані на Всеукраїнську науково-практичну конференцію «Класичні та інноваційні підходи у роботі вихователя сучасного закладу дошкільної освіти». Даний збірник розрахований на вихователів та інших учасників роботи закладів дошкільної освіти. Тематика публікацій свідчить про різноманітність інтересів педагогічної спільноти у сфері ЗДО. Опубліковані матеріали адресовані як фахівцям, так і тим, хто цікавиться сучасним станом інноваційних досліджень у роботі сучасних закладів дошкільної освіти.

Організатори конференції приймали матеріали у авторській редакції, що позначилося на тому, що у збірнику тез доповідей із максимальною точністю відображається орфографія і пунктуація, яка була обрана авторами публікацій.

Усі матеріали подаються у оригінальній редакції авторів тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції «Класичні та інноваційні підходи у роботі вихователя сучасного закладу дошкільної освіти».

© Колектив авторів, 2020

© Центр прогресивної освіти «Генезум», 2020

Зміст

Секція 1. Досвід роботи вихователя ЗДО

Самчук Т.Б. «Птахи поруч з нами» (конспект інтегрованого заняття: мовлення, природа, довілля, математика).....	6
Терес О.О. Досвід роботи вихователя ЗДО	8
Тітова О.М. Інтегроване заняття з розвитку мовлення та використання інноваційної технології Блоків Дьенеша (II молодша група)	17
Трипутіна Н.В. Сталий розвиток для дошкільників, як компетентність розвинутої особистості.....	20
Цюра В.М. «Свято повітряних кульок» для середньо-старшої групи... ..	24
Черкун Н.А. Тематичне заняття з мовленнєвого етикету для дітей середнього віку «Допоможи іншим бути ввічливим та ласкавим».....	26
Чернякова І.О. Прогулянка-похід «Перші кроки до туризму» для дітей 5-го року життя за участю батьків на базі дитячого садка за методикою О.П. Аксьонової	28
Чигрин Г.І. Формування екологічної компетентності дошкільників..	31
Якуба Л.В. Розвивальний потенціал народної іграшки як засіб формування мовленнєвої компетенції дітей старшого дошкільного віку з ЗНМ	35
Яремчук Т.О. Конспект інтегрованого заняття: розвиток зв'язного мовлення, ознайомлення з природою	40
Ярошенко Л.І. Заняття в другій молодшій групі з розвитку мовлення та культури мовленнєвого спілкування «Наші улюблені іграшки»....	43
Думіна І.В. Формування пізнавального інтересу в дошкільників до народного побуту українців засобами музейної педагогіки.....	47
Мігаліскул О.С Досвід роботи вихователя ЗДО	52
Федірко О. М. Тренінг для батьків на тему «Пізнаємо своїх дітей»....	57

Секція 2. Управлінська діяльність керівника закладу дошкільної освіти

Швайка Л.А. семінар для керівників ЗДО «Системний підхід до моделювання управлінської діяльності керівника сучасного ЗДО» «Салон управлінських рішень»	60
Хархан О.О. Авторський проект. Сценарій театралізована інтерактивна ігрова програма для дітей ЗДО «Перлінка» на Свято Захисту Дітей	69
Поліщук Л.Ф. Управлінська діяльність керівника закладу дошкільної освіти	72

Секція 3. Особливості організації виховного процесу в роботі сучасного закладу дошкільної освіти

Шевчук І.А. Заняття для дітей старшого дошкільного віку на розвиток та формування стресостійкості з використанням психологічних, фізичних та дихальних вправ	76
Шкуренко Н.М. Особливості організації виховного процесу в сучасному закладі дошкільної освіти	81
Атамас Н.В. Сценарій підсумкового заходу для дітей з фонетико - фонематичним недорозвиненням мовлення «Стежинами місяцеліку». Логопедичне комбіноване заняття з розвитку мовленнєвих навичок з використанням різних видів діяльності.....	85
Синельникова А.О., Гура І.О. Профілактика емоційного вигорання педагогів в ЗДО	91
Забашта О.О. Коучінг «Наступність між дошкільною та початковою ланками освіти в рамках впровадження концепції «Нова українська школа» з елементами тимблдіingu»	103
Олійник З.П. Формування пізнавального інтересу дітей старшого дошкільного віку шляхом звичаїв та традицій	108

Секція 4. Інноваційна діяльність у роботі вихователя ЗДО

Соколова Н.С. Навчання читання дітей дошкільного віку за технологією «Ребус-метод».....	110
Стрільчук О.І. Використання інноваційних ігрових посібників засобами екологічного виховання.....	115
Тлостюк О.М. Квест – гра «До нас Осінь завітала» (з використанням інноваційних методів)	118
Харькова Л.В. Використання методики «Сінквейн» в роботі логопеда для розвитку мовлення у дошкільників з загальним недорозвиненням мовлення	125
Чаренцева О.О. Розвиток мовленнєвих здібностей та процес формування соціалізації дошкільників під час логопедичного втручання з використанням нейропсихологічного аспекту у дітей з ООП.....	129
Чекаль Л.Г. Ігровою квест-баннер «Знай! Люби! Береги!».....	131
Шнабська К.П. Використання вокалотерапії в системі музичного виховання дітей дошкільного віку	136
Шумбарська Т.Г. Використання дитячої журналістики як засобу пізнавального та особистісного розвитку дошкільника	141
Юхимюк Т.О. Мнемотехніка (секрети запам'ятовування в роботі з дітьми дошкільного віку)	145

Якимюк О.В. Використання коректурних таблиць у сучасному освітньому просторі: практичний аспект	149
Іванченко О.Ю. Лепбук як інноваційна ігрова розвиваюча технологія у роботі з дошкільниками	154
Крикуненко Т.І. Приклади порушення прав людей з інвалідністю в Україні	158
Приймакова І.І. Лялькотерапія в корекційній роботі з дітьми дошкільного віку	162
Ткач В.А. Конспект корекційно-розвивальне заняття з дітьми старшого дошкільного віку «Птахи рідного краю» (Автоматизація звука [Л] у словах, реченнях)	165
Панфілова Я.В. Впровадження методики «Лялька-персона» у освітньо - виховному процесі дошкільників	168
 Секція 5. Особливості організації процесу взаємодії між вихователями і батьками в ЗДО	
Марків В.М., Марків Т.В. Психолого-педагогічні умови зростання професійної компетентності вихователів у сфері родинного виховання.....	172
Відомості про авторів.....	177

СЕКЦІЯ 1. ДОСВІД РОБОТИ ВИХОВАТЕЛЯ ЗДО

Самчук Т.Б.,

вихователь,

*Заклад дошкільної освіти № 7 «Оленка»,
м. Нетішин, Хмельницька область, Україна*

«ПТАХИ ПОРУЧ З НАМИ»

**(конспект інтегрованого заняття: мовлення, природа, довкілля,
математика, середній дошкільний вік)**

Мета: розвивати у дітей уяву, пам'ять, увагу, логічне мислення, зв'язне мовлення, спостережливість, дрібні м'язи пальців рук, тактильні відчуття, вміння естетично сприймати природне довкілля, просторову уяву, пізнавальну активність, конструкторські здібності (за допомогою паличок Д. Кюїзенера). Виховувати любов та бережне ставлення до природи, птахів, бажання піклуватися про птахів та допомагати їм з настанням холоду. Закріпити та поповнити знання дітей про птахів «зимуючих – осілих» та «перелітніх». Формувати вміння впізнавати їх за зовнішнім виглядом, способом життя та живленням. Ознайомити з видами птахів свого регіону. Збагатити словник образними виразами, опорними словами: дикі птахи, осілі – «зимуючі», «перелітні», теплі краї, пір'я, гніздо.

Активізувати в пам'яті дітей народні прикмети про птахів. Заохочувати вихованців до творчих перевтілень.

Матеріал та обладнання:

Пректор, мультимедійна дошка, гніздо з пір'ям, художнє слово, дидактичні ігри: «Склади птаха з частин», «Чарівні мішечки», «Пташина їдальня».

Хід заняття

Вступна частина

Привітання

Сюрпризний момент: в груповій кімнаті чути голос птаха (аудіо запис)

- Діти, хто б це міг бути? Чий це голос? (Пташка)
- Так, погляньте, що це (Гніздечко з пір'ям)
- Звісно, пташечки полетіли, а нам пір'я залишили

Вправа «Яке пір'ячко?»

Мета: потрібно придумати слова, що характеризують пір'я.

- Малята, як ви думаєте, які птахи могли загубити це пір'ячко? (Ті, що полетіли у теплі краї)
- Чому вони полетіли? Як ви думаєте? Давайте пригадаємо та назвемо цих птахів

- То як ми їх називаємо? (Перелітніми)
- А ті птахи, що залишаються у нашому містечку? (Зимуючі, осілі)
- Отож, щоб краще нам запам'ятати нам птахів, я пропоную пограти у гру

«Опиши птаха»

Мета: вчити описувати птаха за опорними схемами.

Слайд №1 Голуб

Слайд №2 Лелека

Фізкультхвилинка

«Нумо, любі малюки, покрокуймо залюбки,

А тепер всі зупиніться, й на пташок перетворіться

1, 2,3 кругом себе оберніться

Перетворімося на горобчиків (стрибають, цвірінькають),

Перетворімося на лелек (стати на одну ніжку),

Перетворімося на журавликів (махають крилами, курличуть),

Перетворімося на голубів (воркують, шукають пару, доторкнутися носиками),

Покружляєм, покружляєм і в садочок потрапляєм».

-Малята, а чи знаєте ви, що за допомогою птахів визначають стан погоди?

Вправа «Маленькі синоптики»

Мета: вчити дітей виразно читати народні прикмети про птахів.

Слайд №3

-Яким чином летять птахи у теплі краї? (зграєю, ключем, клином, поодиночі)

Деякі птахи у вирій полетіли, проте нам свої світлини залишили.

Але осінній вітер пустував, і всі фото нам змішав,

А ви друзі не баріться й до роботи всі беріться.

Гра «Склади птаха з частин»

Мета: вчити складати птаха з 6 частин.

- Діти, а хто ж такі птахи?

Птахи – це наші друзі пернаті

Птахи – це окраса лісу, саду

Птахи – це друзі нашого дитинства

Птахи – це пісня і політ

Без птахів нам не обійтися!

-Як ми повинні про них піклуватися? Як гадаєте, що для птахів гірше, холод чи голод? (Ситий птах не замерзне у лютий мороз. Голод – найбільша небезпека).

Щоб наші птахи нас порадували веселим співом, були ситими пограймося у гру **«Чарівні мішечки»**

Мета: розвивати у дітей тактильні відчуття, дрібну моторику м'язів пальців рук. У мішечках впізнати на дотик, який корм там знаходиться (насіння

соняшника, зерно пшениці, крихти хліба, гарбузове насіння, пшоно, шматочки сала).

Гра «Пташина їдальня» (інновація палички Д. Кюїзенера)

Мета: розвивати, пізнавальну активність, просторову уяву, дрібну моторику, конструкторські здібності.

Вірш «Пожалій синичку»

Підсумок: ви такі чуйні, добрі малята, знаєте багато цікавинок про птахів. Що найбільше запам'яталось і сподобалося?

Терес О.О.,
вихователь

*Заклад дошкільної освіти «Сонечко»
м. Бобровиця, Чернігівська область, Україна*

ДОСВІД РОБОТИ ВИХОВАТЕЛЯ ЗДО

Ознайомлення дошкільників з лікарськими рослинами

Дитина з перших років свого життя активно починає пізнавати рослинний світ. Давно відомо, що багато представників рослинного царства володіють речовинами з цілющими якостями. Вони зветься лікарськими і використовуються при лікуванні різних захворювань, а практично здоровій людині вони допомагають зберегти бадьорість і працездатність. Лікарські рослини можна знайти буквально скрізь: у полі, на луці, у лісі, на болоті, у саду. Вони - найбільше диво природи, царство краси і наше цілюще багатство. Ознайомлення дітей з лікарськими рослинами дає можливість глибше зрозуміти взаємозв'язок людини і природи, зв'язок і залежність між об'єктами і явищами.

У роботі з дітьми при знайомстві їх з лікувальними властивостями рослин використовуємо різні методи і прийоми: спостереження, розповіді та бесіди, працю в природі, дидактичні ігри, мовленнєві і логічні завдання, екологічні ігри, пошукову та дослідницьку діяльність.

Для формування у дошкільників екологічно свідомої поведінки та знайомства з лікарськими рослинами ефективним та результативним є метод проєктів.

Враховуючи актуальність даного питання, темою досвіду обрано екологічний проєкт «Зелена аптека», який забезпечить системність та результативність ознайомлення дошкільнят з світом рослин, виховання екологічної культури.

Екологічний проєкт «Зелена аптека» для дітей середнього дошкільного віку

За основною діяльністю: інформаційний та пошуково-дослідницький.

За кількістю учасників: груповий: вихователі, діти, батьки.

За терміном реалізації: довготривалий.

База реалізації проєкту: Бобровицький заклад дошкільної освіти «Сонечко»

Мета проєкту:

пізнавальна: розширити і поглибити знання дітей дошкільного віку про природне оточення як цілісний живий організм, формувати уявлення про лікарські рослини, їх значення в житті людини, засобах застосування;

розвивальна: розвивати пізнавальну активність, художні здібності, творчу уяву, мову, навички експериментування в процесі ознайомлення з лікарськими рослинами;

виховна: виховувати дбайливе ставлення до природи, екологічну культуру, любов до рідного краю;

соціальна: спонукати дітей відмічати не лише свої досягнення, але і досягнення інших; застосовувати особистий досвід в роботі над проєктом; радіти результату від спільної праці дітей, батьків, педагогів.

Очікувані результати: сформувати у дітей за допомогою проєкту екологічно грамотну поведінку, навчити через пошуково-дослідницьку діяльність досліджувати, дізнаватись, та робити елементарні висновки, закріпити навички використання лікарських рослин в лікувальних цілях та виховувати дбайливе ставлення до них.

Види діяльності	Зміст роботи	Термін виконання
Заняття «Подорож в Країну Здоров'я»	Познайомити дітей з тим, як потрібно дбати і зміцнювати своє здоров'я, з поняттям «лікарські рослини».	Вересень
Заняття « Чиї квіти найгарніші»	Продовжувати знайомити дітей з найпоширенішими осінніми квітами, їх лікувальними властивостями.	
Спостереження в природі	Милуватися красою осінніх пейзажів та насолоджуватися запахами осінніх квітів. Пояснити залежність життя рослин від сезонних змін у природі на прикладі відомих дітям рослин.	
Праця в природі	Познайомити дітей з правилами збору та сушіння лікарських трав.	
Трудова діяльність	Допомогти виготовити гербарій з зібраного влітку матеріалу «Зелена аптека»	
Ігрова діяльність	Закріпити знання про лікарські рослини під час дидактичних ігор:	

<p>Художньо – продуктивна діяльність</p>	<p>«Квітуча галявина», «Колір та квітка», «Впізнай за запахом», «Я почну, а ви продовжте», «Розкажи про квіточку»; рухливих ігор: «М'яч злови рослинку назви», «Ми на луг ходили» «Корзина осені» Малювання «Чорнобривці чорноброві», «Зелена аптека»</p>	
<p>Заняття «Корисні овочеві культури»</p> <p>Експерсії на ділянку з городиною, до куточку саду</p> <p>Заняття «Осінні дарунки»</p> <p>Трудова акція</p> <p>Дослідницька лабораторія</p> <p>Заняття «Поклонися калині»</p> <p>Спостереження в природі</p>	<p>Познайомити дітей з лікувальними властивостями цибулі, часника, хрону. Вчити розрізняти рослини за зовнішнім виглядом, запахом.</p> <p>Закріпити знання дітей про те, що в організм людини з овочами та фруктами потрапляють вітаміни та поживні речовини.</p> <p>Продовжувати формувати уявлення дітей про лікарські властивості рослин найближчого природного оточення, позитивний досвід взаємодії дитини з навколишнім світом.</p> <p>Зібрати якнайбільше «дарунків» осені – жолудів, каштанів, горіхів (для масажу), ягід (для чаю), насіння для підгодівлі тварин і птахів узимку.</p> <p>Поглибити та розширити знання дітей про способи сушки фруктів (ізіум, чорнослив, курага)</p> <p>Познайомити дітей з цілющими властивостями калини.</p> <p>Милування кущем червоної калини, насолоджуватися запахом і смаком ягід, придивитися уважно до кісточки, що знаходиться всередині.</p> <p>Розвивати мовлення, увагу, мислення, пам'ять під час розвиваючих та дидактичних ігор:</p> <p>«Що зайве», «Впізнай на смак», «Знайди за описом», «У саду і на городі»; рухливих ігор: «Ходить Гарбуз по городу», «Ось який у нас врожай, фрукти й овочі збирай!», «Ой, є в лісі калина» Аплікація «Осінній натюрморт», малювання «Вітаміни - наші друзі», «Які у калинки, корисні намистинки»</p>	<p>Жовтень</p>

<p>Ігрова діяльність</p> <p>Художньо - продуктивна діяльність</p>		
<p>Заняття «Лісова аптека»</p> <p>Фітовітальня</p> <p>Трудова діяльність</p> <p>Ігрова діяльність</p> <p>Художньо- продуктивна діяльність</p>	<p>Уточнити й розширити уявлення дітей про лікарські рослини: материнку, звіробій, шипшину, м'ятю.</p> <p>Познайомити дітей з процесом приготування лікувальних чаїв. Виготовити мішечки з сухими травами</p> <p>Закріпити знання про лікарські рослини під час дидактичних ігор: «Лісові слова», «Впізнай за запахом», «Який у тебе листочок»;</p> <p>рухливих ігор: «Разом ми у ліс підемо»</p> <p>Колективна композиція «В осінньому лісі», малювання «Чарівний листочок»</p>	<p>Листопад</p>
<p>Заняття «В гості до ялинки»</p> <p>Спостереження в природі</p> <p>Виставка сімейних робіт «Міні -музей рукотворної ялинки»</p> <p>Дослідницька лабораторія</p> <p>Ігрова діяльність</p> <p>Художньо – продуктивна діяльність</p>	<p>Розповісти дітям про цілющі властивості хвойних дерев.</p> <p>Вчити дітей правильно ставитися до природи, формувати у них екологічну свідомість</p> <p>Нагадати дітям, що дерево, це живий організм, воно дихає, п'є воду, росте, а найголовніше – відчуває біль, як людина.</p> <p>«Як і чим ми дихаємо»</p> <p>Дидактичні ігри: «Так чи ні?», «З якого дерева листочок», «Що в нас на ялинці?», дидактична вправа «Чи добре бути ялинкою?»</p> <p>Малювання «Зустріч мандаринки та зеленої ялинки»</p>	<p>Грудень</p>
<p>Заняття «Скарбничка бабусиних рецептів»</p>	<p>Вчити дітей піклуватися про своє здоров'я, познайомити їх з рослинами – лікарями (алое,</p>	<p>Січень</p>

<p>Дослідницька лабораторія</p> <p>Трудова діяльність</p> <p>Ігрова діяльність</p> <p>Художньо – продуктивна діяльність</p>	<p>каланхоє, герань), розповісти яку користь приносять вони людям.</p> <p>Як зробити сік з алое для застосування з лікувальною метою</p> <p>Організація догляду за рослинами в куточку природи.</p> <p>Дидактичні ігри :«Впізнай мешканця», «Розрізні картинки»; сюжетно- рольова гра «Аптека»</p> <p>Малювання «Зелений світ на підвіконні»</p>	
<p>Заняття «Фітолікарня для малят і звірят»</p> <p>Акція доброти «Гостинці з осінньої комори»</p> <p>Дослідницька лабораторія</p> <p>Ігрова діяльність</p> <p>Художньо – продуктивна діяльність</p>	<p>Розширити знання дітей про природне довкілля, приготування ліків з малини, липи, подорожника, вчитися надавати допомогу тим, хто цього потребує</p> <p>Звернути увагу та познайомити дітей з цілющими властивостями насіння і плодів вільхи, ясеня, льону, соняшника, гарбуза, кавуна, кропу. Які з них є смаколикami для птахів?</p> <p>Приготування ліків з насіння (знайомство з ефірними оліями)</p> <p>Дидактичні ігри: «Що можна побачити, понюхати, спробувати на смак», «Підбери до ситуації», «Зайчик застудився»</p> <p>Аплікація «Квітка здоров'я»</p>	<p>Лютий</p>
<p>Заняття «Посадила я берізку край вікна»</p> <p>Спостереження в природі</p> <p>Дослідницька діяльність</p> <p>Ігрова діяльність</p> <p>Художньо – продуктивна діяльність</p>	<p>Поглибити і розширити знання дітей про березу, її лікувальні властивості; згадати вірші і пісні про березу, познайомити із загадками, повір'ями, легендами про березу; виховувати дбайливе ставлення до рослин, любов до рідного краю.</p> <p>«Дерево – зелений друг»</p> <p>Познайомити дітей з весняними явищами в природі: сокорух, поява бруньок</p> <p>Дидактичні ігри: «З якого дерева листочок», «Дерева та кущі», «Багато – один»</p> <p>Гра- хоровод «Ой, хвалилася та берізонька»</p> <p>Аплікація «Весняна казка»</p>	<p>Березень</p>

<p>Заняття «Першоцвіти», «Кульбабка – квітка сонця»</p> <p>Робота з батьками</p> <p>Ігрова діяльність</p> <p>Художньо – продуктивна діяльність</p>	<p>Познайомити з лікарськими властивостями кульбаби, мати-й – мачухи. Яку будову мають ці квіти, чому ці квіти називають квітками сонця.</p> <p>Батькам спільно з дитиною виготовити книжку про лікарську рослину</p> <p>Допомогти підібрати інформацію про застосування в народній медицині ромашки, нагідок, кульбаби.</p> <p>Дидактичні ігри: « Що спочатку, а що потім», «Дві галявини», «Я знаю...», «Квіткова вікторина», «На веснянім лузі», «Один – багато»</p> <p>Колективна аплікація «Весняна галявина»</p>	<p>Квітень</p>
<p>Розвага «І рослини, і тварини вкрай потрібні всі людині»</p> <p>Праця в природі</p> <p>Ігрова діяльність</p> <p>Художньо – продуктивна діяльність</p>	<p>Систематизувати знання дітей про значення рослин і тварин у житті людини, викликати інтерес до природи і до проблем її охорони.</p> <p>Під час практичних дій закріпити правила збору та сушіння лікарських рослин</p> <p>Дидактична гра «Добавлянка», «Аптека». «Розкажи про листочки та квіти»</p> <p>Малювання «Озирнемось ми навколо: світ, який ти кольоровий!»</p>	<p>Травень</p>

КОНСПЕКТ ІНТЕГРОВАНОГО ЗАНЯТТЯ КУЛЬБАБА – КВІТКА СОНЦЯ

Завдання: продовжувати знайомити дітей з представниками рослинного світу рідного краю, з поняттям «лікарська рослина». Сприяти розвитку пам'яті, уваги, логічного мислення, вміння виконувати завдання та вказівки вихователя; спонукати до прояву творчості, фантазії. Розвивати художні здібності, творчу уяву, естетичний смак, ігрову активність.

Виховувати дбайливе ставлення до живої природи.

Матеріал: весняні пейзажі, картинки з зображенням кульбаби, казка Людмили Кибалко «Хвастлива кульбабка», вірш Лариси Іллюк «Кульбаби», мнемосхема, жовта гуаш, тоновані зеленим кольором аркуші паперу, обладнання для малювання.

Хід заняття

1. Організаційний момент

Сонечко встало, іде новий день
Любі малята, усім добрий день!

Пташечка в небі співає пісень
Ніби вітає усіх: «Добрий день!»

2.Основна частина

Все, що нас оточує: і галасливі птахи, і лісові звірі, і зелені дерева – все це природа рідного краю. Сьогодні ми з вами здійснимо мандрівку у чарівний світ природи, спробуємо проникнути в її таємниці.

Діти, погляньте навколо: які зміни відбулися в природі з приходом весни. Вихователь читає вірш, під звуки аудіо запису «Весна», демонструючи при цьому частину малюнка на кожну строфу

В небо раннє, навесні,
Сонце впливло в човні,
Світле, золотоволосе,
Скрізь промінням розлилося,
Розбудило кожну пташку,
Насінинку і комашку,
Відімкнуло кожну бруньку,
Що благала порятунку.
Випустило всі травинки
З-під холодної хустинки.
Мов сказало: "Годі спати!
Всі - прокиньтесь співати!"

І справді, вся природа ніби прокинулася з приходом весни.

- Діти, погляньте на малюнок. Що ви бачите?

- Які кольори переважають навесні?

Дидактична гра «Пори року»

Що за диво золотисте?

На зеленому – намисто...

Скрізь кульбаби розпустились,

Пишні, жовтенькі та гожі,

І на сонце дуже схожі.

То скільки їх? Давайте порахуємо.

Пальчикова гімнастика

Раз – кульбабка край доріжки,

Два – кульбабка біля ніжки,

Три – кульбабка без жука,

Ще **чотири** – з-під листка,

П'ять – пушинки розлетілись.

Далі – пальчики скінчилися.

Презентація казки Людмили Кибалки «Хвастлива Кульбабка»

Серед зеленого поля майоріли кульбабки, ромашки, волошки...

Над ними літали різнокольорові метелики. Кругом краса!

Якось долинула до однієї жовтоголової кульбабки розмова дідуся з онукою, яка збирала квіти для свого віночка.

- Дідусю, ця квітка - одне велике сонце, яке вранці будить мене, - промовила дівчинка і спрямувала свій погляд на кульбабку.

- Справді, Оленко, якщо уважно придивитися, то воно й так...

Вони пішли, а кульбабка все міркувала й міркувала, що навіть сон їй наснився, начебто вона – денне світило.

Загордилася. Хвалить-вихваляє себе цілісінький день.

- Я – сонечко! Подивіться, яка я гарна... Дякуйте мені, що поруч зі мною на полі зростаєте...

- Воно усім гріє, дає життя. А ти? – відповіла їй Ромашка, яка росла біля неї.

Сонце дивилося на них і мовчало.

А наступного дня жовтоголова перетворилася на диво дивне: жовта квітка покрилася білим пухом, який зірвав і поніс вітер.

Уже ніхто з мешканців поля не пізнав хвастливу красуню. Де ж вона поділася?

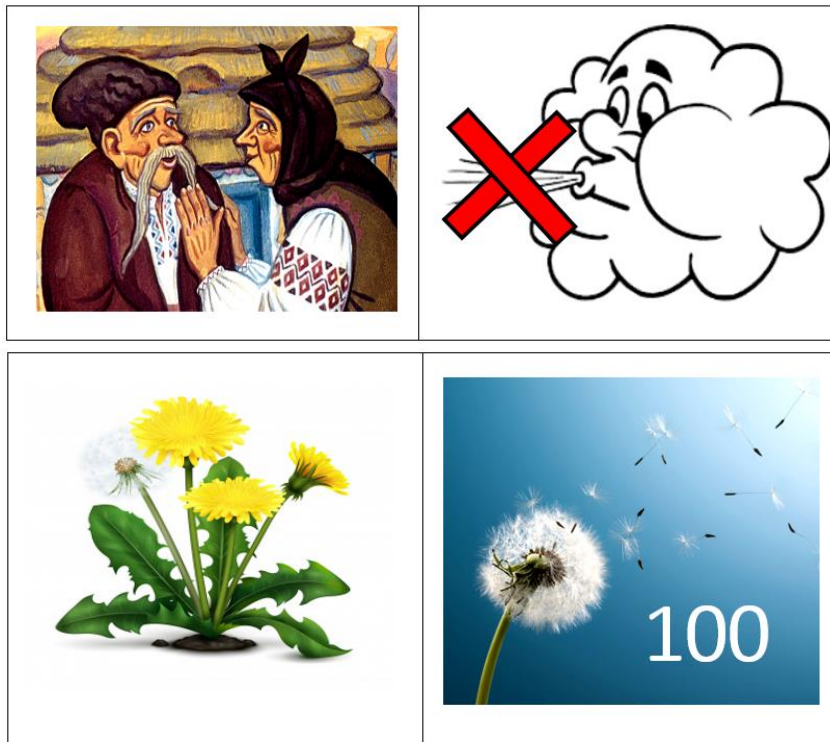
Заучування скоромовки (за мнемосхемою)

Говорила діду баба:

- Ти не дмухай на кульбабу,

Бо з кульбаби полетять

Сто малих кульбабенят

- Багато цікавого я хочу розповісти вам про цю диво - рослинку. А допоможуть мені малюнки – підказки.

Знайомство з лікарськими властивостями рослини

Кульбаба – улюблениця малюків. Доки вона жовта, вона яскрава та цікава. А коли перетворюється на пухнасту білу кулю, то це – найкраща дитяча забавка на природі. Недарма в народі її називають повітряна квітка, а ще молочай бо сік у кульбабки нагадує молоко. Саме ним змащують мозолі, бородавки, вугрі. Використовують кульбабу і в медицині. Причому використовуються і коріння, і листя і сік рослини. Препарати на основі кульбаби допомагають від багатьох хвороб. Відомі й косметичні властивості кульбаби – маска з її свіжого листя добре зволожує шкіру. А настій з квіток кульбаби допомагає боротися з веснянками.

Цікаві факти про кульбабу

З молодого листя і стебел кульбаби роблять смачний салат. А з квіток цієї рослини, виявляється можна приготувати варення. Підсмажене коріння кульбаби може з успіхом замінити каву.

Вранці на сонячній галявинці без годинника можна дізнатися час. У 5-6 годин встає сонечко, і кульбабки розкриваються. До вечора жовті вогники гаснуть і закриваються. Кульбаба так любить сонечко, що не відводить від нього погляду – повертає за ним свою голівку-квітку.

Руханка

А тепер давайте станемо на мить дітками – зернятками мами кульбабки.

На галявині зростають

Квіточки маленькі

І на сонце дуже схожі...

Як воно жовтенькі

Корінцями із землі

П'ють вони водичку

І ростуть, ростуть, ростуть ...

Стають білі щічки

Подув сильний вітерець

Захиталась квітка

І кульбабкові зернятка

Стали мов пилінка

3. Художньо – продуктивна діяльність малювання «Сонечка в травичці»

4. Підсумок заняття.

– Сьогодні ми познайомилися ще з однією диво - рослиною.

Тітова О.М.,
вихователь ЗДО

*Березанський заклад дошкільної освіти
(ясла-садок) «Сонечко»*

смт. Березанка, Миколаївська область, Україна

ІНТЕГРОВАНЕ ЗАНЯТТЯ З РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ БЛОКІВ ДЬЕНЕША (II МОЛОДША ГРУПА)

Тема: «Як ми шукали сонечко»

Мета: Дати поняття про значення сонця та його дію (гріє, яскраво світить, сходить і заходить). Підкреслити роль – сонечка - у житті квітів, людей, тварин, під його дією ростуть рослини, співають пташки. Життя на землі залежить від сонячного світла, тепла. Вчити розуміти народні прислів'я - про сонечко. Розвивати мислення, пам'ять, мовлення. Використовувати інноваційну технологію Блоків Дьенеша – закріпити «читати» символи і вирішувати прості завдання. Збагатити знання малят про небо, місяць. Виховувати уважне

ставлення до природи, вміння піклуватися про неї. Вчити швидко прийти на допомогу, тим хто потребує і її.

Попередня робота.

Експериментально – пошукова робота.

Під час прогулянки торкаємося предметів , де світить сонечко (у різні частини доби).

Досліди з проростанням цибулі.

Спостереження за живою та неживою природою.

Прочитати та обговорити віршики:

Г. Бойко «Сонечко»; В. Сосюра «Місяченько»; Ук.н. п. «Вийди, вийди сонечко»; А.Калінчук «Спи, сонечко, спи». Ф. Догларджа «День, ніч» Рухлива гра «Сонечко та дощик»

Матеріал до заняття.

Куточок природи – дерево зацвітає, пташки летять, трава зелена, сонечко угорі усміхнене.

Запис музики «спів пташок».

Запис про сонечко – це зірк.

Запис «буревію, грому, сильного вітру»

Блоки Дьенеша.

Комашка – «сонечко»

На дошці – зірки -3 великі; малих багато.

Сузір'я «Дракон» викладений на дошці.

Посібник для гри на кожну дитину – «Заховай зірку у будинок». Кільце, до нього прив'язані жовті стрічки.

Цукерки та печиво схоже на сонечко та сонечко – жучок.

Хід заняття:

1.Вступна частина.

Малята, яка зараз пора року? (весна). Як називається місяць? (Квітень).

Гра: « Що буває навесні» (показую дерево – зацвітає; пташки – весело літають, повертаються з теплих країв; погода – тепла; люди - одягаються легко.;

Про кого загадка: «**Без насіння вранці сходить. Промінці з собою водить. Всіх на світі звеселяє.**» Що це, діти? Хто вгадає? (Сонце)

2. Основна частина

Закрийте очі і простягніть рученята до сонечка. А тепер відкрийте очі. Що відчуваєте на щічках, ручках? Правильно, діти, ми відчуваємо тепло сонячного проміння.

Пригадайте, ми з вами робили дослід з цибулею. (Цю цибульку ми поставили на сонечко , а цю в темряву) Яка цибулька краща?

(вмикаю телевизор)

Сонце – це зірка в неосяжному небесному просторі. Це величезна вогняна куля, дуже, дуже гаряча. Якими словами можна назвати сонечко (золоте, ясне, тепле, яскраве, гаряче, добре, світле...)

- Чому люди називають сонце найкращими словами і люблять його?

Воно світить нам, дає тепло всім живим істотам : людям , рослинам , тваринам.

Сонце має величезне значення для життя на Землі. Все живе на нашій планеті, вдячне сонцю за те : що воно дарує світло та тепло. В народі кажуть: **«Сонце – це джерело життя»**

(звучить музика . ми лякаємось присідаємо на килимок - сонечко хтось краде)

Діти - наше сонечко зникло. Малята без сонечка не буде тепла, світла, життя на землі.

В народі кажуть: «Куди рідко заглядає сонце. туди часто навідується лікар.» Треба сонечко рятувати. Ми з вами люди, і без літака ми не можемо літати. Малята нам допоможуть Блоки. Ми станемо Блоками і підемо шукати сонечко. Але це дуже важко, не злякаємось.

Гра: «Візьми і назви Блок?» (беремо блок, тільки потім називаємо його)

Гра «Швидко шикуйсь у колону»

Мета: розвивати мовлення та швидкість.

Гра: « Земля, повітря , вода»

(Земля - крокуємо . Повітря – летимо (руки в сторони). Вода – пливемо (руки вперед)

(Побачили комашку – жучка.)

Малята сонечко – жучок чудовий захисник наших полів, садів ,городів – він знищує небезпечних шкідників. Ще цю комашку вважають символом удачі. Не можна її проганяти та лякати, щоб не злякати удачу. Запитуємо , чи не бачило воно сонечко?

Вірш : « Сонечко –жучок»

« Сонечко червоне, сонечко жучок,

Полети з долоні, в небо до зірок.

Відчини віконце, хай всміхнеться сонечко

До усіх - діток .

Сонечко - летить високо , високо у небо.

Вихователь . Дякуємо тобі сонечко. Щоб захистити наше сонечко від вітру збудуємо йому будинок з Блоків. (летимо на літаку, зупинилися на хмаринки)

Діти, поки ми летіли настала, яка частина доби? (ніч) Що на небі буває в ночі?

Мерехтять різними кольорами. зірки). Порахуємо великі зірки (один, два, три), а маленьких зірочок – багато. Хто ще появляється вночі? (місяць)

Місяцю, ти не бачив сонечко? Без нього на землі життя не має.

Місяць – бачив одне сузір'я його вкратило, а називається воно **дракон**.

Малята: сузір'я – це скупчення зірок , вони тримаються один за одного , щоб не впасти на землю(роздивляємося сузір'я дракон).А як же нам сонечко

врятувати? Нам допоможуть Блоки Дьенеша. Ми з вами покладемо зірки кожному у свій будиночок, а Зірки дракона перетворимо у блоки.

Гра: «Заховай зірку у будинок»

(з'являється сонечко – Дякую вам дітки ви мене врятували.

Гра -» Розвеселимо сонечко» (беру круг)

Встало вранці ясне сонце

Зазирнуло у віконце.

Ми до нього потяглися

За промінчики взялися.

Будемо дружно присідати

Сонечко розвеселяти.

Встали сіли, встали сіли.

Гляньте, як розвеселили.

Засміялось сонечко.

Дітям у віконечко.

Пісня про сонечко.

Підсумок заняття. Про кого сьогодні у нас було заняття. (сонечко) Яка пригода була в нас? Кого рятували? Повертаємось до дитячого садочка. Ви всі - добрі і гарні малята. Сонечко з сонечком – жучком - приготували вам гарні цукерки та прянички.

Трипутіна Н.В.,

вихователь

Заклад дошкільної освіти №26

м. Кривий Ріг, Дніпропетровська область, Україна

СТАЛИЙ РОЗВИТОК ДЛЯ ДОШКІЛЬНИКІВ, ЯК КОМПЕТЕНТНІСТЬ РОЗВИНУТОЇ ОСОБИСТОСТІ

Освіта для сталого розвитку - це зміна світогляду, формування нової системи цінностей у дорослих і дітей, відмова від споживацького ставлення до природи, розуміння того, що людина - це всього лише частина природи, підтримка біорізноманіття та різноманітності культур, зміна свого щоденного поведінки, ставлення до навколишнього середовищу і до інших людей, виховання толерантності, поваги до різних культур, дотримання прав дитини, включаючи право на якісну освіту, на гру, розвиток його творчого потенціалу, рішення гендерних питань. Область економіки може бути представлена в дошкільну освіту, перш за все, вивченням різних аспектів ресурсозбереження (економія води, енергії, тепла, утилізація та переробка сміття).

Освіта для сталого розвитку зачіпає не тільки зміст, а й методику роботи з дітьми, взаємини дорослого і дитини. Оскільки наше суспільство швидко

змінюється, одним із важливих завдань є не засвоєння дитиною комплексу певних знань і їх відтворення, а формування бажання вчитися, вміння вчитися і знаходити інформацію, аналізувати та узагальнювати її, застосовувати отримані знання в повсякденному житті. Воно також передбачає партнерські відносини дітей і дорослих (педагогів, батьків), активне залучення дитини в соціум, в проблеми рідного міста (селища), країни. Важливо також вирішити проблему підтримки дитячої ініціативи і самостійної діяльності, що також вимагає від педагогів перегляду поглядів на відносини з дітьми.

В освіті в інтересах сталого розвитку ставляться наступні цілі навчання:

- 1) Вчитися мислити (постановка аналітичних питань, критичне і системне мислення, вирішення проблем, орієнтація на майбутнє);
- 2) Вчитися робити (застосування знань у різних життєвих ситуаціях, дозвіл криз і ризиків, відповідальні дії, самоповага);
- 3) Вчитися бути самостійним (впевненим в собі, самовираження і комунікабельність, подолання стресу);
- 4) Вчитися жити і працювати разом (відповідальність, повага до інших, співпраця, участь в демократичному процесі прийняття рішення, переговори і досягнення консенсусу).

Структура курсу передбачає опанування дітьми трьома темами, освоєння яких орієнтовно розраховано на півроку: **Спілкування, Ресурси, Подарунок.**

Вибір саме цих тем орієнтований на взаємопов'язані сфери сталого розвитку: соціальну, економічну та екологічну.

Відповідно до педагогіки емпайермент у межах кожної теми дітей спрямовують на обрання і виконання дій для сталого розвитку, які є провідними чинниками формування у них відповідної поведінки та стилю життя в цілому. Повторення цих дій протягом двох тижнів дозволяє сформувати в дітей сталу звичку – модель поведінки, яка потім стає складовою їх повсякденного способу життя. [2, с 16].

Пропоновані у курсі дії виконуються вдома, в дошкільному закладі, найближчому оточенні дитини і полягають у:

1. Покращенні стосунків між людьми;
2. Підтримці морального і психологічного клімату у групі;
3. Розумному споживанні енергії та води;
4. Зменшенні марних витрат сировини;
5. Зменшенні кількості відходів;
6. Зміцненні власного здоров'я.

У кожній темі здійснюється своєрідне самодослідження особистої території дитини та її родини через аналіз власного стилю поведінки і набутого досвіду за допомогою чотирьох запитань. Воно є способом входження в тему та перевірку набутого результату наприкінці теми. На початку теми кожна дитина заповнює спеціальну картку з твердженнями (їх допомагає дитині прочитати

доросла особа), фіксуючи свої відповіді певним кольором: зеленим, якщо її відповідь – «завжди», жовтим – якщо «інколи», білим – «ніколи»

Педагог збирає заповнені картки і зберігає їх до завершення теми.

Другий підсумковий аудит проводиться наприкінці теми. Він засвідчує зміни у поведінці дитини і є матеріалом для обговорення з дітьми, а також з батьками, до відома яких бажано донести результати проведеного дослідження. Важливо, що результати дослідження однієї дитини не порівнюються з результатами іншої і не оцінюються.

Таблички можна урізноманітнювати. Тема Привітання – долонька, Вода – краплинка, Іграшка – машинка...

У пропонованому курсі освіта для сталого розвитку система з дев'яти таких днів із періодичністю один раз на два тижні послідовно вводиться в освітній процес закладу. Найбільш вдалим для проведення тематичного дня є – понеділок. У наступні дні двох тижнів забезпечується закріплення, автоматизація виконуваних дітьми дій, їх природний перехід у мотивовані звички.

Тематичний день починається із проголошення ідеї дня дітям, це один з моментів налаштування самого вихователя на роботу протягом дня і наступних двох тижнів. Важливим моментом ранку є ознайомлення дітей із символами, знаками, написаними словами, іншими способами унаочнення тематики дня.

Кульмінацією першої половини дня є спеціально організоване заняття, інтегроване за змістом, що поєднує кілька освітніх ліній з пріоритетом однієї з них. Мета заняття полягає в допомозі дітям усвідомити певну інформацію і зразки поведінки, їх цінність та викликати бажання вчиняти саме так у повсякденному житті.

На початку кожного заняття варто використовувати стартовий текст, героями якого є – хлопчик і дівчинка – Максимко і Оксанка. Основну частину заняття складає опанування дій – обговорення моделей поведінки, проголошення намірів і відповідна практична діяльність дітей у взаємодії між собою. Інформаційний блок, а точніше монолог педагога, та інформація, яку діти сприймають пасивно, повинен бути зведеним до мінімуму. Усе, з чим діти ознайомились на занятті, має закріплюватися в різних формах творчої взаємодії на прогулянці та під час активності у другій половині дня. Завданням педагога є створення спеціальних ситуацій, які б вимагали від дітей застосування набутого досвіду виконання дій.

У перспективному плануванні роботи з дітьми старшого дошкільного віку передбачається проведення тематичних днів один раз на два тижні. Важливим складником є поданий до кожної теми перелік дій, якими можуть опанувати діти. Про позитивний результат освітньої роботи можна говорити лише тоді, коли, за результатами спостережень, діти демонструють бажані моделі у поведінці, а відповідні дії набувають автоматичності.[1, с 4]

Модель сталого розвитку націлена і на сьогоднішній день, і на майбутнє, водночас перевага надається прийдешнім поколінням. Ця модель - один із

способів допомогти нашим дітям зрозуміти, що існує межа бездумної експлуатації природних ресурсів, негативного безвідповідального ставлення до себе, свого здоров'я, до інших навколо, до оточення і довкілля. Якщо вже зараз почати діяти в цьому напрямі, у нас ще є надія. І діяти необхідно не лише заради нашого спільного майбутнього, а й заради фізичного здоров'я кожного із нас.

В рамках реалізації пролонгованого проекту "Освіта для сталого розвитку" діти дізнаються про можливість вторинного використання паперу та роблять папір з макулатури власноруч.

Тема: «Ресурси».

Мета і завдання, які поставили перед собою:

- 1) знайомство з природними ресурсами;
- 2) дати дітям елементарні знання й практичні вміння в сфері екологічних та економічних стосунків;
- 3) здійснювати роботу спрямовану на залучення дітей дошкільного віку до екологічної та економічної діяльності, з урахуванням сучасних соціальних умов;
- 4) охороняти та раціонально використовувати ресурси;
- 5) виховувати ощадливість у використанні води, світла, газу. Розповісти про їх значення в житті людини;
- 6) вчити економити предмети побуту – папір, посуд, іграшки, особисті речі;
- 7) навчати норм поведінки зі старими речами. Визначити можливості використовувати їх: пошити фартушок, серветку, килимок для киці, ганчірку для господарсько-побутової праці. [1, с 27].

Діти із задоволенням сприймали поданий матеріал, брали активну участь у різних видах діяльності. Провівши роботу з даної теми, ми побачили, що діти стали без нагадування раціонально використовувати воду, піклуватися про дерева та більше любити природу. Навіть батьки помітили, що діти почали використовувати набуті знання в повсякденному житті та їх вчити.

Література

1. Гавриш Н., Пометун О. Дошкільнятам освіта для сталого розвитку: парціальна програма для системи дошкільної освіти/ Н. Гавриш, О. Пометун К., 2019
2. Н. Гавриш, О. Саприкіна, О. Пометун. Дошкільнятам – освіта для сталого розвитку, навчально-методичний посібник для / дошкільних навчальних закладів, Дніпропетровськ «Ліра» 2014

Цюра В.М.,
керівник музичний
Закладу дошкільної освіти (ясла-садок) «Дніпряночка»
с. Червона Слобода, Черкаська область, Україна

«СВЯТО ПОВІТРЯНИХ КУЛЬОК» для середньо-старшої групи

Мета:

- розвивати емоційну сферу дітей шляхом їх участі у веселих іграх, змаганнях та естафетах спортивного характеру з повітряними кульками;
- продовжувати сприяти розвитку спритності, влучності, координації рухів та рівноваги;
- розвивати об'єм легенів у хлопців та творчі здібності у дівчаток;
- виховувати почуття дружби, організованість, дбайливе ставлення до свого психічного здоров'я;
- закріпити знання про ознаки пізньої осені.

Інвентар: 2 басейна, повітряні кульки (30 шт. надутих і 12 не надутих), 2 ключики, 2 дуги, фломастери.

Хід розваги

Діти заходять до святково прибраного повітряними кульками залу.

Ведуча: - Вже й пізня осінь наступила,

Похмура і сумна пора.

І хмари небо затулили,

І вітер віє, й холоди.

Всю нашу землю огортають

Лелеки й солов'ї сумні

В краї далекі відлітають.

Холодно...,

сіро...,

мокро...,

сумно...

Це, діти, ... (пізня осінь)

Ведуча: - А що ж це враз змінилось

Навколо нас ураз:

Яскраво посміхнулось

І сонечко до нас,

І пізня осінь веселіша

Стала в той же час.

Та це ж яскраві кульки

Надули дітлахи...

Із кульками погратись

Всі хочуть залюбки.

Гра: «Яка команда швидше передасть кульку»

Ведуча: - Дружить небо з сонечком,

Дружить хмарка з дощиком,

Вітер - із листочком,

Берег - із місточком,

Жабенятка - з рибками,

Ну, а кулька - з дітками!

Гра-естафета: «Хто швидше перенесе кульки»

(стрибки на двох ногах із затиснутими між ногами кульками)

Ведуча: - Скільки радості у нас

З кульками ми граємо.

А зараз буде хокей у нас

Ми шайби забиваємо.

Гра-естафета: «Забий кульку у ворота»

(для хлопців)

Ведуча: - Виблискує кулька

І справа і зліва

Її вітерець у повітря несе

Я кулька яскрава, грайлива, красива

Я легша за все, веселіша за все!

І, справді, діти, подивіться, яка кулька легенька, як легко вона літає у повітрі.

Гра-естафета: «Перенеси кульку у повітрі»

(для дівчаток)

Ведуча: - Хто із хлопців дужий з вас?

Хто надує кульку враз –

Переможе в той же час!

Гра-естафета: «Хто надме більшу кульку»

(для хлопчиків, за бажанням)

Ведуча: - А дівчатка милі та красиві

Люблять наряжати, все на світі прикрашати.

А до того ще й майстрині

Кульки прикрасять вони нині.

Гра-естафета: «Розмалюй кульку»

(для дівчаток)

Ведуча: - Кульки в нас вийшли чудові

Різно-різно-кольорові,

Веселі і цікаві,

Привітні та яскраві.

І осінь посміхнулась враз,

Яке чудове свято в нас.
Але на жаль, нам треба розставатись
Свято скінчилось, нам треба прощатись.
Але, щоб свято залишилось довший час
Ми кульки подаруємо для вас,
Щоб весело з кульками ви танцювали
І ні в яку пору не сумували.
Діти танцюють з кульками під веселу мелодію.

Черкун Н.А.,
вихователь дитячого садка
*Дошкільний навчальний заклад ясла-садок «Барвінок»
с. Покровське, Решетилівський район, Полтавська область, Україна*

ТЕМАТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ З МОВЛЕННЄВОГО ЕТИКЕТУ ДЛЯ ДІТЕЙ СЕРЕДНЬОГО ВІКУ «ДОПОМОЖИ ІНШИМ БУТИ ВВІЧЛИВИМ ТА ЛАСКАВИМ»

Завдання: розвивати діалогічне та зв'язне мовлення; виховувати чемність та ввічливість у поведженні зі сторонніми людьми уточнити та розширити знання дітей про культуру спілкування; учити дітей орієнтуватися у своєму ставленні до інших людей; продовжити знайомити дітей з етикетною лексикою, вправляти дітей у словотворенні, побудові речень-звертань, збагачувати словник зменшувально-пестливими словами.

Матеріал та обладнання: ілюстрації до відомих малюнкам казок («Колобок», «Ріпка», «Рукавичка»), мольберти, «стежинка» - смужка з тканини, корзинка з яблуками.

Попередня робота: напередодні пригадати з дітьми казки «Колобок», «Ріпка», «Рукавичка».

Хід: - Діти, сьогодні ми з вами

Помандруємо казками.

А тих, кого на своєму шляху зустрічатимемо,

Бути ввічливим та ласкавим навчатимемо.

- Хоча герої казки – цікаві та переважно добрі й щирі, але все-таки вони не завжди бувають ввічливими. Давайте допоможемо їм бути ввічливими. А щоб потрапити до казок, нам потрібна поміч.

Діти з вихователем підходять до «стежинки».

Ось стежинка пролягла –

Двері в казку відчиня.

Проведи нас, стежко, в казку,

Будь нам поміччю, будь ласка.

Діти просять з вихователем: - Будь ласка.

Ось тепер вже можна йти,
Будьмо чемні – я і ти.

Вихователь з дітьми підходять і розглядають ілюстрації до казки «Колобок», пригадують початок казки, а потім просить малят допомогти казковим персонажам стати більш чемними та лагідними, підказавши їм, як слід промовити їхні репліки, використовуючи етикетну лексику («чарівні слова») та зменшувально-пестливі (ласкаві) слова. Наприклад: «Не їж мене, зайчику-побігайчику, я тобі пісеньку заспіваю».

- Як потрібно сказати Колобку, щоб це було ввічливо?(«Не їж мене, будь ласка, Зайчику-побігайчику, я тобі пісеньку заспіваю»).

Потім розіграти діалог з Вовком і Ведмедиком.

- А як потрібно було відмовити Лисичці на її друге прохання заспівати пісеньку, щоб вона не з'їла Колобка? («Вибач, Лисичко, будь-ласка, поспішаю, часу співати не маю»). Колобку потрібно було ввічливо відмовити і він залишився б живим.

Рухлива гра «Ланцюжок»

Хід гри. Діти довільно танцюють у супроводі будь-якої веселої музики (на розсуд вихователя). Коли музика змовкає, дорослий дає малятам команду: «Станьте, дітки, в ланцюжок!», - малята швидко шикуються в шеренгу та беруться за руки.

Під час гри педагог нагадує дітям, щоб вони поводитися чемно, не штовхали одне одного, не наступали на ноги іншим, а якщо це ненароком трапилося, обов'язково вибачалися перед товаришами.

Час цю казку залишати

І у іншу поспішати.

Ось стежинка пролягла –

Двері в казку відчиня.

Проведи нас, стежко, в казку,

Будь нам поміччю, будь-ласка.

Діти підходять до ілюстрації казки «Ріпка», розглядають її, пригадують початок і розігрують діалоги, наприклад: - Вставай, бабо, не лежи, ріпку витягти допоможи!», так казав дід, а потрібно було ввічливо попросити: «Вставай, бабусю, не лежи, будь ласка, ріпку витягти допоможи!»).

Час цю казку залишати

І у іншу поспішати.

Ось стежинка пролягла –

Двері в казку відчиня.

Проведи нас, стежко, в казку,

Будь нам поміччю, будь-ласка.

Малятам пропонується розіграти діалог між Жабкою та Мишкою з казки «Рукавичка».

- Хто, хто у цій рукавичці живе?

- Здрастуй. Я – Мишка-шкряботушка. А ти хто? Скажи, будь ласка.
- Доброго дня, Мишко. Дуже приємно познайомитися. А я - Жабка-скрекотушка. Пусти мене в рукавичку, будь ласка.
- Заходь, Жабко-скрекотушко, прошу.
- Дякую, Мишко.

Діалоги цієї казки діти розігрують парами.

Час казки нам залишати

І додому поспішати.

Стежко, стежко, повертай

Шлях додому прокладай.

Діти з вихователем, повертаючись до місця, де розпочиналось заняття, знаходять корзинку з яблуками.

- Діти, це казки нам залишили гостинці, за те, що ви допомогли героям казок бути ввічливими.

Стежко, дякуємо за дарунки,

За смачненькі подарунки.

Чернякова І.О.,
інструктор з фізкультури
Дошкільний навчальний заклад
(ясла-садок) комбінованого типу №262 «Олімпієць»
м. Запоріжжя, Україна

ПРОГУЛЯНКА-ПОХІД «ПЕРШІ КРОКИ ДО ТУРИЗМУ» ДЛЯ ДІТЕЙ 5-ГО РОКУ ЖИТТЯ ЗА УЧАСТЮ БАТЬКІВ НА БАЗІ ДИТЯЧОГО САДКА ЗА МЕТОДИКОЮ О.П.АКСЬОНОВОЇ

Мета: розвивати уявлення дітей про різноманіття рослинного і тваринного світу, допитливість, ціннісне відношення до природи; виховання дбайливого і уважного відношення до довкілля, формування бажання вести здоровий спосіб життя.

Попередня робота: збір учасників. Бесіда «Що знадобиться в поході», складання рюкзаків.

Обладнання: картки з правилами поведінки, гумові мурахи, жовті прапорці, шпаківня, сачки, «сміття», мотузки, пластикові тарілки та стаканчики, дитячі палатки, килимки, кульки з паперу, поліетиленові пакети.

Інструктор: Я знаю, що ви дуже любите їздити з батьками на природу, адже прийшла весна. А чи знаєте ви як треба вести себе на природі? *(відповідь дітей)*

Інструктор: Молодці, але не всі правила ви ще знаєте. А в які ігри ви граєте зі своїми батьками на природі? *(відповіді дітей)*

Інструктор: Сьогодні діти ми підемо в похід і дізнаємось про правила на природі і в які ігри ще можна гратися. А допоможуть нам в цьому жовті прапорці, які нам підкажуть де шукати правила.

Діти шикуються та виходять с приміщення.

Перша зупинка «Квіткова галявина» (клумба с квітами)

Інструктор: Ось і перша зупинка. Подивіться – скільки багато квітів. Давайте з вами нарвемо букет квітів для мам? *(відповіді дітей)*

Інструктор: Так, це перше правило яке ми дізналися – не можна рвати багато квітів.

Бесіда «Не рви оберемок квітів»

Інструктор: Подивіться які гарні квіти. Вони прикрашають собою все навкруги. Вдихніть повітря на повні груди – як воно пахне різнобарв'ям квітів. А ось на цій квітці сидить бджола, що ж вона там шукає? *(відповіді дітей)*. А на цій метелик. *(відповіді дітей)*

Інструктор: Рухаємось далі і шукаємо підказки. *(діти шукають жовтий прапорець і підходять до нього)*

Друга зупинка «Мешканці лісу – наші друзі» (галявина з мурахами, шпаківнями, мурашник та їжачком під кущем)

Інструктор: Куди ми потрапили і про яке правило повинні дізнатися? *(діти звертають увагу на пеньок з мурахами)* Які цікаві мурахи, кого ми бачимо? *(відповіді дітей)*

Інструктор: Який гарний метелик, беріть сачки, будемо їх ловити. *(відповіді дітей)*

Інструктор: Ну тоді, заліземо в шпаківню і візьмемо додому пташеня? *(відповідь дітей)*

Інструктор: Подивіться під кущем від нас сховався їжачок, може його візьмемо з собою? *(відповідь дітей)*

Інструктор: Про які правила ми дізналися на цій галявині? *(відповіді дітей):*

- не чіпати і не ловити комах
- не торкатися і не брати додому живих істот
- не розоряти мурашники

Інструктор: Вдячні павучки сплели для нас павутиння з яким модна погратись. *(між дерев натягнуті мотузки)* Необхідно перейти з одного боку «павутиння» на другий, не зачепивши мотузки. *(діти виконують)*

Перейшовши «павутиння» ідуть далі шукаючи прапорець

Третя зупинка «Сумна галявина» (розкидане сміття – під яким сховано гриби та ягоди)

Інструктор: Ось ще жовтий прапорець. Але ця галявина мені не дуже подобається, а вам, чому? *(відповіді дітей)* Давайте з вами допоможемо природі і по збираємо сміття. Тільки натягнемо рукавички *(діти одягають рукавички, складають його в пакет і забирають із собою)*

Інструктор: Тепер галявина вам подобається? *(відповіді дітей, які звертають увагу на гриби-мухомори і ягоди)*

Інструктор: Мабуть смачні ягоди, але ні як не можу зірвати, може с коренем вирвати? А цей гриб треба затоптати. *(відповіді дітей)*

Бесіда «Не залишай сміття, не виривай з коренем, не смакуй гриби та ягоди»

Інструктор: Як ви гадаєте яка це ягода? Не знаємо і я не знаю, отже не можна чіпати, а тим паче куштувати незнайомі плоди. А чому не можна вирвати мухомор, адже він отруйний? Так, бо деякі тварини його їдять.

Рухаються далі, шукаючи прапорець

Четверта зупинка «Привал» *(розчищена галявина, з розкиданими гілками та місцем для багаття)*

Інструктор: Яка гарна галявина. Зупиняємось на привал? Встановлюємо намети (дитячі палатки та килимки). Що змерзли, розпалимо багаття? А які гілки можна палити? *(відповідь дітей).*

Інструктор: Правильно, збираємо гілки які лежать на землі. *(діти збирають)*

Бесіда «Вогонь – друг чи ворог?»

Інструктор: З вогнищем треба бути вкрай обережним. Розкласти багаття тільки у спеціально відведених місцях, обгороджувати вогнище камінням, не залишати без нагляду. Перед тим як піти загасити багаття водою чи землею. І найголовніше – ніколи не розпалювати багаття без дорослих. *(відповіді дітей)*

Інструктор: Поки наші помічники (батьки чи працівники дитсадку) розкладають багаття ми з вами пограємось. *(переходять на спортивний майданчик):*

1 гра «Мотузяний місточок»: гравці хапаються за мотузку, натягнуту між двома деревами на висоті витягнутої руки дітей, і йдуть не відпускаючи її.

2 гра «Павутиння»: пройти «павутиння» через середину на інший бік не зачепивши мотузки з дзвіночками *(«павутина» натягнута горизонтально)*

3 гра «Попади в вертикальну ціль»: на натягнутій мотузці причеплені пластикові чи паперові тарілки. Необхідно попасти в тарілку кулькою з паперу.

4 гра «Збий вежу»: з пластикових стаканчиків побудувати вежу чи піраміду. Кулькою з паперу намагатися збити їх.

5 гра «Цікавий волейбол»: стати четвірками, у кожного гравця пластикова чи паперова тарілка і одна кулька з паперу. За допомогою тарілок перекидати кульку один одному.

6 гра «Найспритніші»: діти об'єднуються в команди і стають в колони. Перед колонами лежать тарілочки з цифрами, у кожного гравця паперова кулька. Інструктор називає цифру в яку необхідно попасти кулькою першим гравцем, вони кидають, біжать за кулькою і стають напроти своєї команди.

7 гра «Повітряні змії»: у кожного з гравців пакетики. Необхідно підкинути пакет в гору і дмухати на нього, щоб він як найдовше знаходився у повітрі.

Інструктор: Молодці, а наші помічники вже чекають на нас. *(ідуть на галявину і сідають на килимки)*

Інструктор: Про які правила ми сьогодні дізналися? *(відповіді дітей)*

На галявині дітей чекає теплий чай та смаколики. У другій половині дня діти малюють, що їм сподобалось, запам'яталось. Допомагають вихователям зробити газету про подорож.

Чигрин Г.І.,
вихователь I категорії дитячого садка
Дошкільний навчальний заклад №10
м. Чорноморськ, Одеська область, Україна

ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДОШКІЛЬНИКІВ

Набуття екологічної компетентності дошкільників відбувається в різних видах діяльності та потребує практичного засвоєння дітьми системи доступних природничих знань.

Даючи дітям загальні знання про нашу планету, про природні умови України: ґрунти, води, клімат тощо, слід пам'ятати: природне довкілля менш знайоме сучасній дитині, ніж предметне. Вона орієнтується в ньому лише з допомогою дорослого. Динамічність природного довкілля вабить, але його причинно-наслідкові зв'язки з власним буттям дитина самостійно визначити не може.

У ранньому та дошкільному віці діти інтенсивно набувають знань та чуттєвого досвіду, які використовують, аби розрізнити природний і штучний світи та відповідно діяти в них. Спираючись на конкретне сприймання дітьми природних явищ і об'єктів, дорослі мають допомогти їм пізнати природу в певній системі, одним із компонентів якої є краса. Системне ознайомлення дітей з явищами і об'єктами природи, їх взаємозв'язками і красою дасть дітям змогу збагнути, відчутти і полюбити природу.

З мого досвіду виховання у дітей любові до рідної природи слід починати з розвитку їхніх сенсорних відчуттів, формування системи знань про об'єкти та явища природи, перенесення набутих знань у сферу практичної діяльності. Адже не можна любити те, чого не знаєш, не розумієш, боїшся.

Я усвідомлюю, що діти сприймають довкілля через призму бачення дорослого. Самостійно малюки майже не звертають уваги на більшість об'єктів «неживої» природи та рослинного світу. Їхню увагу зазвичай привертають лише рухомі, цікаві своїм зовнішнім виглядом та поведінкою тварини, рідше —

рослини. Тому треба допомогти дитині помітити хмари, ґрунт, траву, дерева, навчити розрізняти і пізнавати їх під час практичної діяльності, у грі, казці.

Спостерігаючи за природою, діти дошкільного віку ставлять безліч запитань. Дуже важливо своєчасно задовольняти цікавість дітей. Адже дошкільний вік є найсприятливішим для того, щоб навчити дітей не лише ставити запитання, а й уважно слухати відповіді. У процесі пізнання діти навчаються озвучувати свої спостереження і робити найпростіші висновки. У цьому віці інтерес до явища, за яким дитина спостерігає, є короткотривалим, тому заохочувати до спостережень за природою краще під час цікавої гри, праці, навчання.

При ознайомленні дітей з природним довкіллям ставила такі завдання:

- збагачувати естетичні враження, розвивати інтерес до природного оточення;
- зближувати дітей зі світом об'єктів та явищ, серед яких вони перебувають щодня;
- розвивати сенсорні відчуття та збагачувати чуттєвий досвід;
- сприяти розвитку мислення і мовлення, формуванню системи початкових знань про доступні об'єкти та явища природи;
- розкривати можливості для самостійного застосування набутих знань у грі, праці, нескладному експериментуванні;
- сприяти формуванню моральних почуттів;
- формувати потребу у дбайливому ставленні до природи.

За даними екологічної психопедагогіки, у ставленні дошкільнят до природи переважає когнітивний компонент. Отож активність дитини доцільніше розвивати у пізнавальній діяльності. Її основними видами є спостереження, пошукова робота, екологічне моделювання.

Існують різні методи ознайомлення дітей з природою: спостереження, експеримент, праця, ігри, демонстрування кінофільмів, діафільмів, картин, розповіді, бесіди, читання художньої літератури. Їх можна поділити на методи, що передбачають безпосередній зв'язок дитини з природними об'єктами (спостереження, експеримент, праця, ігри з природним матеріалом), і методи, які передбачають опосередковане ознайомлення з природою: розгляд картин, демонстрування діафільмів і кінофільмів, ігри з картинками, іграшками, словесні дидактичні ігри, розповіді, бесіди, читання художньої літератури.

Моїм завданням було — вміло поєднувати два шляхи пізнання дитиною природи, щоб опосередковані знання ґрунтувалися на безпосередньому досвіді дитини. В зв'язку з цим особливе значення має метод спостереження. Спостереження розкриває перед дитиною реальний світ природи, дає багато знань про неї, розширює коло знань дитини, розвиває її розумові здібності: кмітливість, критичність і самостійність думки, цілеспрямовану увагу, аналізуючи сприймання, спостережливість.

Уміння організувати спостереження залежить від достатньої кількості систематизованих знань та їх усвідомлення дитиною. І саме спостереження є передумовою формування пізнавальної діяльності.

Спостерігаючи, дитина вчиться зіставляти факти, аналізувати їх, робити висновки, тобто вчиться активно, творчо, самостійно мислити. Тому спостереження мають посідати основне місце в роботі з ознайомлення дітей з природою, їх треба використовувати і в повсякденному житті, і на заняттях.

Я зробила такий висновок, що під час спостережень важливо правильно ставити запитання. Вони повинні бути зрозумілими, заохочувати до активного сприймання, засвоєння нового матеріалу, активізувати розумову діяльність дітей. Доцільно частіше ставити запитання, спрямовані на виявлення взаємозв'язків, порівняння предметів, створення доступних узагальнень. Дослідженнями встановлено, що запитання «Чому?», «Як ти дізнався?» збуджують розумову й фізичну активність. Дитина намагається краще розглянути об'єкт, якщо можливо, доторкнутися до нього тощо. Небажаними є запитання, що потребують простої констатації фактів або переліку ознак.

Спостереження з певної теми проводяться протягом одного-трьох місяців з невеликими інтервалами в часі, завдяки чому в дитини формуються пізнавальний інтерес, емоційний досвід.

У дитячій пошуковій діяльності експериментування є провідним упродовж усього дошкільного віку. Тут дитина - дослідник, який самостійно діє з предметами задля їх пізнання та оволодіння ними. Вже від самого малечку діти виконують й соціальні експерименти, випробовуючи на дорослих та однолітках різноманітні способи власної поведінки у пошуках найдоцільніших варіантів.

Структуру будь-якого дослідження становлять: постановка проблеми; пошук способів її розв'язання та побудова гіпотез; вирішення завдання за допомогою практичних дій. У дослідницькій діяльності пошукове завдання виконується практично, що відповідає дійовому типу мислення дошкільнят. Більшість дослідів дають змогу відразу ж отримати результат, це стимулює цікавість дитини. Дітям дуже сподобалось спостерігати за силою вітру за допомогою паперових смужок; чому не тоне лід у воді; танення снігу в кімнатних умовах. Ці всі досліді їм запам'ятаються надовго.

Екологічна криза, що сьогодні набула загальнопланетарного характеру, створює реальну загрозу виживання людства. Складається враження, що вже немає жодного місця на планеті, яке було б екологічно благополучним. Тому, визначальним для розвитку екологічних проблем сучасності є формування екологічної свідомості, відповідальності. Це педагогічне завдання можна втілювати лише через освітню виховну систему на основі принципово нових ніж це було досі, ідей, методів, підходів, які враховували структуру екологічних знань, соціальні функції сучасної екології, традиції, звичаї, історичний досвід

українського народу для того, щоб збагнути себе, своє місце в природі, зв'язки між природою і Всесвітом.

Екологічна освіта та виховання - одне із актуальних завдань сьогодення і шляхи його вирішення слід шукати негайно. Екологічне виховання передбачає перш за все, формування у дитини емоційного, бережливого ставлення до об'єктів природи, здатності бачити їх красу, а не детальні біологічні знання особливостей кожного виду рослин і тварин. У дошкільному навчальному закладі формуються перші уявлення про навколишній світ, про живу і неживу природу, про ставлення до природи, що виявляється у конкретній поведінці на емоційному рівні.

Завдання екологічного виховання – сприяти накопиченню екологічних знань, виховувати любов до природи, прагнення берегти, примножувати її, формувати вміння і навички діяльності в природі.

Екологічна філософія закликає нас до самообмежень у стосунках з довкіллям. Чи її положення є нашими внутрішніми переконаннями? Чи стануть ними? Повинні стати! Інакше про яку екологічну освіту і виховання можна вести мову? Саме екологічна освіта і виховання ставлять за мету докорінну зміну психологічних особливостей людини щодо її стосунків з природою, перетворення їх зі споживацьких на екологічно відповідальні, особисто значимі.

Таким чином, в екологічному вихованні дошкільників необхідно відмовитися від багатьох стереотипів, які були сформовані в попередні роки. Природа не повинна розглядатися лише з утилітарної точки зору. Перш за все, необхідно показати дітям її унікальність, красу і універсальність (природа - середовище життя всіх істот, включаючи людину; об'єкт пізнання, задоволення її етичних і естетичних потреб; і лише потім - об'єкт людського споживання). Ми повинні охороняти природу не лише тому, що вона нам щось дає, а й тому, що вона само цінна.

Сьогодні можна стверджувати: екологічне світорозуміння формується в процесі засвоєння екологічної культури суспільства, яка відображує досвід взаємодії людини і природи. Засвоюючи елементи екологічної культури, особистість стає екологічно вихованою. Це нова якість особистості, яка виявляється в системі особистісних утворень, у свідомості, діяльності, в емоціях і почуттях.

Настав час, коли основну мету екологічної освіти слід вбачати у сприянні формуванню доцільної культури поведінки в довіллі і громадської відповідальності за його збереження, а також уміння приймати правильні рішення і вирішувати екологічні проблеми

Отже, формування екологічної відповідальності у дошкільників це передусім навчання екологічній культурі, яку ми визначаємо як форму адаптації етносу до природних умов творення свого довілля. Таким чином, екологічна освіта — це безперервний процес засвоєння цінностей і понять, що спрямовані на формування умінь, які необхідні для усвідомлення і оцінки взаємозв'язків між

людьми, їхньою культурою і довкіллям. Вона передбачає формування умінь приймати екологічно відповідальні рішення.

Якуба Л.В.,

вихователь,

Комунальний заклад «Дошкільний навчальний заклад № 120

компенсуючого типу (спеціальний)»,

м. Кривий Ріг, Дніпропетровська область, Україна

РОЗВИВАЛЬНИЙ ПОТЕНЦІАЛ НАРОДНОЇ ІГРАШКИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЕВОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ЗНМ

Аналіз основних досліджень і публікацій Проблема виховання дітей дошкільного віку хвилює сьогодні велику кількість дослідників і педагогів. Інтерес зумовлений тим, що необхідно визначити місце іграшки у системі матеріальної та духовної культури суспільства, її вплив на виховання підростаючого покоління. У містах та селах матері майстрували для своїх дітей забавки з ниток, ганчір'я, глини, тіста й сиру, прикрашали ці речі розписом, вишивкою.

Виховні можливості народної іграшки-значні. Це матеріал для використання на заняттях з мовленнєвого спілкування, образотворчої та театралізованої діяльності. Використання такої іграшки в освітній роботі закладу дошкільної освіти збагачує, урізноманітнює ігрову діяльність дітей, розширює сферу пізнання світу і народу, розвиває навички, традиційні для національної, господарської, побутової культури. У цьому напрямку важливими є роботи М. Киященко, О. Постнікової, Л. Столовича, в яких з філософсько-культурологічних позицій розкривається позитивна роль іграшки у житті суспільства та її соціокультурної функції. Найбільш цінним для розуміння морфології, функціонування народної іграшки, її естетичної виразності є історико-мистецтвознавчі дослідження М. Бартрам, А. Бакушинського, О. Бенуа та інших, в яких виявлено генезис та основні етапи розвитку народної іграшки.

У роботах зазначених авторів привертає увагу виділення художньої специфіки народної іграшки як особливого різновиду декоративно-ужиткового мистецтва, в якому виражено локальні, національні та загальнолюдські риси матеріальної і духовної культури.

Залучення дітей дошкільного віку до цінностей національної культури сповнене високоморальним національним ідеалом, «духовним зарядом» попередніх поколінь. Основним завданням наступного покоління є передача цього заряду. «Не можна пізнати дух і полюбити людство, якщо не полюбив і не пізнав духу свого народу і Вітчизни» [7, 5].

Отже, в умовах сьогодення одним із пріоритетних освітніх завдань є формування мовленнєвої компетенції дитини в дусі національних і загальнолюдських цінностей з перших років її життя та передача старшого покоління молодшому загальнолюдських цінностей, культурно- історичних надбань українського народу, формування етноментальності, розвиток дитини на засадах духовності (А. Богущ, О. Духнович, С. Русова, В. Скуратівський, М. Стельмахович, В. Сухомлинський та ін).

Завдання статті: *аналіз психолого-педагогічної літератури, ознайомлення з реаліями сьогодення в дошкільлі, введення в повсякденну роботу з дітьми різноманітні прийоми роботи з народною іграшкою, дали змогу чітко окреслити завдання та основні напрямки роботи з народною іграшкою дітей дошкільного віку*

Виклад основного матеріалу.

В Законі України про дошкільну освіту одним із завдань дошкільної освіти є виховання у дітей любові до України, шанобливого ставлення до родини, поваги до народних традицій і звичаїв, державної та рідної мови, національних цінностей Українського народу, а також цінностей інших націй і народів, свідомого ставлення до себе, оточення та довкілля. Як зазначено в Коментарі до Базового компоненту дошкільної освіти в Україні, «іграшка є засобом формування світосприймання дитини» [1].

У «Концепції дошкільного виховання в Україні» підкреслюється, що народна іграшка та гра з нею є найважливішим засобом національного виховання.

З іграшкою пов'язано багато легенд і казок: вона вчить дитину, як правильно поводити себе, і навпаки як не варто себе вести. Тому нашим завданням на сьогодні є відродження технології виготовлення та методики використання традиційної української народної іграшки, аби допомогти дитині виявити себе у творчій справі та підштовхнути її до активного і самостійного пошуку, і звісно ж зберегти національні українські традиції щодо іграшки та гри, а через останні навчити цього і дитину, адже «все починається в житті з малого».

Дитина сприймає іграшку як образ предмета реального чи казкового світу, партнера, товариша. Розуміє її зовнішні особливості та інші характеристики як втілення художньої, технічної та інших видів культур. Іграшка є складовою предметно-ігрового середовища та передумова розвитку гри. Використання народної іграшки в закладі дошкільної освіти у різноманітне ігрову діяльність дітей, збагачує, розширює сферу пізнання дитиною світу і свого народу, розвиває традиційні для національної, господарської, побутової культури навички. Народна іграшка є специфічним витвором. Вона має пізнавальну цінність для дитини, відображає явища реального світу в доступних їй формах. Українська народна іграшка здавна привертає увагу дослідників чарівним світом її образів, сповнених поезії та казковості, що впродовж століть панували в уяві дітей, пробуджуючи фантазію і спонукаючи до творчості.

Народна іграшка має також неабиякі високі мистецькі якості і широкі виховні можливості. Емоційна дія образів, втілених у народній іграшці широко застосовується педагогами в естетичному вихованні дітей, допомагає залучити їх до споконвічної культури свого народу. Вченими було виділено основні функції української народної іграшки є:

- пізнавально-інформативна (іграшка виступає в ролі своєрідного еталону тих предметів, пізнати призначення яких і засвоїти різні дії з якими дитині слід самостійно);
- освітня (розширює знання дитини про навколишній світ);
- виховна (формує дитину як творчу особистість);
- естетична (призначення іграшки формувати у підростаючого покоління естетичне ставлення до життя, розширення естетичного світогляду, формувати непримиренне ставлення до «потворного»);
- трудова (за допомогою гри з іграшкою дитина навчається елементарних трудових дій, які знадобляться їй у подальшому розвитку);
- ігрова (гра та іграшка невіддільні одне від одного – іграшка кличе до життя, а гра – основний вид діяльності дитини);
- сенсорна (різні форми та різновиди народної іграшки розвивають у дитину сенсорні відчуття);
- гедоністична (граючись із іграшкою, обов'язковою умовою є задоволення дитини);
- аксіологічна (за допомогою народної іграшки та гри з нею дитина засвоює цінності, які український народ виробляв впродовж багатьох століть у своєму розвитку);
- культурологічна (оскільки іграшка втілює у собі весь емпіричний досвід народу, вона несе певне смислове навантаження, а саме погляди, вірування українського народу) [7].

В першу чергу для того, щоб функції української народної іграшки сповна використовувались для ефективного формування мовленнєвої компетенції старших дошкільників в групі нашого дошкільного закладу були створені необхідні педагогічні умови; розроблено комунікативно-мовленнєві ігри, ситуації, які допомагають дітям вправлятися в складанні оригінальних творчих розповідей дітей про українську народну іграшку; належна увага приділялась взаємозв'язку з різних видів діяльності щодо активізації знань дітей про українську народну іграшку.

Пізніше було розроблено та апробовано систему роботи з формування мовленнєвої компетенції дітей засобами української народної іграшки. Розробляючи її, я виходила з того, що формування мовленнєвої компетенції дітей старшого дошкільного віку залежить від змісту освітньої роботи з дітьми, форм її організації, відповідних педагогічних умов. Експериментальна модель передбачає три послідовних етапи: мотиваційно-ознайомлювальний; діяльнісний, мовленнєво-творчий.

Перший етап був спрямований на ознайомлення старших дошкільників із різними видами української народної іграшки (із соломи, дерева, кераміки, ганчір'я, глини, тіста, овочів тощо), майстрами, які їх виготовляють, збагачення словника дітей образними виразами з художніх текстів. Для цього з дітьми розучували вірші, загадки, прислів'я, в яких згадується про українські народні іграшки. Було дібрано фольклорні й художні твори. Позналили дітей з такими народними майстрами, як Г. Пошивайло, В. Приймак, І. Сидорук, О. Селюченко, О. Шиян, М. Зацеркляний, Я. Падалка, М. Галас, І. Сухий, К. Нечипорук, Є. Попова та ін.

Основними формами роботи на цьому етапі були заняття з народознавства, ознайомлення з довкіллям, художньою літературою. Використовувались різноманітні методами та прийоми: показ та розглядання народних іграшок як в оригіналі, так і на ілюстраціях; бесіди про народних майстрів, читання художніх творів, вивчення віршів; інтегровані заняття: «В гостях у майстрів –іграшківців», заняття- мандрівка «Лялька-мотанка»

Другий етап передбачав роботу, спрямовану на активізацію знань старших дошкільників про українську народну іграшку в різних видах діяльності. Основними формами роботи на цьому етапі були заняття з розвитку мовлення, малювання, аплікації, ліплення, літературна скринька, самостійної художньої діяльності. Вчилися складати розповіді про українську народну іграшку (описові, з власного досвіду). Використовувались бесіди за прочитаними творами: вивчались вірші про народну іграшку, придумували сюжети ігор. В ігровій діяльності продовжували знайомити дітей з народними іграшками в рухливих, хороводних іграх, іграх драматизаціях. На заняттях з самостійної художньої діяльності навчали дітей основним традиційним способам виготовлення іграшок з різних природних матеріалів.

Третій етап був спрямований на придумування дітьми історій про народні іграшки і виготовлення власних. На цьому етапі використовували такі методи і прийоми: як самостійне виготовлення власних іграшок за мотивами українських народних іграшок та казок; складання казок, розповідей про персонажі українських народних іграшок; інсценізація з використанням самостійно створених іграшок за мотивами українських народних казок; проведення виставок дитячих робіт. На всіх етапах вчили дітей правил мовленнєвого етикету, дотримуватися правил культури спілкування та поведінки. Звертаючи увагу дітей на те, що спілкуватися треба українською мовою чітко, виразно, емоційно, виховували в старших дошкільниках критичне ставлення до власного мовлення та мовлення товаришів, вчили виправляти помилки, милуватися гарною українською мовою. Було розроблено тематичний словничок для дітей «Українська народна іграшка» для збагачення їхнього мовлення національно маркованими одиницями. Ці слова поступово вводились у словник дітей в процесі різних видів діяльності.

Саме тому, вважаю, що повноцінний розвиток особистості неможливий без виховання у неї правильного мовлення. Завдання виховання та навчання у дошкільному закладі – виробити у дітей уміння правильно, чітко, просто, зрозуміло висловлювати свої думки. Емоційно використовуючи українську народну іграшку як наочність та ігровий матеріал, розширювала словниковий запас дітей на основі формування уявлень про українську народну іграшку. За допомогою дидактичних ігор та занять у дітей формувалось граматично правильна вимова, удосконалювались уміння давати відповіді, робити описові розповіді. До культури мовлення діти навчилися використовувати для розгортання ігрового сюжету власноруч виготовлені народні іграшки. Діти навчилися використовувати для розгортання ігрового сюжету власноруч виготовлені народні іграшки. В самостійній художній діяльності діти оволоділи навичками та уміннями виготовляти традиційні українські народні іграшки. У дітей сформувалось вміння впізнавати українську народну іграшку, розуміти її призначення, роль та особливості використання. Спілкуючись з дітьми, звертала увагу на ті питання які хвилюють дитину, планувала свою роботу так, щоб граючись чи виконуючи завдання, дитина знаходила сама відповідь на своє «чому». Засобом розвитку діалогічних умінь дошкільників виступили ігри за сюжетами художніх творів, оскільки саме з них діти черпали зразки красивого правильного образного мовлення, засвоювали різні форми мовленнєвих еталонів, опановували культуру мовлення.

Література

1. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні.- К., 1999.
2. Концепція безперервної системи національного виховання.- К.,1994
3. Закон України про дошкільну освіту.- К., 2001
4. Давидова В. Фактори формування національної мовної особистості / Вікторія Давидова// Пам'ять – століть.- №4.- 1997.-С. 117-121.
5. Дороз В.Ф. Крос- культурне навчання учнів української мови: монографія/ - К., Центр учбової літератури, 2011.-456
6. Дьоміна І.Й. Розвиток мовлення дитини -/ : К.:Главник,2004
7. Ільїн І.О. Українська народна іграшка.-К.: Либідь, 2000.-160 с.
8. Розвиток мовлення. Конспекти занять. Старша група/упоряд. В.Л.Сухар.-Харків.:вид-во "Ранок",2010
9. Розвиток мовлення Конспекти занять. Середня група/упоряд. В.Л.Сухар.-Харків.:вид-во "Ранок",2010
10. Русова Софія. Вибрані педагогічні твори: у 2 кн. Кн.2/за ред. Є.І. Коваленко; упоряд.,-К.,- Либідь, 1997.- 320с.6
11. Сухомлинський В.О. Вибрані твори в п'яти томах /– Т.1.- К., Рад. школа, 1976.- 670 с.

Яремчук Т.О.,

вихователь

ДНЗ- ЦРД №7

м. Бердичів, Житомирської області, Україна

КОНСПЕКТ ІНТЕГРОВАНОГО ЗАНЯТТЯ: РОЗВИТОК ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ, ОЗНАЙОМЛЕННЯ З ПРИРОДОЮ

Тема: Весняні квіти.

Мета: Удосконалювати вміння дітей вживати слова для позначення назв, ознак пов'язаних із пізнавальним розвитком. Удосконалювати вміння дітей зображувати предмети пальчиками на піску на опредмеченій площині. Продовжувати роботу по досягненню зливої вимови під час вправ на розвиток дрібної моторики рук. Формувати вміння робити звуковий аналіз трифонеми слова «мак» за допомогою фішок. Закріпити вміння складати слова за допомогою кубиків М. Зайцева. Активізувати в пам'яті засвоєння зорові образи букв. Збагачувати та активізувати активний словник дітей по лексичній темі «Квіти». Викликати почуття радості від краси весняної природи. Розвивати фонематичний слух та сприймання; діалогічне мовлення, інтонаційну виразність мови, мязи пальців рук за допомогою спеціальних вправ, ігор. Виховувати любов до природи, самостійність під час виконання завдання.

Матеріал: Дидактичний посібник «Квітка», різнокольорові резинки, ілюстрації первоцвітів, масажні щітки, метелики, рами з кольоровим піском, серветки; елементи театру «Тупотушки»; кубики М. Зайцева; фішки для звукового аналізу слова; магнітофон.

Хід заняття:

- Звучить мелодія «Пробудження весни».
- Малята, погляньте, з нами вітається сонечко. Давайте й ми з ним привітаємось. (Діти промовляють вірш з вихователем, імітуючи певні рухи).

Раненько- рано встало Сонце,

Причепурилось, аж ближчить.

Заглянуло до нас в віконце,

На квітці сонечко сидить!

Воно також давненько встало,

Помило лапки у росі.

І сонцю «Добрий день» сказало,

Бо так вітаються усі.

- Малята, як ви гадаєте, хто ще у природі хоче привітатись з весняним сонечком? (Пташки, струмочок, небо, квіти).

- Хто ж подарував вам спів пташок, дзюрчання струмочка, барвисті первоцвіти? (Весна).

- Якими словами ми можемо назвати весну? (Чарівниця, казкарка, художниця).

- А й справді художниця, не пошкодувала фарб! Так чарівно уквітчала пелюстки квітів. Давайте разом складемо квітку.

Вихователь:

Всі виходьте погуляти!

Ясне сонечко зійшло,

Все у лузі розцвіло.

- Фізхвилинка, із метою зняття емоційного напруження та імітувань звуків природи.

А, щоб трішки відпочити,

Пригадаймо друзів вмить:

Як кує зозуля в лузі?

Ку- ку, ку- ку!

Бджілка над садком летить

Дз- дз- дз!

Як струмок малий дзюрчить?

Джр- джр- джр.

Вітер дерево гойдає,

Як він з листям розмовляє?

Ш- ш- ш- ш-!

Дятел дерево лікує?

Стук- стук- стук!

Хрущ між вишнями мандрує?

Ж-ж-ж!

Усі ми гарно відпочили, весняні звуки повторили.

Вихователь:

Цвітує, квітує рідна сторона

Цілує сонце наші очі, лиця.

Прийшла до нас ласкавиця весна

І всім принесла фірби чарівниця.

Дидактична вправа «Намалюй картину», з метою зняття емоційного напруження, розвитку тактильно-кінестетичної чутливості дітей та орієнтування на опредмеченій площині.

- Квітка хоче, щоб кожен з вас намалював весняну картину. Створити картину нам допоможе кольоровий пісок. (Розповідь вихователя діти супроводжують малюнком на піску під спокійну мелодію).

Прийшла весна. На галявині виросла квіточка. Посміхнулась до сонечка, простягнула до нього зелені листочки. Яюсь квіточка зустрілась із бджілкою.

Дидактична гра «Зустріч», з метою побудови діалогу. (Діти самостійно ведуть діалог між квіткою та бджілкою з використанням театру «Тупотушки»).
Бджілка: Привіт, квіточко!

Квітка: Здоровенькі були, бджілко!

Б: Можна з тебе зібрати пилок?

К: А навіщо він тобі?

Б: Він потрібен для того, щоб ми зробили з нього мед. Потім люди зберуть його і будуть ним ласувати.

К: Тепер усе зрозуміло! Звісно збери!

Вихователь: Квітка, квіточка гарненька,

Просять діточки маленькі

Пізнавати, працювати,

Далі хочуть в ігри грати.

Дидактична гра «Склади квітку», з метою закріплення вміння називати та розрізняти кольори та їх відтінки. (Під спокійну мелодію діти складають квітку).

Вихователь: Сонце, дякуємо красно!

Ти у небі сяєш ясно.

Зігривай усе теплом,

Обдаруй всіх добром.

- Якими кольорами прикрасила її весна? (Червоним, жовтим, фіолетовим, блакитним, синім).

- Квітка й вас хоче наділити своїми барвами. (Діти прикріплюють кольорові «Смайлики»).

Вихователь:

В найкращих барвах у красі

Сюди прилиньте квіти всі.

Дидактична гра «Назви весняну квітку», з метою закріплення назв весняних квітів, які мають забарвлення таких кольорів? (Тюльпан, фіалка, пролісок, нарцис, пролісок і барвінок). Оберіть їх і сядьте на відповідну пелюстку.

- Що допомагає квітам вирости і уквітчати все навкруг? (Дощ).

Вихователь:

Сонце з Дощиком прийшли,

Весну красну привели.

Логоритмічна вправа. (З масажними щітками)

Дощик крапає дрібненький:

Крап, крап, крап.

Поки він іще маленький:

Крап, крап, крап, крап, крап.

Сильний дощик припустивсь:

Крап, крап, крап

Все довкола намочив:

Крап, крап, крап, крап.

Вихователь:

І радіє кожен з нас,
Бо прийшов чудовий час!

Дидактична гра «Веселий метелик», з метою вживання прийменників.

- Метелику сподобались весняні квіти.
- Куди метелик підлетів? (До квітів)
- Де літає метелик? (Біля квітів).
- Куди сів метелик? (На тюльпан, під квітку, перед квіткою, за квіткою).
- Які приємні слова хоче подарувати метелик квітам?
- Дидактична гра «Комплімент», з метою вживання прикметників.
- Метелик сів на тюльпан і сказав... (Який ти барвистий).
- Нарцису сказав... (Який ти яскравий)
- Проліску... (Який ти ніжний)
- Які гарні компліменти зібрали квіти!

Індивідуальні завдання.

- Квітка приготувала нам завдання. Підберіть колір конверта відповідно своїм кольорам.

- 1) Виконати звуковий аналіз слова «Мак»;
- 2) Викласти назву квітів за допомогою кубиків М.Зайцева;
- 3) Відібрати квіти у назві яких є звук –р-;
- 4) Назвати образи букв.

- Справились ви із завданням, порадували квітку і весну. Подаруймо чарівниці весні пісню «Красуня весна» (Діти виконують пісню П. Трухановського «Красуня весна»).

Ярошенко Л.І.,

вихователь-методист

*Височанський дошкільний навчальний заклад (ясла-садок)
комбінованого типу Височанської селищної ради
Харківського району Харківської області, Україна*

ЗАНЯТТЯ В ДРУГІЙ МОЛОДШІЙ ГРУПІ З РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ ТА КУЛЬТУРИ МОВЛЕННЕВОГО СПІЛКУВАННЯ «НАШІ УЛЮБЛЕНІ ІГРАШКИ»

Програмовий зміст:

Зв'язне мовлення: в процесі словесних та дидактичних ігор поглиблювати знання дітей про іграшки та їх призначення; продовжувати вчити описувати іграшку за допомогою запитань вихователя; привчати до вживання «чарівних слів» вітання, прощання, подяки.

Граматика: під час ігор вчити граматично правильно узгоджувати в роді, числі, відмінку назви іграшок.

Словник: збагатити словник дітей словами-назвами іграшок, узагальнюючим словом «іграшки».

Розвивати пам'ять, уяву, сприймання, мислення.

Виховувати інтерес до ігор, дбайливе ставлення до іграшок.

Матеріал: іграшкові коти Коржик, Карамелька, Компот з мультфільму «Три коти», коробка, чарівний мішечок, іграшки (лялька, машинка, м'ячик, пірамідка, кубик та інші), книжка, килимок, дидактична гра «Що зайве?», дидактична гра «Які іграшки в коробці?», дидактична гра «Знайди половинку», телевізор.

Хід заняття.

Вихователь. Діти, до нас сьогодні завітало багато гостей. Давайте до них привітаємось.

Діточки маленькі,
діточки гарненькі,
до гостей ви поверніться,
привітайтеся:

- Добрий день!

Усміхніться,
і пошліть усім в дарунок
повітряний поцілунок.

Сюрпризний момент. На столі у вихователя стоїть яскрава коробка.

Вихователь. Діти, подивіться, що це? (Коробка). Яка гарна! Цікаво, що там в середині? Давайте зазирнемо.

Вихователь відкриває коробку, дістає іграшкових котиків. з мультфільму «Три коти».

Вихователь. Діти, хто це? Ви їх упізнали? Я знаю, що ви дуже любите цей мультфільм. (Це коти з мультфільму «Три коти»).

- Як їх звати? (Коржик, Карамелька, Компот).

Вихователь. Діти, давайте з ними привітаємось!

Діти. Добрий день, Коржику, Карамелько, Компотику!

Вихователь. Ой, діти, тут в коробці ще щось є. Якийсь чарівний мішечок. Як ви думаєте, що в ньому? Давайте подивимось!

Вихователь дістає кубик.

Вихователь. Діти, що це? (Кубик).

- Кубик який за формою? (Квадратний).

- Який з кольором? (Синій).

- Як з кубиком можна грати? (будувати будинок, вежу).

Вихователь. Подивимось, що там ще в мішечку?

Вихователь дістає машинку.

- Що це? (Машинка).

- Як вона називається? (Вантажівка).

- Якого кольору? (Зеленого).

- Як з машинкою можна грати? (Катати, возити вантажі).

Вихователь. Давайте подивимось, що там ще є в мішечку?

Вихователь дістає ляльку.

- Що це? (Лялька).

- Лялька яка? (Гарна, красива).

- Якого кольору в неї плаття? (Блакитного).

- Як з лялькою можна грати? (Годувати, вкладати спати, возити в колясці, лікувати...)

Вихователь. Подивимось, що там ще є в мішечку.

Вихователь дістає пірамідку.

- Що це? (Пірамідка).

- Пірамідка яка? (Різнокольорова).

- Які кольори є в пірамідці?

- Як з пірамідкою можна грати?

Вихователь. Давайте ще подивимось, що там залишилось в мішечку.

Вихователь дістає м'ячик.

- Що це? (М'ячик).

- М'ячик який? (Круглий).

- Якого кольору? (Червоний).

- Що уміє м'ячик робити? (Стрибати, котитися).

Вихователь. Давайте пограємо з м'ячиком. Ставайте в коло.

На галявці лісовій

Скаче м'ячик, мов живий,

А за ним веселі діти,

Нумо м'ячика ловити.

1,2,3, Настя, м'ячика лови!

Вихователь. Добре, діти, пограли з м'ячиком. Скажіть, будь-ласка, що нам коти принесли в мішечку? (Ляльку, пірамідку, машинку, кубик, м'ячик).

- Як можна назвати все це одним словом? (Іграшки).

- А що ми робимо з іграшками? (Граємося).

Вихователь. Діти, ви знаєте, що котики теж як і ви, діти, дуже люблять грати в різні ігри. Сьогодні вони принесли вам ці іграшки, завітали до нас, щоб подивитися як ви граєте.

У садочку, у маляток

Гарних іграшок багато:

І великих, і маленьких,

І пухнастих, і м'якеньких,

З ними граються малята,

Ніколи їм нудьгувати.

Вихователь. Діти, я знаю, що ви любите гратися іграшками. Дивіться, скільки їх у нас! (Вихователь додає ще декілька іграшок та книжку по кількості дітей).

Візьміть собі одну і давайте з ними потанцюємо.

Весела фізкультхвилинка.

Вихователь. Добре потанцювали. А зараз давайте покладемо наші іграшки на ось цей килимок. Подивіться уважно, що у нас зайве на килимку? (Книжка). Чому? (Книжка – не іграшка). Де їй місце? (На столі, на книжковій полиці). Правильно, книжка тут зайва.

Вихователь. Діти, сідайте за столи. Перед вами є картинки. Подивіться уважно, що там зображено і закрийте квадратиком зайвий малюнок.

Дидактична гра «Що зайве?»

Вихователь. Даринко, яку картинку ти закрила? (Квітку) Чому? (Тому, що квітка – не іграшка) і т.д.

Вихователь. Діти, в мене є ще одна цікава гра. Дивіться на екран телевізора.

Дидактична гра «Які іграшки в коробці?»

- В коробці заховались іграшки. Треба впізнати, яка іграшка в коробці. Показати картинку і назвати її.(Зайчик).

- Як ви здогадались? (З коробки виглядають зайчикові вушка) і т.д.

Вихователь. Молодці, діти, ви дуже уважні. Давайте пограємо ще в цікаву гру.

Дидактична гра «Знайди половинку»

- Вставайте з-за столів, виходьте на килимок. В мене є такі картинки-пазли. Треба знайти половинки і з'єднати їх в одне ціле. Починаємо.

- Максиме, в тебе яка картинка? А в тебе Софійко? Як можна назвати картинку, які ви виклали одним словом? (Іграшки).

Вихователь. Діти, вам сподобалось сьогодні грати?

- Хто до нас сьогодні завітав у гості?

- Що вони нам принесли?

Вихователь. Давайте подякуємо котикам.

- Дякуємо!

- Приїжджайте до нас іще у садочок.

- До побачення!

- А зараз, діти, ви можете погратися своїми улюбленими іграшками.

Думіна І.В.,
вихователь-методист комунального закладу
«Дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) №29
комбінованого типу» Криворізької міської ради
м. Кривий Ріг, Дніпропетровська область, Україна

ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ В ДОШКІЛЬНИКІВДО НАРОДНОГО ПОБУТУ УКРАЇНЦІВ ЗАСОБАМИ МУЗЕЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ

Постановка проблеми. Сьогодні назріла потреба для вихователів і батьків відновити народне виховання дітей з метою збереження нації, забезпечення духовної єдності поколінь. Через емоційно-ціннісне сприйняття дитиною народознавчих знань можна викликати інтерес до історії виготовлення українського побуту, формувати чітку орієнтацію на трудову діяльність, бажання оволодіти трудовими вміннями та навичками. Це дасть змогу поліпшити стан морально-патріотичного, трудового виховання у дітей старшого дошкільного віку, так, як у цьому віці істотно змінюється свідомість, розвивається елементарний образ «Я», збільшується кількість особистісних якостей та видів діяльності, які дитина може оцінити. Це є важливою умовою формування особистості та життєво компетентності.

Музей, як вікно в минуле, дає потужний стимул для формування та розвитку особистості дитини, значно розширює діапазон її взаємодії із суспільством, формуючи механізми самостійної зрілої оцінки невідомих раніше цінностей культури.

Аналіз основних досліджень з обраної проблеми.

Дані психолого-педагогічної літератури свідчать про те, що у старших дошкільників переважає емоційність при освоєнні явищ і предметів навколишнього світу, прагнення оцінювати спостережуване, адекватно відтворювати побачене і почуте.

У основі сучасних досліджень пізнавального інтересу лежать праці Л. Виготського, С. Рубінштейна, А. Смірнова, Б. Теплова, Г. Щукіної та ін. відомих психологів.

О. Караманов зазначає, що вже в ранньому віці діти починають цікавитись предметним світом. Пізнання відбуваються шляхом нагромадження чуттєвих вражень від речей, котрі оточують дитину. Музей здатний збагатити дитину враженнями від нових, незнайомих предметів, які вона ніколи не бачила й не могла бачити в доступній їй дійсності. Це розвиває світогляд та уявлення про навколишній світ.

Л. Калуська зазначила, що український побут надзвичайно різноманітний, що свідчить про високу духовну культуру українського народу, про споконвічне

прагнення до краси. Він розповідає про багатства рідного краю, традиції місцевого населення.

Мета статті: розкрити вплив засобів музейної педагогіки на формування пізнавального інтересу в дошкільників до народного побуту українців.

Виклад основного матеріалу

Нині музейна педагогіка – це комплексна наукова дисципліна, яка формується на поєднанні музеєзнавства, педагогіки і психології. Вона навчає музейної комунікації. Допомогти кожній дитині сприймати себе громадянином, який знає, любить свою країну (місто), знайомиться з народним побутом українців і навчається цьому в музеї – пріоритетне завдання музейної педагогіки.

Створений нами міні - музей «Український побут», дав змогу наочно представляти дітям історію України, побут українського народу.

В опануванні музейної педагогіки ми визначили такі напрямки:

1. Інформування – це перша сходинка музейної науки (початкові відомості про музей, музейні предмети, експонати надаються за допомогою традиційних форм).

2. Навчання – це якісно новий рівень, який включає в себе передачу і засвоєння набутих умінь і навичок.

3. Розвиток творчих здібностей – музей створює особливі умови для розвитку творчих здібностей.

4. Спілкування – встановлення взаємних ділових або дружніх стосунків на основі спільних інтересів, пов'язаних з тематикою музею.

5. Відпочинок – організація вільного часу в музейній кімнаті. Головною метою нашої роботи в межах музейної педагогіки є виховання культурної творчої особистості, яка сприймає, цінить, втілює в життя принципи добра і краси.

А. Богуш, Н. Лисенко зазначають, що до українського побуту належать: українське народне житло, основним типом якого є – хата, її інтер'єр та начиння, предмети домашнього вжитку, національна іграшка, кухня, український посуд та одяг. Значний вплив на інтерес дітей до народного побуту справляють сучасні форми, методи й прийоми роботи зі старшими дошкільниками.

Зорові образи, створені мистецтвом, легко запам'ятовуються і залишаються в пам'яті надовго. Дуже важливо знаходячись в музейному середовищі, створювати ситуації образних порівнянь, наділяти предмети побуту образними характеристиками, важливо щоб діти духовно зростали, щоб не були байдужими до рідної землі, щоб уміли берегти найкращі традиції минулого.

Заняття та інші форми організації дітей обов'язково передбачають практичну діяльність, пробуджують у дітей творчу активність, вдосконалюють образне мислення, зв'язне мовлення дітей. Планування роботи освітнього процесу з формування пізнавального інтересу дошкільників до народного

побуту українців засобами музейної педагогіки (міні-музей, народне мистецтво, виставки експонатів, музеєзнавчі форми роботи з дітьми) є перспективним впровадженням в педагогічний процес, адже сприяє вихованню самостійної творчої особистості, здатної приймати рішення, ставити цілі, планувати свою діяльність і прогнозувати її результати.

Ми поставили *завдання*, спрямовані на реалізацію напряму роботи щодо формування пізнавального інтересу в дошкільників до народного побуту українців засобами музейної педагогіки:

1. Розвиток у дошкільників уявлень про музей та реалізація напряму «Музейна педагогіка».
2. Збагачення освітньо - розвивального простору новими формами роботи у музейному середовищі.
3. Розширення кругозору дошкільнят.
4. Активізація пізнавальної та мовленнєвої діяльності.
5. Формування вміння самостійно аналізувати і систематизувати отримані знання.
6. Розвиток творчого та логічного мислення, уяви.
7. Формування активної життєвої позиції.

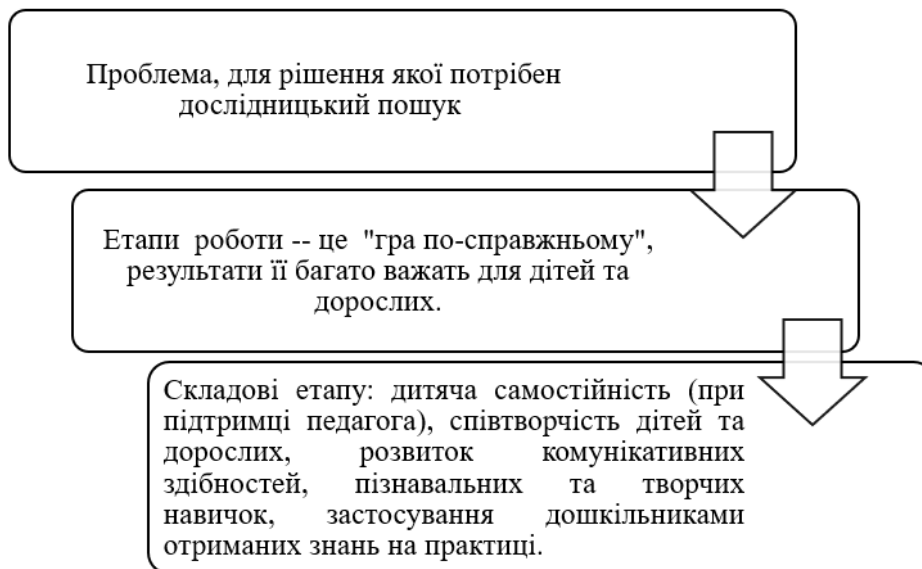
Ми інформували батьків про напрямки роботи щодо музейної педагогіки, основні ідеї, разом з дітьми вдома придумували символи. Визначили участь батьків у її реалізації, залучення їх до поповнення міні-музею «Український побут». Проводили з батьками різні форми роботи, зокрема щодо уточнення й розширення знань про побут українців, аби вони, могли дати ґрунтовні відповіді на запитання дітей.

Зміст напрямів та форм роботи з музейної педагогіки, яку поставили мету:

- урахування інтересів і потреб дітей щодо народного побуту українців;
- спонукання дошкільників до вирішення проблеми (визначення дитячої мети);
- складання плану руху до мети (підтримуємо інтерес дітей та батьків), обговорення плану з батьками;
- разом з дітьми та батьками створення план-схему щодо форм роботи, збирання інформацію, матеріал (вивчаємо з дітьми план-схему).
- проведення: занять, ігор, спостережень, розповідей, екскурсій до музею, літературних хвилинок; показ і обговорення експонатів; читання фольклорного матеріалу, перегляд слайдів, презентацій, фільмів; влаштування свят, концертів, конкурсів і вікторин, персональних виставок дітей і дорослих щодо побуту українців;
- створення гуртка «Майстерня народних умільців»;

- організація самостійної творчої роботи (пошук матеріалу, інформація, малюнки, альбоми, пропозиції) батьків та дітей, створення альбому, відеофільму та інше;
- підведення підсумків.

Під час планування роботи по впровадженню засобів музейної педагогіки на формування пізнавального інтересу до народного побуту українців ми дотримувалися певних вимог .

У ході роботи з дітьми використовували символи. *Символ* – це умовне, спрощене зображення. Символом може бути як предмет, так і малюнок. Роботу із символами ми проводили в 3 етапи:

1 – й етап: визначили складові інтересів за темою: «Український побут», розглянули проблему. Про що ми можемо дізнатися? Як будемо позначати посуд, народні іграшки, глину, піч тощо? Діти з великою цікавістю виявили бажання придумували відповідні символи.

2– й етап: намітили шляхи пошуку. Де чи у кого будемо дізнаватися? Разом з дітьми обґрунтували, який наочний метод будемо використовувати.

3 – й етап: визначили конкретні види діяльності. Що будемо робити? Який продукт створюватимемо? Ми також запропонували свій варіант, який буде поштовхом для дітей до нових роздумів.

Робота проводилася у певній системі. Символи дали змогу повністю скласти з дітьми *етапи роботи*, потім контролювали хід його виконання, вносили корективи, аналізували. Великий інтерес та цікавість пропонувати свої ідеї, пропозиції. Було помітно в дитячих очах та в їх діях уже на початку експерименту, що вогник цікавості вже є.

Знаходячись у світлиці, діти почували себе зачарованими історією українського народу, культури, побуту. Пізнання здійснювалося шляхом накопичення чуттєвих вражень від речей, які навколо дитини. Суттєвою особливістю дитячого сприйняття є те, що діти краще засвоюють матеріал

через дотик, маніпулювання предметами, бо дотик доповнює і збагачує зорову інформацію. Особистий досвід спілкування з предметом, наприклад, з рогаčem, справжнім горнятком, діти емоційно легко входять до ритму народного життя, запам'ятовують відомості та властивості предметів побуту, призначення, історичні та культурні зв'язки. Користь і краса, яскраво і образно виражені в предметах народних умільців, стають близькі і зрозумілі дитячому сприйняттю. Кожне заняття за темою програми включає теоретичну частину (яка проводиться в цікавій ігровій формі) і практичне виконання завдання. Теоретичні відомості – це пояснення нового матеріалу, інформація пізнавального характеру про інтер'єр українського житла, національну кухню, одяг, іграшки, про життя і працю відомих народних майстрів розпису. Діти з великим задоволенням займаються практичною роботою, тому на теоретичну частину відводиться не багато часу, він повинен пройти динамічно, цікаво, щоб діти з бажанням перейшли до виконання практичних завдань.

Одним із засобів забезпечення активної пізнавальної діяльності дітей при ознайомленні з народним побутом українців ми впровадили використання асоціативних карт. *Асоціація* – це поняття, що виникає при згадуванні іншого поняття. У центрі аркуша розміщували картинку, яка відображає певне поняття, наприклад «Українська оселя», «Піч», «Гончарне коло», «Гончар», «Макітра», «Мисник» та багато інших, а простір навколо неї заповнювали різними зображеннями, які стосувалися ключового поняття або ніяк з ним не пов'язані. Пропонували дітям з'єднати лініями взаємопов'язані з ключовим поняттям картинку й обґрунтувати свій вибір. Завдяки чому видно, що дитяче мислення й пам'ять пов'язане з асоціаціями – образами, своєрідними картинками, що ілюструють певне поняття.

Ми переконалися на практиці, що засоби музейної педагогіки та музейно-педагогічний процес в цілому забезпечують набуття дитиною цілого ряду умінь та навичок: розвивають візуальне мислення, здатність оцінювати бачене, виробляти судження, інтерпретувати зорові образи тощо.

З великою зацікавленістю цим напрямом роботи перейнялися інші педагоги нашого закладу.

Навчаючи своїх вихованців на такому цікавому, багатому матеріалі, ми одночасно виховуємо в них любов до рідного краю, землі своїх предків, до рідної мови, яка чарує кожного, кому не чуже відчуття краси і гармонії, почуття гордості за свій народ, повагу до національної культури, звичаїв та оберегів. Ми виховуємо наших дітей справжніми українцями, які завжди були і залишаються мудрими, гостинними, добрими, щирими, з гарним почуттям гумору.

Таким чином, створене музейне середовище, що реалізовували в дошкільному закладі, стимулює та значно розширює пізнавальний інтерес в дітей старшого дошкільного віку до українського народного побуту. А також є ефективним засобом усебічного розвитку дошкільника та способом

формування національної свідомості маленьких українців, сприяє соціалізації дітей, готує дошкільнят до шкільного життя.

Культурно-освітня робота серед батьків вихованців та залучення їх до створення таких осередків сприяє підвищенню компетентності у питаннях побуту українців, історії та традицій наших предків, а також духовному розвитку.

Література

1. Богуш А. М. Українське народознавство в дошкільному закладі / А. М. Богуш, Н. В. Лисенко. – Київ : Вища школа, 2002. – 406 с.
2. Гайда Л. Музей у навчальному закладі / Л. Гайда. – Бібліотека шкільного світу, 2010. - С.89 .
3. Караманов О. В. Педагогічний марафон» як форма організації взаємодії з учнями у музейному просторі / О. В. Караманов, І. В. Ласкій. – Дніпропетровськ: АРТ – ПРЕС, 2009. - 558 с.
4. Калуська Л. В. Дивограй : вибрані дидактико – методичні матеріали для працівників дошкільних закладів / Л. В. Калуська. – Тернопіль : Мандрівець, 2007. – 319 с.
5. Лозинська Є.Ф. Українське народознавство дітям дошкільного віку : метод. посіб. для дошкільних закладів / Є.Ф. Лозинська. – Львів : Оріяна – Нова, 2008. - 206 с.
6. Лохвицька Л. В. Концептуальні засади проектування розвивального предметного середовища в дошкільних навчальних закладах [Електронний ресурс]/Л.В.Лохвицька .- Режим доступу :www.nbu.gov.ua/PORTAL/Soc_Gum/vkmu/2010_1/Lohvitska.pdf
7. Любарова В. Музейна педагогіка: можливості і перспективи / В. Любарова//Дошкільне виховання. – 2009. - № 5. - С.33.
8. Ткачук.Т.Пізнавальна активність:особливості розвитку у дошкільників / Т.Ткачук //Вихователь – методист дошкільного закладу - 2012.- №8. С.13-19.

Мігаліскул О.С.,

вихователь

Заклад дошкільної освіти №184

м. Кривий Ріг, Дніпропетровська область, Україна

ДОСВІД РОБОТИ ВИХОВАТЕЛЯ ЗДО

«Лялька – персона», як допоміжний інструмент при взаємодії з вихованцями.

Інноваційна методика, за допомогою якої я усуваю освітні недоліки моїх вихованців та забезпечую індивідуальний підхід до кожного вихованця.

Інноваційні методики та технології в дошкільних закладах : « Для чого вони існують і яку користь ми від них отримуємо? »

Поняття « інновація » означає нове навчання, нестандартне, унікальне, воно забезпечує підвищення ефективності та якості освіти.

Інноваційні технології – це система прийомів , засобів навчальної діяльності, що охоплює весь процес навчання і робить його пізнавальним , доступним, цікавим, різноманітним, що дуже важливо для наших вихованців.

Тому я пропоную зануритися зі мною у інноваційну методику , яку я впроваджую у своєму дитячому садку.

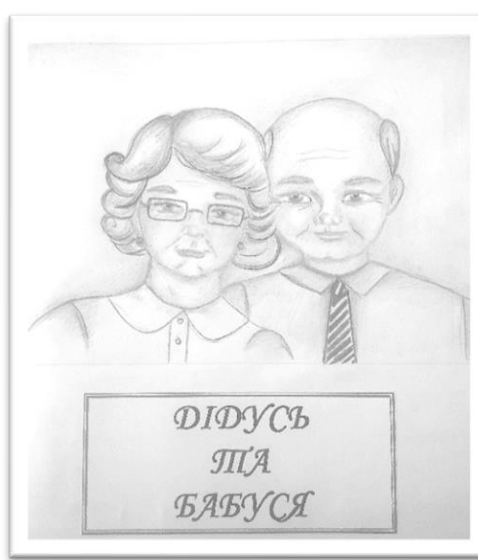
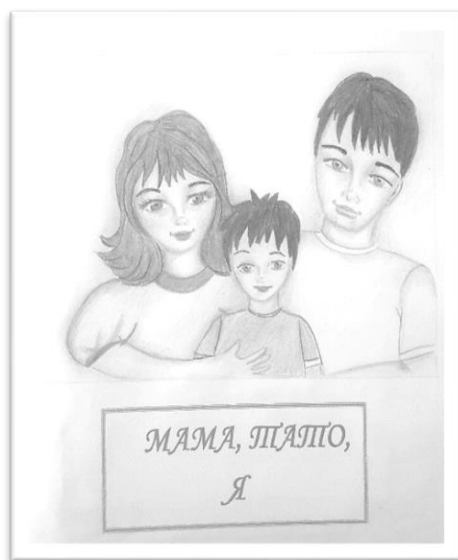
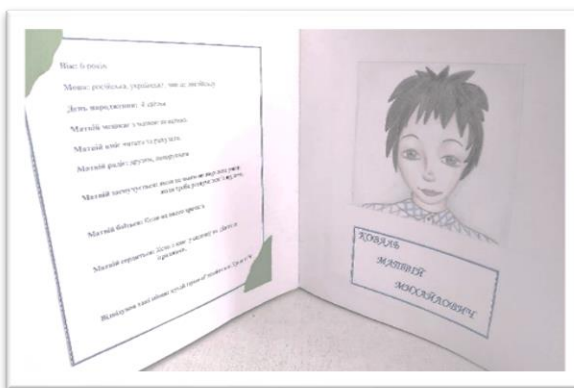
Це методика « Лялька – персона », після якої я бачу результати своєї роботи та за допомогою якої я забезпечую індивідуальний підхід до кожної дитини, та до різних життєвих ситуацій які виникають у дітей на протязі їхнього життя.

Як народжувалась наша «Лялька – персона» ?

Ми створювали особистість починаючи з самого найважливішого :

- Характер
- Ім'я Прізвище, вік ляльки
- Фізичні характеристики
- Тип родини
- Культуру
- Релігійну і соціальну приналежність
- Мова спілкування
- Стан здоров'я

Також виготовили паспорт для нашої ляльки і створили для неї справжню сім'ю :

В нашої ляльки навіть є подруга Марічка, вона також інколи приходиться до дітей з цікавими розповідями та подарунками.

Як ляльки впливають на освітній процес?

Беручи власний досвід, можна сказати те, що коли діти слухають, відповідають на запитання, які їм ставить лялька, коли вони обговорюють якісь певні історії з життя дітей вони опановують нові знання, навички, вміння, беруть приклад з інших дітей, з ляльки і вже починають по іншому дивитись на світ та розуміти його.

Кожна дитина підвищує свою самооцінку і зміцнює впевненість в собі. Лялька – персона - це для вихователя інноваційна методика та інструмент для роботи з дітьми, а для дітей, на початку роботи з лялькою - це звичайна лялька, іграшка яку принесли їм показати. Але задача вихователя стоїть у тому, щоб переконати дітей у тому що це така дитинка, яка розуміє, бачить, слухає, розмовляє.

Мета полягає у тому, щоб всі ці історії, приклади діти брали у свій досвід і свої навички, щоб вони навчалися і брали приклад з ляльки з її реальних ситуацій з повсякденного життя, з її поведінки та вчинків. Завдяки лялечці-персоні я змогла спілкуватися на різні теми з дітьми, не повчаючи їх, а разом

знаходячи вихід з різних ситуацій, або розробляли алгоритм дій в тій чи іншій ситуації. Завдяки цій методиці ми не засуджуємо ту чи іншу дитину, а начебто дивимось зі сторони на її дії, надаючи змогу кожній дитині поділитися своїм досвідом, або думкою.

Загальна інформація роботи з лялькою.

Перед тим як підготувати зустріч дітей з лялькою, я зі своїх спостережень вибираю тему. Після готую ляльку до приходу к дітям (одяг, настрій, сюрпризний момент (як з'явиться лялька). З нею я повожусь бережно, коректно , це потрібно для того, щоб діти бачили приклад вихователя, як потрібно поводитись один з одним.

Головне завдання вихователя зацікавити дітей перед заняттям, щоб у подальшому вони вже самі чекали ляльку і мали інтерес з нею спілкуватися, мали бажання ділитися з нею своїми переживаннями.

Якщо взяти фрагменти з моїх спілкувань дітей з лялькою, то спочатку діти були дуже здивовані побачивши її, дуже довго її просто роздивлялись, потім почали задавати багато питань наприклад : « Звідки вона прийшла до нас?» або «Чому вихователь чує ляльку, а ми ні?» , «Вона несправжня?». Але вже після 3-4 відвідувань нестандартних занять почалась справжня праця над нашими недоліками, проблемними ситуаціями , як у групі так і вдома з батьками. Діти повірили в справжність моєї ляльки і почали відкриватись розповідаючи про свої переживання , проблеми і т.д

Рекомендації для педагогів , колег у роботі з лялькою-персоною.

- Відповідально відноситись до методики , усвідомлювати що це не гра ;
- Вчитись виходити з ситуації, вміти швидко орієнтуватись в дитячих запитаннях;
- Дуже ретельно, грамотно ставити задачу з якою треба працювати в даний час;

➤ Самому вихователю бути доброзичливим, співчутливим, небайдужим до проблем інших людей.

Історії з власного досвіду .

Знайомство, введення ляльки в групу.

Хлопчик Матвій прийшов до дітей в групу і розповів свою історію, що він переїхав з м. Дніпро в м. Кривий ріг, мешкає з батьками у двоповерховому будинку. Йому 6 років. Друзів поки що в нього немає. Із задоволенням кожна дитина знайомилась з лялькою, називала своє ім'я , скільки їй років. Діти запросили ляльку прийти до себе в гості ще.

Тема зустрічі: «Особиста безпека дитини»

Матвій сказав дітям привіт, і почав розповідати свою історію. Колись він залишився один вдома. Мама сказала , що сходить у магазин ненадовго, а мені потрібно почекати її удома. І тут у двері хтось постукав. Матвій каже , що дуже злякався, і не знав що йому робити в цій ситуації. Діти може ви йому щось порадите? Які правила поведінки ви знаєте, коли ви залишаєтесь вдома на самоті? Діти почали розповідати Ляльці що не можна робити. Матвій подякував дітям за поради і сказав що прийде наступного разу!

Тема зустрічі: «Особиста безпека дитини»

Матвій сказав дітям привіт, і почав розповідати свою історію. Колись він залишився один вдома. Мама сказала , що сходить у магазин ненадовго, а мені потрібно почекати її удома. І тут у двері хтось постукав. Матвій каже , що дуже злякався, і не знав що йому робити в цій ситуації. Діти може ви йому щось порадите? Які правила поведінки ви знаєте, коли ви залишаєтесь вдома на самоті? Діти почали розповідати Ляльці що не можна робити. Матвій подякував дітям за поради і сказав що прийде наступного разу!

Тема зустрічі: «Небезпечні предмети на вулиці»

Матвій розповів дітям , що знайшов багато нових друзів у своєму садочку. І прийшов розповісти дітям ще одну свою історію.

Він розповів , як одного разу він ходив з мамою на дитячий майданчик, а поряд з майданчиком росли дуже апетитні ягоди. І він їх спробував поки мама не бачила, а ввечері в нього дуже розболівся живіт. Матвій каже що він довго не наважився сказати мамі, що з'їв ці ягоди але потім все таки розповів. Мама визвала швидку допомогу і мене забрали у лікарню і там мені промивали шлунок.

Матвій запитав у дітей , чи знають вони що без дозволу батьків не можна їсти ніякі ягоди? Матвій запитав у дітей траплялась з ними така ситуація? Після бесіди хлопчик попрощався з дітьми до іншої зустрічі.

Федірко О.М.,

вихователь

Дошкільний навчальний заклад № 10

м. Прилуки, Чернігівська область

ТРЕНІНГ ДЛЯ БАТЬКІВ НА ТЕМУ «ПІЗНАЄМО СВОЇХ ДІТЕЙ»

Мета: - отримати відомості про відносини між дітьми і батьками;

- формувати комунікативну компетентність в процесі спільної творчої діяльності;

- виховувати любов і повагу до членів своєї сім'ї, сприяти тісному контакту і взаєморозумінню між батьками та дітьми.

Хід тренінгу

1. Вступне слово вихователя

Сьогоднішню нашу зустріч хочу почати словами однієї народної мудрості:

«Якщо ви будете плани на рік – сійте жито, якщо ваші плани на 10 років – садіть дерева, а якщо ваші плани на віки – виховуйте дітей». Чим ми з вами і займаємося. Ви зі свого боку – як батьки, а ми – як педагоги, вихователі.

Сьогодні наші збори пройдуть у незвичайній формі – у вигляді тренінгу, який має назву «Пізнаємо своїх дітей». Суть тренінгу полягає в перевірці батьків на предмет знання, розуміння власних дітей. Батьки сьогодні дізнаються про свого малюка багато нового, про що вони навіть і не підозрювали, що дасть привід ще раз з подивом і гордістю сказати - це моя дитина!

2. Представлення батьків

Батьки називають своє ім'я та продовжують фразу: «Не хочу хвалитися, але я...»

3. Дерево очікувань

Біля вас лежать листочки. Вам потрібно на них написати, що ви очікуєте від нашої сьогоднішньої зустрічі, від нашого тренінгу, а потім озвучити це і листочок наклеїти на дерево очікувань.

- Щоб краще вас активізувати, спонукати до успішної роботи, сприяти створенню комфортної атмосфери, проведемо невеличку розминку.

4. Розминка

Вихователь пропонує підводитися тих людей які вважають, що це стосується їх:

- встаньте ті, у кого карі очі;
- встаньте ті, у кого чорне волосся;
- встаньте ті, у кого є синій колір в одязі;
- встаньте ті, хто має гарну посмішку;
- встаньте ті, хто має доньку;
- встаньте ті, хто має сина;

- встаньте ті, хто прийшов сьогодні на нашу зустріч з гарним настроєм.
Привітайте один одного оплесками.

5. Завдання «Бліц опитування?»

Вихователь:

- Напередодні ми задали питання вашим дітям і отримали певні відповіді. Ви будете відповідати на ті самі запитання. Якщо відповідь співпадає, отримуєте сердечко.

Запитання: - Яка улюблена страва дитини?

- Яка улюблена іграшка дитини?

- Який улюблений мультфільм дитини?

(Відповіді звіряються з відеозаписом відповідей дітей)

6. Наступне завдання «Один з трьох»

Вихователь:

- Вам пропонується питання і 3 варіанти відповідей. Виберіть ту відповідь, яку дала ваша дитина.

- Що ти хотів би, щоб тобі подарували: - цукерку, книжку, іграшку?

(Відповіді звіряються з відеозаписом відповідей дітей)

7. Завдання «Відшукай долоньку дитини»

Вихователь:

- Перед вами аркуш паперу, на якому, обравши певний колір, залишили свій відбиток руки ваші діти. Завдання дуже просте: знайти, який відбиток належить вашій дитині. Для вас є невелика підказка: діти самі обирали улюблений колір.

8. Завдання «Впізнай за голосом»

(Батьки прослуховують голосові повідомлення дітей, впізнають голоси своїх дітей).

9. Завдання – створити колаж «Потреби дитини для всебічного розвитку»

Мета. Сприяти усвідомленню потреб, бажань можливостей, а також прав дітей у сім'ї.

Обладнання: великий аркуш паперу, ілюстровані журнали, ножиці, клей.

(Батьки створюють колаж, а потім презентують його.)

Вихователь: - А тепер підрахуйте, будь ласка, скільки у вас сердець.

Висловіть, свої враження від тренінгу, чи здійснилися ваші очікування та сподівання.

За те, що ви були такими активними, на вас чекає подарунок.

(Батьки виймають зі скриньки листівочки з побажаннями.)

Побажання:

- Вам сьогодні обов'язково пощастить!

- Життя готує для вас дивовижний сюрприз!

- Усе складається для вас якнайкраще!

- Настав час зробити те, що ви постійно відкладаєте!

- Сьогодні ваш день! Удачі вам!
- Сьогодні фортуна усміхається вам!
- Ви готові зробити серйозний крок у своєму житті!
- Пам'ятайте: ви народилися, щоб бути щасливими!
- Сьогодні чекайте прибутку!
- Любіть себе такими, якими виє, адже ви чарівні!
- Пам'ятайте, що ви кохані!
- Зробіть собі подарунок, ви його заслуговуєте!
- Вищі сили оберігають вас, будьте сміливішими!
- Усе, що вам потрібно, легко приходить до вас!
- Усі ваші бажання здійсняться, повірте!
- Сьогодні з вами спокій і радість!
- Сьогодні ваш щасливий день!

Вихователь:

Ви всі добре впоралися з завданнями, а тепер запросимо наших діток і вони будуть вас впізнавати.

(Батьки вдягають маски тварин, діти заходять і їх впізнають.)

- На цій щасливій ноті дозвольте закінчити наш тренінг. Я вам бажаю, щоб ви завжди були такими щасливими та радісними. Здоров'я, благополуччя, миру вам та вашим родинам. Всього вам найкращого. До побачення.

СЕКЦІЯ 2. УПРАВЛІНСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Швайка Л.А.,
директор
Заклад дошкільної освіти (центр розвитку дитини)
м. Куп'янськ, Харківська область, Україна

СЕМІНАР ДЛЯ КЕРІВНИКІВ ЗДО «СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ДО МОДЕЛЮВАННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КЕРІВНИКА СУЧАСНОГО ЗДО» «САЛОН УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ»

План роботи семінару

Час	Зміст роботи	Відповідальний
БЛОК I Організаційний		
14.00-14.05	Прибуття та реєстрація учасників семінару.	Черговий адміністратор
14.05-14.15	Відкриття салону управлінських ідей.	Начальник відділу освіти Директор ЗДО
БЛОК II Теоретичний		
14.15-14.20	Творча розминка. Міні-тест «Чи готові Ви до управління закладом освіти, що працює в режимі розвитку?»	Директор ЗДО
14.20-14.30	Інформаційна скарбничка: «Як загораються іскорки творчого пошуку» (інформація)	Вихователь-методист
14.40-15.00	Моделювання інноваційної управлінської діяльності керівника ЗДО в умовах модернізації системи освіти.	Директор ЗДО
15.10-15.20	Соціально-педагогічні аспекти менеджменту в сучасному ЗДО (співдоповідь)	Практичний психолог
БЛОК III Практичний		
	<i>«Інтелектуальна кав'ярня»</i>	
15.20-15.35	Застосування ігрових технологій в управлінській діяльності керівника ЗДО	Вихователь-методист, практичний психолог

15.35-15.50	Презентація арт-терапевтичних технологій в роботі з дошкільниками.	Вихователь-методист, вихователі
БЛОК IV Інформаційно-репрезентативний		
15.50-15.55	Рефлексія. Творча гра «Вернісаж»	Практичний психолог
15.55-16.00	Підведення підсумків семінару.	Начальник відділу освіти, директор ЗДО

Міні – тест

«Чи готові Ви до управління закладом освіти, що працює в режимі розвитку?»

Шановні колеги! Я запрошую Вас дати відповіді на запитання міні-тесту (відповіді треба давати або «так» або «ні»).

1. Чи зберігаєте Ви спокій, якщо доводиться виступати у великій аудиторії?
2. Чи можете ви стверджувати, що Ваш заклад дає якісну дошкільну освіту?
3. Чи спокійно Ви сприймаєте чиєсь недружнє ставлення?
4. Чи можете спокійно взяти останній шматок торта, який залишився на блюді, якщо бачите, що ніхто не може цього зробити?
5. Чи виступаєте Ви щоразу, коли обговорюються серйозні проблеми?
6. Чи можете Ви швидко з'ясувати для себе ситуацію і зрозуміти, чим викликаний той чи інший вчинок Ваших колег?
7. Чи завжди Ваші управлінські рішення допомагають забезпечити якість освіти у Вашому закладі?

Якщо Ви відповіли «так» хоча б 6 із 7 наведених запитань, у Вашому характері переважають риси, необхідні для того, аби виконувати керівну роботу. Успіхів!

Інформаційна скарбничка: «Як загораються іскорки творчого пошуку»

Нелегко знайти більш багатогранне і складне явище, ніж управлінська діяльність. Управління колективом називають мистецтвом, успіху в якому досягають ті, хто «від природи» природжений управлінець, або ті, хто постійно працює над удосконаленням управлінської діяльності, вивчаючи теорії педагогічного менеджменту і соціальну психологію.

І сьогодні ми, запрошуємо вас, керівників закладів дошкільної освіти, до розмови про те, як в такі складні часи, які переживає сьогодні система дошкільної освіти, зберегти, запалити дух творчості в педагогічному колективі. Адже, за словами Г. Товстоногова «...Необхідно створювати найбільш сприятливі умови, щоб частіше прокидалось натхнення.» Створюючи атмосферу творчості, нам

необхідно вчитись бачити в кожному працівнику особистість, поважати його вибір, спонукати його аргументувати, пропонувати аналізувати. Надавати педагогічним працівникам можливість стати архітекторами власного професійного життя і апетитно апробувати свої ідеї, щоб відчути аромат азарту, натхнення, допитливості, пізнання і відкриттів.

В нашому колективі ми намагаємось схвалювати і окриляти, надихати творчі починання. «Щоб зворушити, треба самому бути зворушеним, натхненим і серце своє тримати високо» (О. Довженко). Дієслово «повинен» не використовується - воно викликає психологічний дискомфорт, внутрішній підсвідомий опір, ми намагаємося вживати слова: «обирайте», «рішення залишається за вами» тощо. «Люди в значній мірі використовують свій творчий потенціал не тоді, коли спонуканням до роботи є тиск зовні, а коли вони отримують від неї задоволення, коли вони відчувають до неї інтерес, коли їм кидається виклик». (Хеннесі та Амабайл)

Сьогодні висловлюються, можливо, знайомі учасникам семінару ідеї, але вони спонукають ще раз усвідомити шляхи та способи впливу на педагогічний колектив для досягнення пріоритетної мети – розвитку особистості, здатної жити в сучасному світі, що швидко змінюється, особистості творчої, здатної до змін, перетворень. Інформація, яка сьогодні пропонується, багаторазово перевірена в практичній діяльності керівництва нашим закладом, який працює в інноваційному режимі. Різноманітні аспекти управлінської діяльності представлені в світлі сучасних теоретичних, психолого-педагогічних досліджень та практичного аспекту.

Наша ціль - поєднати теорію і практику педагогічного менеджменту, допомогти керівникам відрефлексувати свій досвід управлінської діяльності, підвищити творчий потенціал колективу, під час практичної частини оцінити ефективність керівництва, деякі особливості педагогічного колективу.

«Йти вперед - означає втратити душевний спокій, залишитись на місці – означає втратити себе» (С. К'еркегор).

Доповідь директора

«Моделювання інноваційної управлінської діяльності керівника дошкільного навчального закладу в умовах модернізації системи освіти»

Основною складовою, що сприяє переходу освіти на сучасний рівень, який відповідає суспільно-політичним потребам держави – пошук нових, відкритих моделей управління освітою.

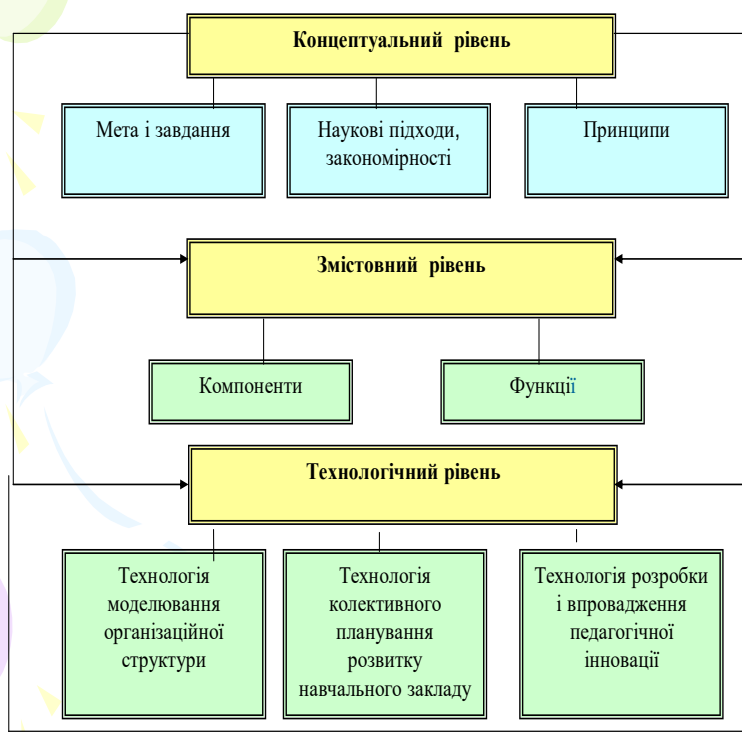
Основне завдання керівника закладу освіти полягає в тому, щоб забезпечити його постійний розвиток за умови здійснення керівником інноваційної управлінської діяльності.

Кожен з нас неодноразово ставить запитання, як зробити так, щоб заклад функціонував і розвивався, уся документація заповнювалась і здавалась вчасно, управлінські рішення приймалися і чітко виконувались у визначений термін, освітній процес давав якісні результати, а працівники злагоджено і без

додаткових вказівок виконували свої посадові обов'язки,. А тому, визначаючи основну мету розвитку нашого закладу дошкільної освіти, прогнозуючи напрями подальшої роботи та організовуючи весь педагогічний процес, ми постійно порівнювали отримані результати із запланованими через важливу функцію управлінської діяльності – контроль. І ми переконані, що саме він дозволяє накопичити дані про результати педагогічного процесу, зафіксувати відхилення від запланованих завдань, а також виявити наявність перспективного досвіду. Після аналізу виділяємо певні недоліки щодо управлінської діяльності. До них ми віднесли: низьку заробітну плату працівників (57,1%); невідповідність штатного розпису (42,9%); надмірну щільність планів (42,9%); низький рівень матеріальної підтримки (42,9%); низька забезпеченість науково-методичною літературою (28,6%); відсутність механізму залучення батьківських коштів згідно законодавства, велика кількість перевірок, неузгодженість програм дошкільної та початкової освіти, можливість робити тільки за однією програмою тощо (по 14,3% відповідей).

І ми прийшли до висновку, що нам необхідно розробити модель управління діяльності сучасного закладу дошкільної освіти, яка допоможе кожному працівнику ЗДО бути проінформованим про всі сфери життя і діяльності колективу та, не залишивши ніщо поза увагою, спланувати ефективну систему контролю.

МОДЕЛЬ ІННОВАЦІЙНОЇ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КЕРІВНИКА ДНЗ

У перекладі з латинської поняття «модель» означає міру, зразок, примірник чогось. Через створення моделі управлінської діяльності здійснюється аналітичний опис системи управління, пояснюються причини її недостатньої ефективності, відбувається прогнозування нових умов системи управління, а також наслідків її впровадження, змістовно обґрунтовується проект реальної системи управління.

Зміст моделі полягає у перетворенні керівником ЗДО нових набутих знань на конкретні управлінські вміння.

На ваш розгляд пропонується модель інноваційної управлінської діяльності керівника ЗДО, де ми розглядаємо її як інструмент конструювання майбутніх ситуацій, знаходження альтернатив у розвитку закладу та забезпечення його конкурентоспроможності.

Першим у структурі моделі є концептуальний рівень. Змістовність його розкриває мету, завдання, науковий підхід і принцип до управління ЗДО в умовах інноваційного розвитку.

Змістовний рівень - другий в наведеній схемі. Серед компонентів називаємо: філософський компонент управління. Якщо звернутись до науковців, то саме філософський компонент розкриває зміст поняття «управління розвитком закладу дошкільної освіти».

М. Поташник зазначає: «Управління розвитком закладу освіти – це частина здійснюваної в ній управлінської діяльності, в якій засобом планування, організації, керівництва і контролю процесів розробки та освоєння нововведень забезпечується цілеспрямованість і організованість діяльності колективу, отриманні якісно нових результатів освіти».

Серед інших компонентів назвемо: рефлексивний, валеологічний, технологічний та креативний.

Хочеться виділити саме креативний компонент. О. Остапчук стверджує: «Креативність є творчою основою інноваційного потенціалу». Креативність в управлінській діяльності розглядається як здатність керівників до народження оригінальної ідеї, до прийняття нестандартного рішення; спонукати учасників освітнього процесу до творчого та дослідницького пошуку.

Адже, ефективність управління закладом в режимі розвитку багато в чому залежить від наявності односторонніх, від уміння показати переваги роботи по новому.

Крім того в соціальній психології розроблені рекомендації щодо тактики поведінки керівника, якщо в колективі виникає опір до змін, які можна використати в практиці управління інноваційними процесами в дошкільній освіті. Різноманітною може бути і тактика керівника. Кожна тактика має свої плюси і мінуси. Приклади наведені в таблиці.

Зверніть будь ласка увагу на таблицю. Останнім в цій таблиці приведено тактику маневрування та примушення. Які дії керівника закладу, на ваш погляд, повинні бути?

Отже, творчість за наказом не можлива.

На сьогодні соціальний ідеал керівника сучасного закладу освіти – єдність двох протилежностей: ідеалісти та матеріалісти. Адже, як педагог, керівник закладу освіти має жити і працювати за покликанням і водночас демонструвати ділові якості, бути свого роду підприємцем, уміти успішно взаємодіяти з різними фондами, організаціями, приватними особами.

Йому необхідно володіти широким спектром якостей і вмінь, серед яких уміння досліджувати, розробляти, представляти і навіть продавати результати інтелектуальної діяльності свого закладу.

Тактика	Дії	Плюси	Мінуси
Освіта і передача інформації	Створення системи методичної роботи, спрямованої на підвищення професійної компетентності	Може допомогти отримати погодження на зміни зі сторони людей, коли їх переконують.	Може вимагати багато часу, якщо в цей процес залучено багато людей.
Залучення робітників до прийняття рішень	Організація загального ефективного розвитку, залучення педагогів до розробки нововведень, організація творчих груп. Колективна розробка «Програми педагогічного розвитку закладу»	Може допомогти людям усвідомити необхідність проведення змін, і їх обов'язок допомагати цьому, може інтегрувати наявну інформацію для складання плану інновацій.	Може вимагати багато часу і привести до помилок в проведенні змін.
Полегшення і підтримка	Проведення тренінгів, зняття всіх стресостворюючих факторів. Проведення міроприємств, спрямованих на підтримку психологічного здоров'я.	Оптимальна тактика для рішення особистих проблем.	Може відняти багато часу, коштів і все ж таки виявиться неефективною.
Переговори	Реалізація принципу варіативності, надання можливості вибору індивідуальної траєкторії педагогічної діяльності.	Може бути відносно легким засобом уникнути опору.	В багатьох випадках може бути занадто дорогою тактикою; може налаштувати інших добиватись взаєморозуміння умовлянням.
Маневрування	По можливості не використовувати цю тактику в творчому колективі.	Може бути порівняно швидко діючим і не дорогим рішенням проблеми опору.	Ініціатори можуть лишитись певної частки довіри до себе; може привести до появи інших проблем.
Примушення	Не допустимо використання в творчому колективі.	Може швидко подолати любий вид опору.	Ризикована; може створити у людей озлоблене відношення до ініціаторів змін.

Що ж стимулює працівників дитячого садка працювати з повною самовіддачею і, навпаки, що їх відштовхує і визиває апатію? Які стимули можуть значно підвищити якість педагогічної діяльності, привести колектив до інноваційних перетворень? Одним словом – як запалюються іскорки творчого пошуку?

Повертаючись до складових моделей управлінської діяльності, необхідно визначити сутність функції організації та контролю.

До функції управління належать загальні та спеціальні. До загальних відноситься планування, регулювання, облік, педагогічний аналіз, організацію, контроль.

У Законі України «Про дошкільну освіту» визначено серед основних завдань органів управління системою дошкільної освіти здійснення контролю виконання завдань дошкільної освіти зупинимось на функції організації і контролю та додержання вимог Базового компонента дошкільної освіти.

Науковими дослідженнями з вивчення контролю як важливої функції управлінської діяльності займалося багато вчених.

За ствердженням О.Г. Хомерики, контроль, який змушує захищатися, обмежує можливості творчого росту, що в корені суперечить ціннісним орієнтирам та основному призначенню освіти.

К.Ю. Біла розглядає внутрішній контроль як процес отримання інформації про всі зміни зовнішніх та внутрішніх умов функціонування й розвитку закладу, які несуть у собі загрозу для реалізації спланованих дій чи, навпаки, відкривають нові можливості для цього.

Оновлення управління ЗДО перш за все пов'язане з формуванням системи інформаційно – аналітичної діяльності як основного інструменту управління.

Аналіз стану інформаційного забезпечення управління показує, що вся інформація розподіляється на зовнішню, яка включає директиви а нормативні документи, науково-методичні матеріали, та внутрішню, до якої відносяться відомості про стан і результат діяльності конкретно в певному закладі.

В умовах сьогодення у нас, керівників, підвищується потреба в інформуванні, а тому дуже важливо вимагати до відбору інформації підвищені вимоги, а саме: інформація повинна бути, по-перше, максимально повною за об'ємом, по-друге, дуже конкретною.

Для створення цілісної системи інформаційно-аналітичної діяльності необхідно перш за все визначити її зміст, об'єм, джерела, сформувати потоки інформації та вивести їх на відповідний рівень управління.

Перелік посадових обов'язків директора охоплює функції контролю, а це дає нам юридичне право на проведення контрольної діяльності. А враховуючи те, що ми прагнемо сформувати управлінську команду, яка ефективно діє і члени якої можуть узяти на себе частину повноважень з управління якістю освіти, тому функцію контролю виконуємо не тільки ми, але й керівники структурних підрозділів: старша медична сестра, завідувач господарською діяльністю, вихователь – методист, відповідальний з питань охорони праці, шеф-кухар, кастелянка. Таким чином, враховуючи можливості колективу ми не вирішуємо проблеми на одинці, а делегуємо повноваження.

Для кожного із названих блоків складаються технологічні карти для збору, аналізу інформації та прийняття управлінських рішень. Весь матеріал на навчальний рік ми для зручності збрали у збірник, який доступний не тільки

директору, а й членам колективу, які здійснюють корекційно – аналітичну діяльність.

Як спрацює наша модель управлінської діяльності ми можемо відстежити при аналізі своєї діяльності, при підготовці аналітичних матеріалів, при перевірках ЗДО, показником проведеного контролю є самі заповнені картки контролю.

Весь матеріал ми зібрали у збірник, яким адміністрація користується протягом навчального року. Це дуже зручно тому, що контроль-аналітична діяльність сплановано помісячно, з визначенням термінів, відповідальних та виходу інформації. Тут же знаходиться і екран внутрішньосадового контролю, де підводяться підсумки роботи всього колективу та визначається рейтинг роботи кожного вихователя.

Всі ми знаємо про актуальність впровадження моніторингу в систему дошкільної освіти. Адміністрацією спільно з творчою групою розроблено програмно-цільовий проект «Моніторинг якості освіти», що дає змогу відстежити динаміку розвитку закладу відповідно до критеріїв моніторингу: кадрового, науково-методичного, соціального, психологічного, управлінського.

В складному процесі перетворення ЗДО велику роль керівник повинен приділяти програмі розвитку ЗДО та Концепції розвитку.

Ви маєте нагоду познайомитись з нашими розробками.

Крім теоретичних основ управлінської діяльності важливим є і застосування ігрових технологій діяльності керівника ЗДО.

«Інтелектуальна кав`ягня»

Застосування ігрових технологій в управлінській діяльності керівника ДНЗ

Творча гра «Чашка доброти»

Мета: налаштувати учасників семінару на ігрову діяльність, сприяти згуртованості групи учасників, розвивати творчу уяву.

Учасники передають один одному «чашку доброти», висловлюючи певні побажання і, обмінюючись думками щодо особистісних якостей керівника сучасного ДНЗ.

Творча гра «Навіть якщо ...» - «Все одно...»

Мета: мотивувати учасників до пошуку виходу із складної ситуації, яку не можливо змінити та до «позитивного переформулювання» як засобу зміни відношення до ситуації.

Учасникам пропонується по черзі, передаючи один одному макети квітів, продовжити фрази, які зображено на цих квітах: «Навіть якщо...», «Все одно...». Варіанти, які будуть пропонувати учасники, не повинні повторюватись.

Творча гра «Зірка удачі»

Мета: звернути увагу учасників семінару на складові успіху людини будь-якої професії, зокрема, керівника. Сприяти створенню позитивного емоційного клімату в ході семінару.

За допомогою макету «Зірка удачі» звертається увага учасників семінару на те, що для того, щоб чогось досягти необхідно крім позитивного мислення здійснювати дії, спрямовані на досягнення бажаної мети. Одна половина зірки (позитивне мислення) без іншої (активні дії) не складає цілого – удачі.

ВПРАВА «БАРВОГРАМА»

(учасники семінару за допомогою кольорових смужок картону та ножиців будують діаграму свого настрою та вражень).

ВПРАВА «ВЕРНІСАЖ»

(учасники семінару уявляють себе одним з персонажів картини та приймають управлінські рішення від імені цих персонажів).

Вислови на останнє...

«Освіта – це поступове усвідомлення свого незнання». *Віл ДЮРАНТ*

«Лідерство – це вибір, який робить кожна людина, погоджуючись працювати з людьми так, щоб вони змогли самі побачити й реалізувати свій потенціал». *Автор невідомий*

«У лісі розходились дві дороги. Я вибрав ту, по якій ходили менше. І це змінило все». *Роберт ФРОСТ*

«Коли любов й уміння працювати разом, чекайте на шедевр». *Джон РАСКІН*

«Найважливіше у спілкуванні – почути те, що не було сказано». *Пітер ДРУКЕР*

«У роботі, орієнтованій на людей, є лише один шлях досягнення успіху – довіра». *Борис ПАСТЕРНАК*

Хархан О.О.,
музичний керівник,
Заклад Дошкільної Освіти «Перлінка»
м. Бровари, Київська область, Україна

АВТОРСЬКИЙ ПРОЕКТ СЦЕНАРІЙ ТЕАТРАЛІЗОВАНА ІНТЕРАКТИВНА ІГРОВА ПРОГРАМА ДЛЯ ДІТЕЙ ЗДО «ПЕРЛИНКА» НА СВЯТО ЗАХИСТУ ДІТЕЙ

Розвага проводиться для дітей всіх вікових груп.

1. МЕТА:

Розвивати в дітях екологічно-естетичне мислення, повагу до природних ресурсів і їх дбайливе використання і вміле зберігання.

Сприяння розвиненню емоційного інтелекту дитини дошкільного віку. Соціалізація дітей через діалогову форму спілкування персонажів та заохочування до колективної діяльності. Спрямування на розвиток просторового мислення, творчих здібностей і постанови руки до письма через малювання у дошкільнят.

Закріплення у дітей звички до здорового способу життя через фізично-активні ігри і загартовування водою та повітрям і корисними промінцями сонця.

2. Обладнання: На сцені декорації: пеньок, три великих мушлі і великий молодий місяць. (*Розвага проходить на вулиці, сцена розташована на крильці перед центральним входом*)

На пеньочку сидить Русалонька, в декораціях мушлях – дівчата в костюмах перлинок, на місяці сидить хлопчик і сумує.

Казкарка: Русалка Поллі, що живе на дні морському,

Спостерігала зорепад,

І їй вважалося, що Місяць золотий на ім'я Марк,

Так сильно співчував людському горю,

Що його сльозинки, впавши в море,

Перетворились на перлинки,

А деякі з них почали оживати,

Навіть ходити і розмовляти.

Дівчата в мушлях по черзі встають і говорять слова

1а: Яка чудова музика, Ви чуєте?

2а: Яке все цікаве навкруги!

3а: Добрий чародій створив це все для нас...

Діти-перлинки спускаються зі сцени і уходять в свої групи до дітей, які стоять навколо сценічного простору великим півколом поруч зі своїми вихователями.

Казкарка: І жителі моря з часом стали помічати, що всі перлинки різного кольору. Бувають не тільки білі, блакитні, рожеві, але також сірі, фіолетові, салатові і навіть чорні.

Проводиться Естафетна гра «Кольорові перлинки» Для цієї гри потрібно приготувати кольорові пластикові кульки, 4 ємності для їх перенесення. Набирається дві команди з дітей середніх груп, потім з 2-гих молодших.

Звучить класична музика з морськими хвилями

Казкарка: Після бурі і сильного шторму завжди настає тиша, штиль, світить яскраве сонечко і іноді мушлі опиняються на узбережжі, або близько берега у воді. Там вони зростають і розкриваються ще дужче.

Коли Русалонька Поллі довго дивиться на морські хвилі, їй здається, що перлинки з морським шельфом, рибками і іншими жителями моря танцюють і грають дивовижний танок.

Проводиться Гра-руханка «Виглядаю сонечко». Під музичний супровід дітки 1-ї молодшої групи повторюють деякі слова пісні і рухи разом з Вихователями і з Керівником музичним. Гра для дітей молодшого віку.

Казкарка: Дякую Вам наші перлиночки! Ви молодці!

Більш за все раділа наша Русалонька, коли припливала згряя дельфінів, вони завжди влаштовували цікаві ігри з водою. Одну з таких я знаю, запрошуюю погратись і трохи загартуватись.

«Гра «Водограй з відерця». Для гри знадобляться маленькі відерця по кількості учасників, дві великих ємності з водою, дві пусті ємності, два кораблика (можна паперових). По бажанню діти старшої групи, одягнуті в водно-відштовхуючі захисні костюми (дошовики, або нарукавники та фартушки). Стають в дві лінії по п'ять дітей- один за одним.. Бажано на підлогу підстелити клейонку для збору залишків води. І по команді ведучого перша дитина піднімає руки вгору і переливає воду собі за спину - зі свого відерця у відро сусіда. Задача – передати водицю останньому учаснику, який наповнює пусту ємність і пускає кораблика по воді – таким чином допомагає кораблику поплисти.

Казкарка: Які Ви, дітки молодці! І корабель поплив! Радій Русалонько! Дивись, як наші перлинки заблищали посмішками радості. І кораблики попливли і дітки всі чистенькі, здоровенькі, ніби умилились студеною водою, щічки і очки аж блищать.

А от деяким жителям нашого морського царства потрібна наша допомога.

Сонце світить, гарно гріє. Настав час сушити хустиночки. Водограй їх намочив, тому нам потрібні помічники – випускники .

Вибираємо дві команди по шість-десять дітей для цієї гри

«Естафета з хустками» знадобляться два тази з хустками, дві мотузки і заціпки, 20 різнокольорових хустинок.

Казкарка: Знов засумувала наша Русалонька Поллі, давайте її трохи розважимо. Намалюємо їй пейзаж: сонце, море і перлинове намисто.

Для кожної групи роздаєм кольорові мелки, розмітку території робимо заздалегідь – перед початком свята - для малювання (діаметр малюнку приблизно 1 метр) для кожної групи – учасниці розваг. На малюнку обов'язково має бути намальоване сонце і море, перлинове намисто, а також інші елементи пейзажу по бажанню дітей. Всі малюють за допомогою своїх вихователів, казкарки під музичний супровід – класичної музичної композиції з хвилями моря і криками морських птахів - чайок .

Казкарка: Шановна Пані Русалонька, Вам подобається наші пейзажі?

Русалка Поллі: Так, дякую Вам, діти! Тепер у нас справжнє свято! Ці картини нагадують мені мій рідний край. Вони дуже красиві!

Казкарка: А ми дякуємо Тобі, Русалонька, за те що ти подарувала нам справжню казку і ми всі стали її учасниками – казковими чарівними перлінками.

Місяць Марк (хлопчик в костюмі місяця): *(вносить карточки – перлинки, з іншого боку намальовані професії: вчитель, лікар, музикант, програміст, спортсмен, будівельник, вчений, водій)* **Це подарунки для випускників!!!**

Гра «Вибери професію». Вихователь старших груп підзиває по одному дітей, які зможуть вибрати і показати – зобразити рухами і діями без слів ту чи іншу професію, яка намальована на звороті картки, а решта дітей повинні відгадувати. Гра відбувається під веселий музичний супровід (бажано з підказками – звуками професій).

Казкарка: Русалонька більше не сумує і дітки-перлинки всі радіють. Давайте зробимо велике коло навколо наших казкових героїв – Дивіться яке велике намисто з перлинок створили ми самі!

Хоровод під музику.

Казкарка: Хай радіє вся планета:

І дорослі і малеча
Миру, злагоди, добра,
Побажаємо сповна!!!
Жити дружно і любити
І завжди добро творити!!!
Захищайте діточок:
І синочків, й донечок!!!
Хай луна дитячий сміх –
Щастя й радості для всіх!!

«Весела музика»

Казкарка: *Оголошується морська дискотека!!! Танцюємо як справжні морські зірки, як рибки, як медузи! А тепер стрибаємо як перлинки!!!*

Поліщук Л.Ф.,
директор,
ЗДО «Дошколяр»
с. Станишівка, Житомирська область, Україна

УПРАВЛІНСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Сучасний заклад дошкільної освіти – складна система, яка динамічно розвивається і вимагає грамотного управління. Соціально - економічні умови і політичні процеси, кардинально змінили зміст управлінської діяльності в закладі дошкільної освіти: зросла самостійність, а отже, і відповідальність керівника за процес.

Сучасне життя, система дошкільної освіти сьогодення висувають необхідність формування нового типу керівника закладу дошкільної освіти, який уміло поєднує функції педагога-вихователя, психолога, менеджера. У наш час висувають важливі вимоги до професійної компетентності та організаторських здібностей керівника ЗДО.

Щоб опанувати складне мистецтво керування всіма ланками роботи ЗДО, необхідні час і практика. Сучасний керівник ЗДО повинен уміти своєчасно інформувати педагогічний колектив про нові педагогічні програми і технології, стимулювати педагогів до вивчення особистості кожної дитини та вміти застосовувати на практиці методи і прийоми, що сприяють індивідуальному розвитку дітей. Розвиток управління передбачає вдосконалення структури всієї організації навчального закладу, перехід на горизонтальний корпоративний принцип управління. Грамотне управління дає змогу усунути невизначеність, зосередити увагу на головних задачах, добитися ефективного економічного функціонування і полегшити контроль за роботою закладу загалом.

Директор закладу дошкільної освіти стає ключовою фігурою в здійсненні управлінської діяльності. Тому модернізація новітнього процесу ставить нові універсальні вимоги до професійної компетентності керівників закладів дошкільної освіти:

- оволодіння технологіями менеджменту і маркетингу в освіті;
- залучення до управлінських процесів широкого загалу педагогічної громадськості, батьків, громадських організацій;
- створення принципово нових моделей науково – методичної роботи в дошкільному закладі;
- оновлення освітнього процесу, реформування освітньої галузі та підвищення статусу директора закладу дошкільної освіти як керівника;
- модернізація програми підвищення кваліфікації з урахуванням досвіду інших країн світу (з власного досвіду роботи закладів освіти у Кракові).

Директор закладу дошкільної освіти, здійснюючи різноманітні види діяльності, в першу чергу має бути професіоналом. Його кваліфікацію визначають чотири основні чинники:

- вміння ставити актуальні, теоретично обґрунтовані та практично значущі цілі;
- вміння здійснювати тактичне планування діяльності всіх учасників освітнього процесу, зокрема й своєї;
- вміння за допомогою ефективних засобів обирати й реалізувати поставлені цілі та коригувати раніше визначену тактику співвідносячи її з реальними умовами освітнього процесу;
- вміння здійснювати кваліфікований самоаналіз та аналіз діяльності всіх учасників освітнього процесу.

Важливим в управлінській діяльності керівників закладів дошкільної освіти є знання таких методологічних підходів, як гуманістичний, діалектичний, глобальний (цілісний), процесний, ситуаційний, системний та ін. У взаємовідносинах «керівник – «оточуюче середовище»» кожний конкретний випадок породжує велику кількість непередбачуваних випадків.

«Керівник – той, хто знаходить вихід із будь-якого становища», так обґрунтовує вимогу до сучасних управлінців Г. Беррі Морріс (Канада). Тому для досягнення успіху, для ефективного управління закладом дошкільної освіти потрібно добре володіти знаннями теорії управління, вміння орієнтуватися в стилях та функціях управління, розумітися в організаційних структурах та підходах до управління закладами.

Сучасний керівник закладу дошкільної освіти – це людина, яка чітко усвідомлює мету функціонування, розвитку і відповідно внутрішнього управління закладом, а також володіє засобами досягнення поставленої мети. Тому ще одна група вимог до керівника сучасного закладу дошкільної освіти пов'язана зі змістом управлінської діяльності і усвідомленим розумінням конкретних управлінських функцій.

Управління – це та сфера діяльності, яка за своїм значенням і специфічністю практично ніколи не розглядалася як професійна. Управлінцями завжди працюють вузькі спеціалісти різних галузей, яку не одержують спеціальної підготовки у такій складній галузі, як управління спеціальними процесами. Від рівня управління залежить ефективність навчання і виховання, рівень задоволення потреб суспільства. В сучасних умовах професіоналізм управлінців стає вирішальним фактором.

Оскільки управлінську діяльність керівника сучасного закладу дошкільної освіти відносять до категорії професійних, то головною її ознакою є спеціальна освіта, яка за певних умов може бути компенсована самоосвітою, підвищенням кваліфікації, практичним досвідом педагога. Іншими ознаками професії вважаються спеціалізація і особливий предмет праці-об'єкт, специфічні засоби та інструментарій, продукт управлінської праці, розподіл часу на

головний вид діяльності, що вказують на правомірність визначення діяльності керівника закладу дошкільної освіти як професійної.

Професійна діяльність керівника закладу дошкільної освіти потребує управлінської підготовки, певних професійно значущих якостей, професійної культури. складовою якої є управлінська культура. Така діяльність збагачує особистість, розширює її можливості. включає до сфери соціально – економічної взаємодії з колективом, формує мотиваційну сферу, змінює ціннісні орієнтації.

Основна професійна діяльність керівника – управлінська, яку розглядають як функціональну взаємодію наступних компонентів: цілі і мотиви діяльності, зміст, засоби досягнення мети, контроль за участю об'єктів управління у вирішенні поставлених завдань, регулювання діяльності й оцінки її результатів. Реально існуючі особливості діяльності керівника закладу дошкільної освіти визначаються специфікою навчального закладу, а саме: педагогічною спрямованістю управлінської діяльності; величезною соціальною відповідальністю; високим ступенем відкритості керованої системи – наявністю безпосереднього впливу з боку батьків та соціального середовища; різновіковим контингентом колективу та вихованців, необхідністю співпраці дорослих із дітьми; комунікативним характером управлінської діяльності та можливістю впливати на педагогів та дітей не стільки авторитарно, скільки власним прикладом.

Діяльність керівника з управління сучасним закладом дошкільної освіти реалізується через низку управлінських функцій, які розкривають характер його професійної діяльності.

✓ Інформаційно – аналітична функція - оновлення управління закладом дошкільної освіти найперше пов'язують з формуванням системи інформаційно – аналітичної діяльності як основного інструменту управління

✓ Мотиваційно – цільова функція розглядається з позиції характеристики цілей і механізмів освіти. Вважають, що вибір мети – найбільш творча частина управління

✓ Планово – прогностична функція - де планування і прогнозування полягають у визначенні зон найближчого розвитку дитячого садка в конкретних умовах педагогічного аналізу

✓ Організаційно – виконавча функція - ця функція управління передбачає виконання низки послідовних дій: вивчення стану питання; постановки мети і визначення конкретних задач; планування самої справи; добір оптимального змісту, форм, методів майбутньої діяльності; створення умов для виконання цієї роботи; розстановки людей і постановка перед кожним виконавцем конкретної задачі; створення певної налаштованості на роботу; безпосередня допомога у реалізації тієї або іншої справи; аналіз перебігу і результатів конкретної справи.

✓ Регулятивно – корекційна функція - регулювання і корекція означають підтримку всієї системи навчального процесу в заданому рівні і подальше переведення її в новий якісний стан

✓ Контрольно – діагностична функція - тут контроль як вид управлінської діяльності.

Основні напрями діяльності директора закладу дошкільної освіти:

- Організація освітньо- виховного процесу закладу дошкільної освіти;
- Забезпечення адміністративно – господарської роботи ЗДО;
- Дотримання норм і правил охорони праці, протипожежної безпеки, санітарно – гігієнічних норм;
- Організація харчування дітей;
- Забезпечення умов для систематичного підвищення кваліфікації працівників;
- Забезпечення належного утримання приміщень і ділянки закладу дошкільної освіти.

На сучасному етапі розвитку теорії педагогіки й управління професіограму керівника закладу дошкільної освіти розглядають як професійну компетентність, що складається із сукупності компонентів:

- професійні знання й уміння здійснювати управлінську діяльність через систему управлінських функцій, знань і вмінь;
- знання посадових обов'язків і загальних вимог до посади;
- професійно значущі якості.

Сучасний управлінець має бути мобільним, конкурентоздатним, презентувати себе на ринку праці; вміти використовувати знання як інструмент для розв'язання управлінських проблем; уміти здобувати, аналізувати та використовувати інформацію; генерувати нові ідеї.

СЕКЦІЯ 3.

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ В РОБОТІ СУЧАСНОГО ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Шевчук І.А.,
практичний психолог
Заклад дошкільної освіти №2
м. Бердичів, Житомирська область, Україна

ЗАНЯТТЯ ДЛЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ НА РОЗВИТОК ТА ФОРМУВАННЯ СТРЕСОСТІЙКОСТІ З ВИКОРИСТАННЯМ ПСИХОЛОГІЧНИХ, ФІЗИЧНИХ ТА ДИХАЛЬНИХ ВПРАВ

Як розвивати стресостійкість і що це означає?

Бути стресостійким – не означає жити без стресу. У сучасних умовах загалом жити без стресу не можливо, у будь-якому випадку ми будемо з ним стикатися. Але бути стресостійким означає: вміти мати сили, навички опиратися стресовій напрузі, проживати і переживати стресові ситуації з користю для себе. Виходити із стресових ситуацій більш сильними, досвідченими, оптимістичними, більш вольовими, з більшими знаннями про себе. Бути стресостійким означає вміти використати стрес для своєї користі, для свого саморозвитку.

Отже, стресостійкість – це здатність відновлюватись після стресу.

Питання стоїть у тому, як швидко ми відновлюємо свої психічні і фізичні сили після стресової напруги.

Насправді успіху і вершин досягають ті особистості, які є більш стресостійкими, ніж ті, хто обдарований.

Тому, дуже важливо, розвивати стресостійкість у собі – дорослих, так і в дітях.

Корекційно-розвивальне заняття

Тема: «Країна моєї мрії»

Мета: створення безпечного простору та посилення взаємодії між дітьми; навчити усвідомлювати свої почуття та розуміти і розпізнавати почуття і емоційні стани людей, які їх оточують; формувати вміння вільно висловлювати власні думки, розвивати почуття власної гідності, самоповаги, прийняття себе та усвідомлення свого «Я»; розвивати координацію рухів, дрібну моторику, психічні процеси: уяву, увагу, пам'ять і мислення; зняття емоційного та тілесного напруження, посилення внутрішніх ресурсів; виховати доброзичливість, прагнення готовності до гуманних вчинків; подолати тривожність та страхи; надати дитині можливість пережити радість творчості від власних досягнень.

Матеріали: лист, сертифікат, карта-путівник, мапа України, Місто емоцій, піктограми емоцій, сонце, долоньки, клей, фото дітей, тканина голубого

кольору, стрічки, малянок гір, прапорці, м'який пластилін, картон, дощечка, печера страху з піску, лійки з водою, серветки.

Хід заняття

1. Привітання

Психолог запрошує дітей привітатися один з одним у дружньому колі. Діти разом з психологом стають у коло, тримаючись за руки, з посмішкою промовляють:

« Що би гарний настрій мати,
Треба друзів привітати!
Вправо – вліво поверніться
Та до друзів посміхніться!
Встаньте, діти, потягніться,
Мені, щиро посміхніться.
Старання не забудьте взяти
Будем з вами працювати!».

2. Організаційно-сюрпризний момент.

Психолог: Сьогодні до нас у садочок кур'єром Нової пошти, було доставлено подарунковий бандероль, який адресований особисто вам, дітям старшої групи. Тож подивимось, що там.

Дитяча організація Жирафа-Рафа за участь в конкурсі «Найкраще осіннє свято» нагороджує переможців - вихованців старшої групи «Сонечко» дошкільного закладу №2 «Калинонька» Сертифікатом на подорож визначними місцями України. Давайте порадіємо! (усі радіють)

- А що таке подорож?

-А хто з вас де був, у яких містах? (відповіді дітей)

То ж і ми з вами зараз відправимось мальовничими місцями України.

А визначитися з рухом нашої подорожі нам допоможе карта- путівник.

Психолог показує дітям карту України.

Давайте подивимось куди і на чому ми будемо рухатись. Діти разом з психологом розглядають карту обирають шлях і транспорт.

Під слова вирушають у дорогу до наступної станції.

Ми веселі та завзяті,

Любимо ми мандрувати.

Море, гори та долини,

Визначні місця країни.

Пройдемо усі шляхи

Разом з другом, я і ти!

3. Вправа «Місто емоцій».

Психолог: Що це? Що за Місто? Куди ми потрапили? Давайте підійдемо ближче і подивимось хто там живе?

Перед дітьми постає темна фортеця з різними дверима та печерою.

Діти відчиняють дверцята, а там піктограма злості.

Психолог: Що він робить? (злиться).

- А як ми з вами злимося? (діти показують).

- А на що ми можемо злитись? (дають відповідь).

Дійсно, кожна емоція має право на існування, але так, щоб не шкодила оточуючим та власне нам.

Пропоную вам зараз подивитись у гору, у віконечко.

Зжати кулачки раз 10.

Попружинити на носочках.

Потупати ногами і сказати «Я злюсь».

Покривлятись.

Зробити масажик шії.

Підняти руки вгору – вдихнути, опустити руки вниз – видихнути, відпустити злість і йти далі.

Психолог: Цікаво, а що за цими дверима? «Галявина смутку».

- Хто це там? (Дівчинка сумує.)

- Чому вона сумує?

- А як ми сумуємо? (показують)

- Через що ми сумуємо з вами? (відповіді дітей)

Психолог: погляньте сюди, а це що? Діти натрапляють на «Печеру страху».

- Давайте поглянемо хто там? (відповіді дітей)

- Чого діти злякались? (відповіді дітей)

- Як ми з вами виражаємо страх? (відповіді дітей)

- Чого ми можемо боятися? (відповіді дітей)

- Діти, ви б хотіли тут жити, подорожувати такими місцями?

- Чого не вистачає у цьому Місті? (радості, світла, тепла, любові...)

Я гадаю, що ці малюки те ж не хочуть жити в такому Місті. Ми маємо їм допомогти подолати злість, смуток та страхи. Наповнити місто світлом, теплом, радістю, любов'ю, дружбою та миром. Тож допоможемо! Разом ми здолаємо усі перешкоди.

В першу чергу необхідно трохи світла і тепла. Тож уперед! Давайте визначимо за допомогою карти свій подальший шлях.

Діти вибирають шлях і транспорт і під віршований супровід дістаються наступної зупинки.

Ми веселі та завзяті,

Любимо ми мандрувати.

Море, гори та долини,

Визначні місця країни.

Пройдемо усі шляхи

Разом з другом, я і ти!

4. Вправа «Я у променях Сонця».

Психолог: Ось на нас чекає Сонечко. Але йому чогось не вистачає.

Так, не вистачає помічників, промінців. Цими промінчиками будуть ваші долоньки. Для цього необхідно сісти за столик, взяти долоньку (заготовлені жовті дитячі долоньки), покласти на неї свою долоньку, наповнити її теплом, світлом, ласкою. А тепер віднайдіть свою посмішку на чарівному фото (на тарілочки маленькі фото кожної дитини), приклейте на центр долоньки і представте себе, як промінчик, сонечку. Діти називають ім'я та свої позитивні якості та приклеюють долоньку-промінчик навколо сонечка.

Психолог: погляньте, яке вийшло у нас світле, тепле, променисте, радісне та дружелюбне сонечко. Тепер ці промінчики огорнуть Місто, зігріють та освітять його, і воно засяє променями добра і радості та буде тепло і затишно.

А нам тут стало трохи гаряче і час рухатися далі. Діти обирають напрямок, транспорт, під віршований супровід рухаються до наступної зупинки.

Ми веселі та завзяті,
Любимо ми мандрувати.
Море, гори та долини,
Визначні місця країни.
Пройдемо усі шляхи
Разом з другом, я і ти!

5. Психогімнастика «Озеро».

Психолог: погляньте, яке гарне, прозоре озеро. (На підлозі лежить голуба атласна тканина, а на ній голубі стрічки). Давайте трохи відпочинемо біля нього, насолодимось свіжістю води. (Діти сідають на килимку біля озера навпроти один одного. Звучить спокійна музика).

- **Сядьте зручно**, заплющіть очі та уявіть собі, що ви знаходитесь в прекрасному місці на березі озера. Чудовий теплий день. Небо синє, тепле сонце. Ви відчуваєте себе абсолютно спокійними і щасливими. М'які хвилі докочуються до ваших ніг, торкаються ваших рук і ви відчуваєте приємну свіжість джерельної води.

Приємне відчуття свіжості і бадьорості охоплює все тіло: голову, спину, руки і ноги. Ви відчуваєте, як тіло стає легким, сильним і слухняним.

Дихається легко і вільно. Ви посміхаєтеся. У вас прекрасний настрій. Насолодіться цим відчуттям, захопіть це почуття з собою. Нехай воно буде з вами на весь день. Відкриваємо очі. Озеро наповнило вас спокоєм та енергією, а ми його наповнимо різними емоціями. Візьміть по стрічці в кожную руку, і створимо хвилі: (Діти беруть стрічки у руки та утворюють хвилі)

- хвилі щастя;
- хвилі радості;
- хвилі дружби;
- хвилі любові;
- хвилі спокою;
- хвилі миру (під музику діти імітують рухи руками).

Тепер наше озеро, наповнене радістю, любов'ю та добром, понесе ці якості джерельними шляхами до Міста, наповнить його життєдайною силою.

А нам час вирушати далі, давайте поглянемо куди?

На високі гори. Там зараз уже сніг лежить. Чим же нам дістатися? У пригоді стануть лижі. Тож одягаймо лижі, і вирушаймо до вершин. Діти імітують їзду на лижах та під віршований супровід дістаються гір.

Ми веселі та завязаті,

Любимо ми мандрувати.

Море, гори та долини,

Визначні місця країни.

Пройдемо усі шляхи

Разом з другом, я і ти!

6. Вправа «На вершині досягнень.»

Психолог: ось ми з вами дійшли до українських гір. (Малюнок Карпат)
Можливо хтось знає їхню назву?

Так, українські Карпати.

Наше завдання піднятися на найвищу гору – це Говерла.

Уявіть собі, що ви стоїте на вершині гори Говерла. Чудовий день, блакитне небо. Гірське повітря свіже, приємне та корисне. Давайте глибоко вдихнемо, затримаємо дихання, видихнемо. Повторимо ще 3 рази. Вам дихається легко і вільно.

Підкоривши гірські вершини, пропоную вам залишити тут згадку про ваші досягнення та перемоги. А для цього, візьміть цей паперовий прапорець, розкажіть про свої успіхи і прикріпіть його на вершину гори.

Набравшись сили, енергії, відважності можна з легкістю спуститись до «Печери страху». Тож уперед.

7. Вправа «Страх у картині»

Психолог: перш ніж досягти печери, ми маємо на пластиліновій долині виліпити свій страх. Я пропоную вам сісти за столи, і з пластиліну виліпити свій страх, те що вас тривожить, чого ви боїтеся.

(Діти сідають за столик, обирають пластилін, ліплять страх, розповідають про нього.)

Тепер давайте розітремо наш страх на картоні. (на аркуші картону всі розтирають страх)

Подивіться, що у вас вийшло? На що він став схожий?

Вийшли гарні пластилінові картини, з яких можна створити галерею.

8. Вправа «Печера страху»

Психолог: подолавши свій страх, ми відкрили дорогу до цієї страшної печери. І наше завдання – її знищити.

(Перед дітьми з'являється з піску печера з різними страшилками.)

Я пропоную створити вам дощ Радості. Візьміть лійки і утворіть над печерею дощ Радості.

Ось печера зникла, необхідно лише прибрати сміття, і ми матимемо пісок для подальшої корисної роботи в пісочниці.

Погляньте і темне, сіре Місто зникло, а скільки мальовничих міст, сонячних куточків з повноводними річками та чистим гірським повітрям з'явилося. Погляньте, яка ж квітуча, багата наша країна. Скільки ще цікавих подорожей чекає вас у майбутньому.

9. Рефлексія.

Ця подорож була захоплюючою, продуктивною та необхідною. Кожен з вас додав часточку прекрасного для майбутнього.

Ви наповнили країну добром, радістю, любов'ю, дружбаю та миром. Всім тим, що так необхідно для гарного життя. Адже без миру, дружби і взаєморозуміння не прожити. Світ нам дістався надзвичайно прекрасний, чарівний. І треба любити цю диво-природу, захоплюватись і берегти її. І якщо кожна людина ще з дитинства буде над цим працювати, то і світла в кожній родині і країні буде набагато більше. Дякую вашим люблячим серцям. Де б ми не подорожували, а додому повертатися завжди найприємніше, тож прийміть у подарунок сувенір про рідне місто. Діти отримують у подарунок значок. А ми дякуємо всім за увагу і до нових подорожей.

Шкуренко Н.М.,

вихователь-методист

Заклад дошкільної освіти № 370

м. Харків, Харківська область, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ В СУЧАСНОМУ ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Сучасній дитині необхідно не стільки багато знати, скільки послідовно і доказово мислити, проявляти розумову активність. Зміст і методи навчання дошкільнят спрямовані на розвиток уваги, пам'яті, творчої уяви, на вироблення вміння порівнювати, виділяти характерні властивості предметів, узагальнювати їх за певною ознакою, отримувати задоволення від знайденого рішення, самостійно шукати інформацію [1, с. 13]. Коли дитина сама діє з об'єктами, вона краще пізнає навколишній світ, тому пріоритет в роботі з дітьми слід віддавати інтерактивним формам роботи з дітьми.

Вихователю слід дуже обмірковано ставитися до створення відповідного розвивального середовища, добору форм роботи з дітьми та використання дидактичного матеріалу. Результативність освітнього процесу в групі сучасному закладі дошкільної освіти, на мою думку, можливе лише за умовів активної взаємодії з оточуючим світом емоційно-практичним шляхом, тобто через активну гру, предметну та художньо-продуктивну діяльність, спілкування, працю, різні види діяльності, властиві дошкільному віку.

У зв'язку з цим пере нами, педагогами закладів дошкільної освіти, стоїть завдання пошуку нових нестандартних форм взаємодії з вихованцями. На зміну традиційному приходять продуктивне навчання, яке спрямоване на розвиток творчих здібностей та ініціативності, формування у дошкільнят інтересу до найближчого оточення, прагнення пошуково-дослідницької діяльності.

Це все можливе за умови використання наступних інтерактивних форм роботи з дітьми дошкільного віку:

- леп-бук;
- арт-бук;
- леп-бокс.

Саме поняття "лепбук" нещодавно з'явилося на нашому інформаційному просторі, але поволі завойовує популярність. Ця книжка-папка має формат А4 в складеному стані і формат А3 в розкритому. Лепбук – це іграшка-саморобка, яка несе дидактичне навантаження [2, с. 33]. З власного досвіду добре знаю, що добре організований та систематизований матеріал полегшує та прискорює процес засвоєння нової інформації та запам'ятовування. Особливо якщо структура та схема продумана вами особисто. А у дітей дошкільного віку, як відомо, наочно-образне мислення.

Вони поділяються на групи за способом подання інформації, структурованості і змістом: енциклопедична, казкова, шкільна. Але на мою думку, в роботі з дошкільниками найдоцільніше використовувати тематичні лепбуки, які містять ілюстративні та дидактичні матеріали за певною темою, а також творчі завдання і завдання пошукового характеру. Всі розділи, підтеми та інформаційні віконечка мають бути оформлені у різному стилі, формі, щоб активізувати пізнавальну діяльність дітей, викликати інтерес до об'єкту вивчення.

Один з важливих моментів у створенні папки lapbook є визначення тематики. Лепбук для молодших малюків часто є оглядовим, ознайомлювальним, що містить загальні аспекти та поняття. Для дітей старшого дошкільного віку доцільно розробляти лепбуки, обираючи конкретну тему, детально вивчаючи всі аспекти.

Зрозуміло, що робота над створенням лепбука у різних вікових групах має певні відмінності та особливості, так як різняться їх вікові можливості. У молодших групах доцільніше використовувати створення лепбука як колективної форми роботи, де провідну роль у його створенні бере участь вихователь. На плечі педагога лягає процес обрання теми, форми її відображення, добір практичного матеріалу. Молодші діти не користуються ножицями досконало, тому виконання цієї частини роботи теж цілком залежить від педагога. Йому потрібно ґрунтовно та відповідально поставитись до підготовчого етапу створення лепбука і тоді сам процес його виготовлення стане для вихованців захопливим заняттям, над яким дружно працюватиме

вся група, а результат буде вражати оригінальністю, неповторністю та творчістю, принесе задоволення від спільної діяльності. У старших групах лепбук може використовуватись як колективна, так і індивідуальна форма роботи [2, с. 16].

Створюючи колективний лепбук, старші дошкільники можуть планувати зміст його розділів, форми відображення у міні-книжках, загальне оформлення. Цілком зрозуміло, що все це діти зможуть робити лише за тієї умови, що вони матимуть певний досвід у створенні подібних робіт, а досвід як відомо досягається шляхом неодноразових вправлень. Крім того роль вихователя полягає у допомозі, коригуванні роботи, підтримці інтересу вихованців до творчості. Старші дошкільники поряд з колективною роботою створювати й власні індивідуальні роботи. Дитина має сама обрати яким способом та що вона буде вкладати у свій лепбук. Допомога дорослого тут буде обов'язкова, але вона має бути ненав'язливою, коригуючою.

Але це ще не все. Лепбук - це така іграшка, в якій дуже багато інтерактивних речей: різних прихованих цікавих елементів, які розкривають себе при взаємодії. Виходить ефект кіндер-сюрпризу, який надзвичайно подобається дітям. Тому що для дітей лепбук, перш за все - це іграшка! Причому, це іграшка, яку діти роблять самі.

Артбук (від англ. Art – мистецтво, book - книга) — колекція зображень та ілюстрацій, зібрана у вигляді альбому під однією обкладинкою. Книжка, зроблена та проілюстрована власноруч, або ж тематичний альбом з колажами, замальовками, фотографіями, наліпками, короткими записами тощо. Створюючи артбук, дитина вчиться добирати матеріал з теми, структурувати його, розраховувати обсяг тексту й ілюстрацій, розміщувати їх на сторінці, творчо опрацьовувати відомі факти чи сюжети, виражати власне ставлення до них. Перші книжки-саморобки дошкільнята можуть створювати разом з дорослими (батьками, вихователями) за мотивами улюбленої казки чи спільної подорожі. Так вони активізуватимуть набуті знання й «програватимуть» знайомі ситуації. З часом такі творчі роботи можуть стати справжніми витворами мистецтва [3, с. 19]. Використовувати артбук можна як:

- книгу;
- настільний театр;
- дидактичну гру.

Для вихователя артбук - це посібник, який допомагає творчо розвивати, вчити та виховувати дитину, враховувати індивідуальні особливості її розвитку. Для батьків артбук – це можливість цікаво та змістовно проводити разом час з дитиною

Лепбокс (з англійського «*lapbox*» – коробка-«трансформер», «наповнена переносна коробка») за принципом створення й використання дещо схожий на лепбук. Але за змістом являє собою не папку, а тематичну коробку, в якій зібрані ігри та завдання (як пізнавального, так і творчого напрямку) за певною темою.

Лепбокс має сторони розміром 30см x 30см x 30см, обклеєні фетром або кольоровим цупким папером. Існує кілька варіантів конструювання коробки: куб зі статичними склеєними сторонами, куб-«сюрприз» зі з'ємним верхом-кришкою, куб-«розкладачка», куб-«хованка» з прорізом в кришці.

Сторони лепбоксу оформляються у оригінальний спосіб різноманітними міні-книжками, віконечками, малюнками, іграми. Ігровий, дидактичний та ілюстративний матеріал, в тому числі – варіанти творчих завдань, кріпиться до площини різними способами: гудзиками, застібками-«блискавками», «липучками» тощо. Завдяки різноманітним кріпленням матеріал легко знімається, замінюється, варіюється [3, с. 22]. Це також дозволяє використовувати лепбокс для роботи з більшою кількістю дітей, ніж лепбук.

На мою думку, лепбокс відповідає всім вимогам до предметно-розвиваючого середовища та наразі являється оптимальним варіантом здійснення національно-патріотичного виховання в закладі дошкільної освіти. Він інформативний, багатофункціональний, сприяє розвитку творчості, уяви, може використовуватись одночасно групою дітей (в тому числі за участю дорослого як партнера), має дидактичні властивості. Крім того, лепбокс є цікавою та зручною формою організації художньо-продуктивної діяльності дитини, залучає його до світу мистецтва. Структура і зміст лепбоксу доступні дітям дошкільного віку, він забезпечує ігрову, пізнавальну, дослідницьку та творчу активність всіх вихованців. Процес створення лепбоксу дозволяє дитині бути учасником всього освітнього процесу, на будь-якому з його етапів [4, с. 35].

Хотілося б відзначити базові переваги застосування лепбоксів як сучасної форми здійснення освітньої діяльності з дітьми дошкільного віку. Зокрема, лепбокс:

1. Допомогає за власним бажанням організувати отриману інформацію з вивченої теми.
2. Сприяє кращому розумінню та запам'ятовуванню матеріалу.
3. Зручний спосіб повторення та узагальнення вивченого.
4. Дошкільник вчиться самостійно аналізувати та робити висновки.
5. Лепбокс можна створити за будь-яким тематичним блоком.
6. Створення лепбоксу є одним з видів спільної діяльності дорослого і дітей. Він може бути ще й формою презентації підсумків проекту або тематичного тижня.
7. Дитина вчиться самостійно обирати та впорядковувати інформацію, яку вона може додати у лепбокс.
8. Дитина більш зацікавлена у навчанні, коли воно «оживає», до нього можна торкнутись.
9. Виготовляти лепбокс можна індивідуально або групою, обираючи посильні завдання для кожної дитини.

10. Лепбокс може бути змістовним елементом розвивального середовища групи.

11. До виготовлення лепбоксів можна залучати батьків, що сприятиме глибшій співпраці закладу дошкільної освіти та родини.

Отже, відповідаючи на вимоги часу, запити суспільства у контексті всебічного розвитку особистості дитини-дошкільника, дуже важливо своєчасно трансформувати освітній простір закладу дошкільної освіти відповідно до особливостей сучасної дитини дошкільного віку та її пізнавальних потреб.

Література

1. Інноваційні технології в ДНЗ. Рудик О.А., Березюк В.С., Основа, 2018
2. Діяльність дошкільного навчального закладу в режимі інноваційного розвитку. Зайцева Т.Ю., Юрчик Н.Л., Мандрівець, 2018
3. Дошкільне виховання, 2018, №2.
4. Вихователь-методист, 2019, №8

Атамас Н.В.,

учитель – логопед,

Комунальний дошкільний навчальний заклад № 5 «Ружечка»,

Кіровоградська область, Україна

СЦЕНАРІЙ ПІДСУМКОВОГО ЗАХОДУ ДЛЯ ДІТЕЙ З ФОНЕТИКО - ФОНЕМАТИЧНИМ НЕДОРОЗВИНЕННЯМ МОВЛЕННЯ «СТЕЖИНАМИ МІСЯЦЕЛІКУ».

ЛОГОПЕДИЧНЕ КОМБІНОВАНЕ ЗАНЯТТЯ З РОЗВИТКУ МОВЛЕННЄВИХ НАВИЧОК З ВИКОРИСТАННЯМ РІЗНИХ ВИДІВ ДІЯЛЬНОСТІ

ПЕРЕДМОВА

Гармонійний розвиток дитини неможливий без спілкування, яке є фундаментом для повноцінного розвитку мовлення. Мова – універсальний засіб навчання і виховання людини. Вона вводить дитину у світ дорослих, знайомить з характером людей, які її оточують, із суспільством, серед якого вона живе. (К.Д. Ушинський)

Ще Л.С. Виготський (1936) відмічав, що психічний розвиток людини має у своїх витоках мовленнєве спілкування з дорослими.

Мова не тільки знаряддя спілкування, а й знаряддя мислення. Мовна діяльність – водночас і мислительна діяльність. Мовлення й мислення взаємопов'язані. Мислення здійснюється на мовній основі, а мовлення в нормі завжди осмислене, пройняте мисленням. (І.О. Синиця).

Так, як одним із показників готовності дитини до школи є мовленнєвий розвиток, то одне із провідних завдань, яким необхідно займатися постійно,

цілеспрямовано і своєчасно є навчання рідної мови, розвиток мовлення, мовленнєвого спілкування.

Будь-яке порушення мови в тій чи іншій мірі впливає на діяльність і поведінку дитини, тому виправлення вад мовлення в дошкільному віці-успішне навчання і засвоєння шкільної програми в майбутньому, можливість уникнення таких проблем, як порушення писемного мовлення (дисграфії) та читання (дислексії).

Розвитку мовленнєвої компетенції сприяють різні види діяльності: ігри та вправи для розвитку фонематичного слуху, загальної та дрібної моторики рук, просторової орієнтації, темпу і ритму рухів, координації слова із рухами. Крім логопедичних, допомагають також заняття з музики, малювання, фізкультури. Тому дуже важливо, коли в корекційно-розвиткову роботу включаються фахівці дошкільного закладу.

Запропонований сценарій підсумкового заходу «Стежинами місяцеліку», логопедичне комбіноване заняття з розвитку мовленнєвих навичок з використанням різних видів діяльності для дітей з фонетико фонематичним недорозвиненням мовлення, допоможе логопедам, вихователям, спеціалістам дошкільного закладу (музичним керівникам, інструкторам із фізкультури) в організації спільної роботи, направленої на подолання мовленнєвих недоліків та розвитку фонематичних процесів, удосконалення мовленнєвої, загальної та дрібної моторики, налагодження емоційного контакту з дітьми.

Організувати спільну роботу, яка викликає в дітей інтерес до знань, розвиває мислення, тобто розумові здібності і показати можливості творчо підходити до своєї роботи, - комплексний підхід до роботи з дітьми з особливими потребами.

Використання різних форм роботи, спадщини В.А Сухомлинського, традицій і звичаїв українського народу дають можливість зацікавити дітей, розвивати пізнавальні інтереси, формувати потребу в спілкуванні, а значить усіляко сприяти мовленнєвому розвитку дитини, активізувати та стимулювати його.

Сценарій підсумкового заходу для дітей з фонетико - фонематичним недорозвиненням мовлення «Стежинами місяцеліку».

Логопедичне комбіноване заняття з розвитку мовленнєвих навичок з використанням різних видів діяльності

Мета:

Вчити сприймати та розрізняти на слух звуків, які підлягали корекції.

Збагачувати словниковий запас з теми «Традиції Українського народу».

Розвивати дрібну моторику пальців рук, фонематичні процеси, мовленнєве дихання. Викликати інтерес до різних видів діяльності, вправ, рухливих ігор, сприяти активізації самостійної мовленнєвої діяльності.

Виховувати любов до України, бережне ставлення до традицій краю, інтерес і повагу до національних звичаїв, традицій, фольклору рідного краю. Сприяти прагненню бути вірним патріотом.

Попередня робота: знайомство з обрядовістю.

Мовленнєвий матеріал: тексти до рухливих вправ, вірш «Синя скриня» (уривок), загадки.

Обладнання: Календар обрядів «Місяцелік» (малюнки – підказки відповідних свят), українська скриня, предметні і сюжетні малюнки, слайди, обрядові символи (булава, різдвяна зірка, пасхальні яйця).

Попередня робота. Проведення занять і підсумкових свят «Наша дика козацької слави», «Різдво на порозі, щастя у дорозі», «Великдень».

Місце проведення: Музичний зал.

Хід роботи

I. Актуалізація опорних знань

1.1 Зустріч з бабусею.

Діти: Добрий день у Вашій хаті!

Бабуся: Ой як вас усіх багато!

Діти. Ми маленькі Помогайки,

Непосиди і Всезнайки,

Може треба допомога?

Бабуся: Я на вас чекала довго!

Неприємність в мене сталась,

Всі листки порозлітались

У моїм календарі

Допоможете мені?!

Зветься він «Місяцелік»

В нім всіх свят є перелік,

Я колись їх пам'ятала,

Та тепер старенька стала,

Переплутались свята,

Отака в мене біда,

Що й коли нам святкувати,

Вже самій не пригадати.

Почекайте тут хвилину,

Подивіться на хатину.

Бабуся іде шукати розгублені листки календаря.

1.2 Закріплення словникового запасу з теми «Українська світлиця»

- Діти, що ви бачите в українській світлиці? (Відповіді дітей)

В українській хаті завжди була у великій пошані скриня. Давайте пригадаємо, що зберігає бабуся у своїй скрині (придане нареченої – одяг, рушники, полотно, прикраси – все найцінніше для господині).

Слухання уривку вірша Євгена Гуцало

СИНЯ СКРИНЯ

(уривок)

Дерев`яна синя скриня

В хаті справжня господиня.

Синя скриня всіх взуває,

Синя скриня й зодягає.

В синій скрині є убори

Без узорів і в узорах.

В синій скрині є обновки

Полотняні, з льону, з шовку.

В скрині є весільна квітка.

Є сережки, є намітка.

В дерев`яній синій скрині,

Є намисто старовинне.

Голки є. І є наперсток.

Є маленький срібний хрестик.

В синій скрині є намисто,

Самоцвітне променисте...

Тільки працелюбна господиня мала в хаті таку скриню адже все, що в ній було, виготовлялося власноруч.

Бабуся заходить.

Ось він мій «місяцелік»,

поможіть листочки скласти

І до кожного із свят

символ свій треба покласти

II. Основна частина.

Дітки, допомогти бабусі пригадати все про свята (назву свята, якої пори року ми їх відмічали) нам допоможуть загадки. А цікаві завдання пригадають обрядові символи кожного свята, які розгубились серед багатьох предметів.

2. 1. Загадка про свято

Святкуємо свято у жовтні всі ми,

Покрову святу, а чи знаєте Ви

Кого у цей день ще ми дітки вітаєм,

Покрова кого від біди захищає? (Козаків)

Серед листків календаря дітки шукають малюнок-підказку (Свято Покрови).

Пригадуємо , в яку пору року ми відмічаємо це свято і прикріплюємо малюнок - підказку.

Пригадати бабусі все про це свято і відшукати його обрядовий символ нам допоможе «Історична вікторина».

Отже запитання:

1. Козацька держава? (Запорізька Січ)

2. Острів, де жили козаки? (Хортиця)
3. Кому заборонено було навіть ступати на Січ? (Жінкам)
4. Вірний друг козаків? (Кінь)
5. Бойове мистецтво козаків? (Бойовий гопак)
6. Що означає слово «козак»? (Вільна людина)
7. Що було символом влади козаків? (Булава)

Серед багатьох предметів, діти знаходять і показують всім обрядовий символ свята - булаву.

2.2. Загадка про наступне свято

Веселі ватаги від хати до хати
Йдуть Божого Сина в піснях прославляти,
І дзвони церковні дзвенять урочисто,
О радуйся, люде, Марія пречиста
Спасителя світу всьому дарувала,
Над світом надії зоря засіяла. (Різдво)

Серед листків календаря дітки шукають малюнок-підказку (Різдво).

Пригадуємо, в яку пору року ми відмічаємо це свято і прикріплюємо малюнок - підказку.

Пригадати бабусі про це свято, його традиції та відшукати обрядовий символ нам допоможуть:

А) Мовленнєва гра з розумовим навантаженням «Різдвяний ланцюжок» на розвиток зв'язних висловлювань.

(передаючи ангелочка діти пригадують Різдвяні традиції, називають їх використовуючи в мовленні повні, граматично правильні речення.

Б) Гра на розвиток фонематичних процесів «Впізнай пісню»

Прослухавши музику діти називають пісню та знаходять відповідний малюнок до неї і на нотній дошці відшуковують, до якого регістру (низького, середнього, високого) відноситься ця пісня.

Серед багатьох предметів, діти знаходять обрядовий символ свята - Різдвяну зірку, співають пісню – колядку «Добрий вечір тобі...»

2.3. Загадка про свято

Розпахтілися паски на столі,
Радість – свято йде по нашій землі,
І яєчка кольоровими стали,
І кого б ми на шляху не стрічали,
З воскресінням Ісуса вітали.
Ті вітання линуть аж до небес,
Бо Христос Воскрес! Воістину Воскрес! (Великдень)

Серед листків календаря дітки шукають малюнок-підказку (Великдень)

Пригадуємо, в яку пору року ми відмічаємо це свято і прикріплюємо малюнок - підказку.

Рухлива гра « Впізнай звук» на розвиток фонематичного сприймання, закріплення артикуляційних навичок та вивчення кольорів і що вони символізують.

Діти під музику рухаються по колу, в якому в кошику лежать пасхальні яйця різного кольору.

Музика затихає, логопед:

- Швидко Артем вибігай, колір в слові якого є звук «с» шукай («р», «з», «ж»). Діти називають колір, визначити перший звук і шукають відповідне пасхальне яйце. Пригадують правильну артикуляцію та чітко промовити відповідний звук.

- Послухайте, що символізують кольори.

Синій – колір неба – символ чистоти духовної, вірності, довіри.

Зелений – колір природи, молодості, тому він символізує надію, злагоду, миру і спокою.

Жовтий – символ тепла, радості і поваги.

Червоний – гарячий колір. З одного боку він являється символом любові, з іншого – страждання. Символ Божої любові до людей, до людського роду. Адже Господь постраждав за наше спасіння.

Діти. Всі свята ми пригадали
Символи Вам відшукали.

Бабуся дякує.

Діти . Не з порожніми руками завітали ми до вас,
Подарунок кожен нині тут отримає від нас!

III. Виготовлення підкови з природного матеріалу.

Мета: Завдання з розвитку дрібної моторики пальців рук та тактильних відчуттів вчить розрізняти на дотик предмети різні за розміром, формою.

Обладнання: Заготовка підкови, на якій викладені відповідні зернятка – символи, та мішечки з природними наповнювачами (квасоля, кукурудза, насіння соняшника, пшениця, насіння кабачкове).

Завдання: Діти розпізнають зерна кукурудзи, пшениці, квасолі, які знаходяться у мішечках. Розгляд підкови, звернути увагу дітей на те, що квітка соняшнику немає середини.

Запропонувати дітям закінчити роботу підбравши відповідний природний матеріал. На заготовці з пластиліну діти викладають центральну частину квітки з насіння соняшнику.

Діти дарують підкови гостям
Ось на щастя Вам підкова, буде дім оберігати,
Все погане відганяти, радість в хату закликати!

IV. Підсумок.

V. Оцінка роботи дітей

Синельникова А.О.,

завідувач,

Комунальний заклад «Дошкільний
навчальний заклад (ясла-садок) №239»

м. Кривий Ріг, Дніпропетровська область, Україна

Гура І.О.,

практичний психолог,

Комунальний заклад «Дошкільний
навчальний заклад (ясла-садок) №239»

м. Кривий Ріг, Дніпропетровська область, Україна

ПРОФІЛАКТИКА ЕМОЦІЙНОГО ВИГОРАННЯ ПЕДАГОГІВ В ЗДО

В системі дошкільного виховання доросла людина, яка знаходиться поряд з дітьми, повинна володіти гарним психічним здоров'ям, вміти будувати стосунки з колегами, дітьми та їх батьками. Від рівня психологічного благополуччя педагога безпосередньо залежить становлення психологічно здорової особистості вихованця. Труляєв Р. О. вважає, що важливим аспектом педагогічної діяльності є те, що педагог виступає активним агентом впливу на емоційне самопочуття дитини [8]. Але, піклуючись про життя дітей, про створення емоційно-позитивного фону під час освітнього процесу, педагоги найчастіше забувають про свої емоції та свій психологічний комфорт.

Складність та різноплановість професійних обов'язків, високий ступінь відповідальності за безпеку і здоров'я дитини, за її виховання та розвиток, за робочу документацію; нестача робочого часу, напруження та конфлікти з батьками і в колективі, велика кількість ситуацій **з високою емоційною насиченістю**, проблеми з самопочуттям та невирішені особистісні проблеми призводять до організаційних та професійних стресів, які спільно з особистими якостями (низьким рівнем стресостійкості, низькою самооцінкою, підвищеною тривожністю тощо) можуть запустити механізм синдрому професійного вигорання.

Відбувається руйнація психічного здоров'я педагога, виникнення негативних рис, пригнічується його творча активність.

Проблема психологічного благополуччя освітян є однією з найбільш актуальних проблем сучасної психології. В цьому зв'язку велике значення набуває профілактика вигорання – психологічного явища, яке негативно впливає на психофізичне здоров'я і ефективність діяльності педагогів в закладах дошкільної освіти.

Актуальність окресленої теми та її соціальна значущість зумовили постановку мети роботи: підвищення емоційної стійкості і психофізичної гармонії вихователів шляхом вибору адекватної індивідуально кращої стратегії поведінки, організації ресурсів – мобілізації ефективних зусиль з подолання

стресу. Тому одним із пріоритетних напрямків роботи практичного психолога в закладі є просвітницька діяльність з підвищення психологічної компетентності і культури вихователів та профілактика «емоційного згорання» яка здійснюється шляхом індивідуальних та групових форм роботи.

Семінар-практикум з елементами тренінгу «Психологічне здоров'я вихователя, як запорука збереження психологічного здоров'я дітей»

Мета: ознайомлення педагогів із поняттями: психологічне здоров'я, стрес, стресостійкість; підвищення психологічної культури, знань вихователів ЗДО із питань збереження та зміцнення професійного здоров'я; погодження норм групової взаємодії, виявлення очікувань учасників.

Завдання

- розвиток здатності до самоаналізу, самопізнання, навичок ведення позитивного внутрішнього діалогу про самого себе;
- формування установок педагогів на необхідність розвитку стресостійкості;
- розвиток довіри один до одного, формування згуртованості колективу педагогів.

Обладнання: ручки, папір, магнітофон, аудіо запис зі спокійною музикою, спортивне кільце, скринька, записки з побажаннями.

Хід семінару:

Правила роботи:

Щоб робота наша була успішною, нам необхідно прийняти закони (правила):

- Закон точного часу;
- Закон активної участі;
- Закон тут і тепер;
- Закон поваги.

Хто згоден працювати за цими законами – плесніть у долоні. Хто не згоден – тупніть правою ногою 5 разів.

Вправа: «Знайомство»

Мета: заповнення дефіциту інформації про членів групи; розвиток соціальної перцепції; створення сприятливої атмосфери в групі.

Інструкція:

Учасникам пропонується подумати про те, що в їх характері є найважливішим, найсуттєвішим, а потім знайти цьому коротку форму вираження, можна у віршованій формі. Наприклад, «Лід і полум'я», «То, як звір вона завіє, то заплаче як дитя» тощо. Потім по колу, по черзі, починаючи з учасника, який сидить праворуч від ведучого, представляються групі. Спочатку називають своє ім'я, а потім кілька слів про себе, про свою сутність. Краще, якщо це буде сказано однією фразою, можна у віршах або з використанням метафори.

Вправа "Крізь кільце" [2].

Мета: координація спільних дій, згуртування, тренування впевненої поведінки в ситуації, коли комусь потрібно висунути ідеї, взяти на себе лідерські функції.

Учасники стоять у шерензі, взявшись за руки, крайньому дається гімнастичний обруч. Завдання учасників: не розмикаючи рук, "просочитися" через це кільце так, щоб воно зрештою виявилось на іншому кінці шеренги. Можна передавати кільце, а можна, навпаки, рухатися самим, пролізаючи крізь нього. Після двох-трьох разів учасники замикають шеренгу в кільце.

Обговорення. Що допомагало виконати вправу, а що заважало? Чи було рішення груповим? Як можна вдосконалити спосіб передачі обруча?

Міні – лекція «Поняття та симптоми стресу»

У дошкільному вихованні та розвитку дитини провідна роль належить дорослим. Для виконання поставлених завдань, доросла людина, що знаходиться поряд з дитиною, повинна володіти не тільки знаннями, але й гарним психічним здоров'ям, емоційним інтелектом і високою стресостійкістю, вміти будувати стосунки з дітьми, дорослими, своїми колегами.

Що ж таке стрес? Слово «стрес» (stress) в перекладі з англійської означає тиск, напруга, пригніченість.

У більшості людей слово «стрес» часто асоціюється з негативним нервовим напруженням. Проте, це не зовсім так, стрес – не просто емоційне напруження, це особлива адаптивна реакція нашого тіла, завдяки якій наш організм дуже швидко мобілізується фізично і готується або до нападу, або до втечі. Ця реакція впливає майже на всі системи нашого організму: прискорюється кровообіг, частішає дихання, майже всі м'язи тіла напружуються, а процеси травлення, навпаки, уповільнюються. Завдяки цьому механізму у наших предків було більше шансів вижити в небезпечній ситуації [4].

У сучасному уявленні стрес – це відповідна реакція організму на будь-які позаштатні ситуації. Стрес може викликати будь-який вплив: тепло, холод, фізичні навантаження, емоційне напруження тощо. Все залежить від інтенсивності впливу і від нашої оцінки цього впливу.

Наприклад, пробіжка на лижах, похід в лазню, фізіопроцедури, розумне загартовування холодною водою, романтичне побачення – це теж стрес, але позитивний (еустрес), він благотворно впливає на організм і психіку.

А надмірні навантаження, як фізичні так і психологічні, можуть запускати негативний, руйнівний стрес (дистрес). Цей стрес підриває здоров'я, може бути причиною важких захворювань. За деякими даними, до 50-70% випадків захворювань жителів сучасних великих міст пов'язані зі стресом.

Оскільки стрес (хронічний або тривалий) може призвести хвороби серцево-судинної, імунної, нервової, травної, ендокринної, кістково-м'язової системи – то чим довше він ігнорується, тим важче будуть наслідки для здоров'я. Тому важливим етапом у роботі вихователя є вміння формувати власну стійкість до стресорів. У зв'язку з цим необхідним є визначення основних чинників формування стресостійкості.

Стресостійкість – являє собою сукупність особистісних якостей, що дозволяють людині переносити значні інтелектуальні, вольові та емоційні навантаження (перевантаження), зумовлені особливостями професійної діяльності, без особливих шкідливих наслідків для діяльності, що оточують і свого здоров'я [3].

Як розвивати стресостійкість? Якщо стресостійкість – це сукупність особистих якостей, то в першу чергу потрібно з'ясувати наявність тих чи інших якостей.

Психологічна вправа «Я хочу змінити в собі» [7].

Мета: Вправа допомагає формуванню нових якостей в собі, прискорює особистісний ріст учасників.

Щоб почати вправу, візьміть папір і ручку і розділіть лист на дві колонки.

Риси характеру, яких я хочу позбутися	Риси характеру, які я хочу придбати

Тепер, поклавши заготовлену таблицю перед собою, постарайтеся розслабитися і подумати про себе. Потім подивіться на першу колонку, почніть «мозковий штурм» і швидко і не замислюючись запишіть усі риси, від яких ви хочете позбутися. Записуйте все, що приходить вам в голову, і не намагайтеся міркувати, чи реально для вас позбутися цієї якості.

Запишіть хоча б 5-7 рис характеру. Потім зверніться до другої колонки, почніть «мозковий штурм» і швидко запишіть усі риси, які ви хочете придбати. У деяких випадках вони можуть бути протилежні рисам, від яких ви хочете позбутися (наприклад, замість того, щоб бути сором'язливим, ви хочете бути більш товариським).

Просто продовжуйте цей процес і записуйте все, що вам спадає на думку, не намагаючись критикувати або оцінювати це. Крім того, не намагайтеся зараз міркувати, чи реально для вас придбати це якість. Знову продовжуйте записувати, поки не перерахуєте хоча б п'ять рис або поки процес не почне сповільнюватися. Коли ви відчуєте, що закінчили, ви готові до того, щоб визначити пріоритетність рис, від яких ви хочете позбутися або які ви хочете придбати.

Спочатку виключіть повторення. Наприклад, якщо ви записали: «стати менш негативним і критично налаштованим», протилежною рисою було б «стати більш позитивним і прихильним». Після того, як ви записали цю протилежну рису, викресліть ту рису характеру, від якої ви хочете позбутися. Для встановлення пріоритетів по черзі розгляньте кожну з рис в списку і визначте, наскільки вона важлива для вас, привласнюючи літери: А (дуже важлива); В (важлива); С (бажано мати, але не так важливо).

Напишіть ці літери поруч із кожною рисою. Подивіться на риси, відмічені буквою А. Якщо в цій категорії у вас є більш ніж одна риса, оцініть їх за пріоритетністю: 1, 2, 3...Зараз ви встановили пріоритети, і в першу чергу будете працювати над розвитком найбільш важливих для вас рис.

Далі складіть план на місяць, враховуючи ті моменти, які потрібно змінити. Наприклад, ви помітили, що надмірна образливість вам дуже заважає в житті. Спочатку напишіть, на кого і за що ви ображені. Потім впишіть в план на місяць, в який день ви будете аналізувати свої образи і відпускати їх. Можливо вам для цього знадобиться зустрітися з кривдником і прояснити ситуацію. А може, просто написати гнівний лист і викинути його (або використовувати інші техніки опрацювання образ).

Але працюйте над розвитком максимум трьох рис одночасно. Як тільки ви відчуєте впевненість, що зробили їх своїми індивідуальними якостями, переходите до наступних рис у вашому списку в порядку їх пріоритетності (працюйте по порядку над усіма рисами А, потім над рисами В і, нарешті, над рисами С). Якщо ви відчуєте, що ви сильно змінилися, складіть для себе новий список пріоритетів.

Вправа «Ти молодець, тому що...» [6].

Мета: сприяти формуванню навичок взаємопідтримки.

Інструкція: педагоги стають в коло. Один із учасників стає в центр кола. Йому потрібно сказати: «Мене не люблять за те, що ...» і закінчити речення. А інші учасники по черзі мають відповісти реченням: «Усе одно ти молодець, тому що ...». Потім учасники міняються ролями.

Вправа «Знайдіть свої позитивні якості» [9].

Мета: підвищення рівня психологічної рівноваги та самооцінки.

Інструкція: візьміть папір і ручку і намалюйте сонечко. В центрі впишіть своє ім'я. На кожному промені (не менше 10) запишіть якості, за які вас цінують і люблять близькі люди. У моменти, коли вам здається, що ви не впораєтесь, беріть цей листок і перечитуйте.

Гра "Чарівна скринька" [3].

Наприкінці заняття учасникам пропонується дістати по одній записці з чарівної скриньки (вази, мішечка), яка підкаже їм, що на них чекає сьогодні або що їм потрібно зробити найближчим часом.

Варіанти побажань:

- Тобі сьогодні особливо пощастить!
- Життя готує тобі приємний сюрприз!
- Настав час зробити те, що ти постійно відкладаєш!
- Люби себе такою, яка ти є, - неповторною!
- Зроби собі подарунок, ти на нього заслуговуєш!
- Сьогодні з тобою разом радість і спокій!
- Сьогодні твій день, успіхів тобі!
- Всі твої бажання і мрії реалізуються, повір в це!

Рефлексія

Психологічна студія: «Асертивність, як умова ефективного спілкування»

Мета: оволодіння навичками впевненої поведінки в міжособистісних відносинах, вироблення такої поведінки, яка є прийнятною як для індивіда, так і суспільства в цілому, допомогти педагогам оволодіти різними формами спілкування (вербальними і невербальними); гармонізація внутрішнього світу педагога, послаблення психічної напруженості; створення умов для діалогічного спілкування.

Завдання:

- розгляд основних положень теорії асертивності, що дозволяють розрізнити впевненість, агресивність і сором'язливість;
- розвиток уміння відкрито й прямо висловлювати свої думки і почуття;
- відпрацювання нових реакцій у рольовій грі та опанування новою поведінкою стійкості за допомогою адекватного зворотного зв'язку, критичних коментарів і вказівок тренера.

Обладнання: завіса, олівці, газети.

Правила роботи:

Щоб робота наша була успішною, нам необхідно нагадати закони (правила):

- Закон точного часу;
- Закон активної участі;
- Закон тут і тепер;
- Закон поваги.

Хто згоден працювати за цими законами, плесніть у долоні. Хто не згоден – тупніть правою ногою 5 разів.

Вправа "Ім'я"

Учасники стають у коло, називають своє ім'я та якість, що починається на першу букву імені, і кидають м'яч кожному з учасників. Після того, як кожен учасник представився, учасники перекидають м'яч, називаючи ім'я адресата. Потім гра ускладнюється: вводиться другий і третій м'яч.

Вправа «Олівці» [2].

Мета: скоординувати спільні дії на основі невербального сприйняття один одного, навчити необхідність будувати свої дії з урахуванням рухів партнерів.

Учасники розбиваються на пари, стають один напроти одного, вказівними пальцями утримують два олівці, притиснувши їх подушечками вказівних пальців. Завдання: не випускаючи олівці, рухати руками вгору-вниз, вперед-назад. Після виконання підготовчого завдання група стає у вільне коло (відстань між сусідами 50-60 см), олівці затискаються між пальцями сусідів. Потім учасники переміщуються, виконують різні рухи руками і корпусом, намагаючись утримати олівці.

Обговорення. Які дії повинен виконувати кожен учасник, щоб олівці в колі не падали? На що орієнтуватися при виконанні цих дій? Як встановити з оточуючими необхідне взаєморозуміння, навчитися "відчувати" інших людей?

Міні-лекція: Асертивність (англ. *assertion*) – здатність людини відстоювати свою точку зору, не порушуючи прав іншої людини. Це вміння рішуче говорити собі та іншим «ні» та оптимально реагувати на критику.

Ідея асертивності передбачає формування в людині чеснот, завдяки яким вона здатна висловлювати власну точку зору, може володіти спонтанними реакціями, вмінням прямо говорити про свої бажання і вимоги не боячись заперечувати, використовуючи аргументацію, наполягати на своєму; володіти тактиками відмови у відповідь на неприпустимі прагнення таким чином, аби при цьому не порушувалися права інших людей. Асертивною називається відкрита поведінка, яка не завдає шкоди іншим людям і не принижує їхню гідність і є "золотою серединою" між агресивним і пасивним стилями поведінки.

Впевнена поведінка не означає придушення агресивних почуттів, вона сприяє редукції агресивної поведінки й зникненню приводів для агресії. Упевнені в собі люди характеризуються незалежністю і самодостатністю, що проявляється в різних життєвих сферах, а особливо у спілкуванні.

Асертивна людина спроможна відчувати власний "особистий простір", та зберігати "особистий простір" інших; підтримувати контакт з співрозмовником за допомогою очей; ступінь асертивності проявляється у *поставі* людини, у тому, як вона стоїть, яке положення та яку позицію займає щодо іншої людини; як використовує жести, міміку та інтонацію (відповідність між тим, що людина говорить, і тим, з яким виразом обличчя та якими інтонаціями вона це говорить). Вона не використовує в своїй мові слова-паразити та *не буде перебивати* свого співрозмовника без всякої потреби; людина, яка *вміє слухати* і впевнена у своїй здатності підтримати співрозмовника.

Вправа «Сядьте так, як...»

Учасникам пропонують сісти таким чином, щоб зобразити своїм виглядом різні ситуації: школяр, який отримав двійку за контрольну; бізнесмен, який підписав контракт із прибутком десять тисяч доларів; фігурист, що впав у фінальному виступі і залишився без медалі; футболіст, який забив у матчі вирішальний гол; кошеня, що тільки-но наробило шкоди. Передайте стан: вам дуже сумно, нудно, холодно, спекотно, ви втомилися, болить зуб. Сядьте, як сидить: екзаменатор на іспиті, учень, що не вивчив урок, дівчина в короткій спідниці, поп-зірка, що дає інтерв'ю. Встаньте так, щоб: привернути до себе увагу, щоб вас не помітили, чекаючи когось, хвилюючись тощо.

Вправа «Хода»

Мета: розвиток навичок пластичної експресії, навчання саморегуляції, емоційних станів через контроль їхніх зовнішніх проявів. Розвиток спостережливості і вміння зовні проявляти свої емоційні стани

Учасників просять вибрати емоцію або психологічний стан, який вони хотіли б продемонструвати, і пройти перед групою таким чином, щоб за їхньою ходою можна було здогадатися, що саме вона демонструє. Кожному надають три-чотири спроби, де необхідно проявляти різний стан. Учасники йдуть по черзі.

Завдання – відгадати стан. Як приклад і розминку можна попросити всіх продемонструвати такі варіанти ходи, як: упевнена, сором'язлива, агресивна, радісна, ображена.

Вправа «Хвости» [2].

Мета: зняття напруги, тренування уміння впевнено діяти в мінливій ситуації.

Кожен учасник відводить ліву руку назад і розташовує її відкритою долонею вгору на рівні пояса, зображуючи "хвіст". Права рука вільна. За командою ведучого всі починають рухатися, намагаючись вхопитися за "хвости" інших учасників і при цьому вберегти свій "хвіст". Той, кого схопили за "хвіст", зупиняється на місці і більше не має права рухатися, але може ловити за "хвости" тих, що пробігають мимо. Гра триває, поки всі учасники, окрім одного, не будуть знерухомлені.

Обговорення. Яка стратегія виявилася найбільш ефективною в цій вправі? У яких життєвих ситуаціях доцільніше діяти оборонно, а в яких – наступально?

Після цієї вправи учасники обмінюються враженнями, йде зворотний зв'язок.

Рефлексія

Семінар-практикум з елементами тренінгу «Емоційна компетентність вихователя»

Мета: ознайомити педагогів із поняттям емоції; навчати конструктивно управляти емоціями, використовувати їхню енергію, підвищувати психологічну культуру, знання вихователів ЗДО із питань збереження та зміцнення професійного здоров'я.

Завдання:

- формування установок педагогів на необхідність розвитку стресостійкості;
- розвиток здатності до самоаналізу, самопізнання, навичок ведення позитивного внутрішнього діалогу про самого себе;
- розвиток довіри один до одного, формування згуртованості колективу педагогів;
- розвиток почуття власної гідності і вміння поважати гідність інших.

Обладнання: картки з переліком запитань, фліпчарти, фломастери, чисті картки, шарфи, хусточки (5 штук).

Хід семінара:

Правила роботи:

Щоб робота наша була успішною, нам необхідно нагадати закони (правила):

- Закон точного часу;
- Закон активної участі;
- Закон тут і тепер;

- Хочете додати ще законів?...

Вправа «Емоційна підзарядка» [5].

Мета: відчувати вплив невербальних компонентів (рухів, жестів, міміки, інтонації голосу тощо) на емоційний стан.

Чи помічали, спостерігаючи за собою та іншими, що свою вдачу людина передає мовою тіла. Поспостерігайте за футболістами, які забивають голи: один б'є себе в груди (від захоплення й радості), інший піднімає руки догори, третій – плескає в долоні, четвертий пританцьовує та ін. Те ж саме можна сказати стосовно будь-якої діяльності: свій успіх, задоволення, радість людина виражає мімікою, рухами рук, ніг, навіть співом. Відтворюючи рухи радості, перемоги та ін., наповнюємося емоціями та отримуємо наснаження. Учасникам пропонується стати в коло і пригадати, яким саме способом (якими рухами, звуками) вони виражають свої позитивні емоції (захоплення, радість, успіх). Потім кожен учасник по колу виконує рух, а всі решта його повторюють.

Обговорення. Як себе зараз відчуваєте? Що відбулося в процесі виконання цієї вправи? Як можна назвати техніку управління емоційним станом, з якою ви щойно ознайомилися?

Міні-лекція «Способи управління емоціями». Люди відчувають, сприймають, уявляють чи розуміють навколишню дійсність, але тільки завдяки емоціям й переживають її. Переживання завжди суб'єктивні і завжди пов'язані із задоволенням чи незадоволенням важливих потреб людини. Емоційна реакція є показником ставлення людини до того, що відбувається. Чим більш глибокими є переживання людини, тим більше значення життєві зміни мають для людини.

Емоція (з лат. *emovere* – хвилювати, збуджувати) – це психічне відображення навколишнього світу у формі короточасних переживань людини, що виражають її ставлення до дійсності, своїх дій та інших, реакцію на вплив внутрішніх і зовнішніх подразників.

Часто поняття «емоція» та «почуття» використовують як синоніми, проте їхні значення різні. Емоції, мають короткотривалий характер реагування на ситуацію, почуття відображають довготривале, стійке та узагальнене емоційне ставлення людини до конкретних об'єктів. Емоції є основою психіки, джерелом психічної енергії.

Емоції впливають на пам'ять, мислення і уяву людини. У стані підвищеного інтересу деякі люди бувають настільки захоплені, що не помічають нічого довкола. Емоційно насичена інформація краще осмислюється і запам'ятовується. В залежності від того, що люди відчувають залежить ефективність роботи. Почуваючи відразу до певної діяльності, хочеться її уникнути і навпаки, коли робота приносить задоволення, вона виконується успішніше.

Специфіка педагогічної діяльності відрізняється тим, що внаслідок великої кількості ситуацій з **високою емоційною насиченістю і складністю міжособистісного спілкування**, вихователь відчуває велику кількість

негативних емоцій, які, в силу своєї професійної ролі він не має права демонструвати.

А що робити з негативними емоціями? Що нас очікує, коли стримуємо емоції, і забороняємо собі їх показувати?

Тематична вправа «Заборона на емоції»

Мета: усвідомлення відповідальності за власні почуття, формування готовності до управління емоційними реакціями.

Ресурси: шарфи, хусточки (5 штук).

Опис. Попросіть зголоситися і вийти у центр кола одного добровольця. За допомогою хусток, шарфів «заблокуйте» йому послідовно всі канали сприйняття та передання інформації:

- рот – щоб не сварився і не кричав (зав'яжіть хусточкою рот);
- очі – щоб не бачили нічого недостойного, не виказували ненависть, гнів, невдоволення, щоб не плакали (пов'яжіть хусточку на очі);
- вуха – щоб не чули нічого зайвого (затуліть шарфом вуха);
- руки – щоб не робили нічого поганого (перев'яжіть хусточкою руки);
- ноги – щоб не копалися і не ходили в погані компанії (перев'яжіть хусточкою ноги);
- душу – щоб не страждала (пов'яжіть шарф на тулуб в ділянці серця).

Після завершення процедури запитайте учасників: «На що спроможна така людина? Чи може висловити свою думку? Спостерігати, бачити прекрасне? Творити, обіймати, висловлювати радість? Йти по життю (можна легко підштовхнути)? Співчувати, радіти, довіряти?». Поступово звільняйте учасника, супроводжуючи свої дії оптимістичними висловлюваннями. Наприклад: «Розв'яжемо очі, щоб ви могли бачити прекрасне і насолоджуватися ним» тощо.

Обговорення. Спочатку запитайте добровольця: «Як ви себе зараз відчуваєте? Що відчували впродовж виконання вправи?» Потім перейдіть до обговорення усією групою.

Якщо пригнічувати емоції недоцільно, тоді як бути? як конструктивно управляти емоціями, використовувати їхню енергію?

Конструктивно управляти емоціями не означає їх «гасити» або «тримати під контролем». Насправді, це:

- зафіксувати емоцію (подумки назвати її). Важливо точно розуміти, що відчуваєте – гнів, розчарування, пригніченість, сум, страх...;
- взяти відповідальність за свою емоційну реакцію. Ми не можемо контролювати слова та дії інших людей. В нашій волі прийняти їх, чи ні. Проте і ніхто інший не може примусити нас переживати в такий спосіб, як ми це робимо. Переживати конкретну емоцію – це наш власний вибір. Бути відповідальним – означає бути відповідальним за все, що відбувається у житті.

– зрозуміти причини виникнення емоції. Емоційний самоаналіз та усвідомлення проблеми зменшують інтенсивність емоції – це психологічна закономірність;

– обрати емоційну реакцію адекватну ситуації (уміння гнучко реагувати в процесі спілкування);

– і лише при необхідності – стримати «емоційну бурю», погасити агресію.

Рольова гра

Мета: оволодіння технікою управління емоціями, активізація творчого ставлення до життя.

Ресурси: картки з переліком запитань.

Об'єднайте учасників у малі групи (3-4 учасники) і запропонуйте інсценувати будь яку конфліктну ситуацію. На підготовку дається 5-7 хвили. Коли групи будуть готові до показу, запропонувати кожному з учасників обрати собі «ангела-охоронця» Під час інсценівки ситуації, влюбий момент психолог зупиняє показ і запрошує на «ангелів-охоронців» Ті стають за спинами своїх підопічних і по черзі задають питання.

- Хто Я?
- Що зараз відбувається?
- Що я роблю?
- Що я конкретно відчуваю в цей момент? Яку конкретно емоцію?
- Чи адекватні мої емоції цій ситуації?
- Чому я переживаю саме ці емоції? Які причини?
- Чи потрібні мені ці емоції?
- Чи я хочу я продовжувати це робити?
- Як мені діяти далі?

Обговорення. Як себе зараз відчуваєте? Що відбулося в процесі виконання цієї вправи? Як часто ми задаємо собі такі питання

Вправа «Що робити з негативними емоціями?»

Мета: звернення до досвіду групи стосовно питання управління негативними

емоціями, активізація творчого ставлення до життя.

Ресурси: фліпчарт, фломастери, чисті картки.

Опис. Об'єднайте учасників у малі групи і запропонуйте їм написати по 10 будь-яких слів, які спадають на думку. Потім, використовуючи ці слова, придумати конструктивні та деструктивні способи управління негативними емоціями (наприклад: журнал – порвати і викинути у смітник; олівець – зробити масаж рук; фарби – малюнок емоції, мітла – прибрати в квартирі, склянка – налити і випити води та ін.). Пропозиції стосовно управління емоціями записати на окремих картках. У цій вправі заохочуються застосування власного досвіду учасників щодо управління негативними емоціями, гумор, творчість. Потім лідери груп по черзі презентують результати, наклеюють картки на фліпчарт.

Після презентації можна запропонувати учасникам назвати ще інші способи управління емоціями та їх записати. Наприкінці ведучий структурує досвід групи, акцентуючи увагу на техніках управління емоціями.

Рефлексія

Література

1. Вчимося жити разом. [Електронний ресурс] : Курс підготовки вчителів – Режим доступу: <http://lt.multycourse.com.ua/ua/page/22/97>
2. Грецов А. Г. Психологические тренинги с подростками / А. Г. Грецов. – СПб : Питер, 2008. – С. 190. [Электронный ресурс]: – Режим доступу: https://pidruchniki.com/90444/sotsiologiya/trening_asertivnosti_vklyuchaye_zanyat
3. Ділова гра для вчителів з елементами тренінгу «Жив-був педагог » . [Электронный ресурс] : – Режим доступу: <https://vseosvita.ua/library/dilova-gra-dla-vciteliv-z-elementami-treningu-ziv-buv-pedagog-9318.html>
4. Копытов М, Гудков С. Самогипноз и активное самовнушение: как внушить себе здоровье, уверенность и успех [Электронный ресурс]: – Режим доступу: <http://maxima-library.org/component/maxlib/b/464248?format=read>
5. Матійків І. М. Тренінг емоційної компетентності: навч.-метод. посібник / автор І. М. Матійків – К.: Педагогічна думка, 2012. – 112 с. [Электронный ресурс] : Всеосвіта – Режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua/6191/1/12-41.pdf>
6. «Пізнай себе – пізнаєш світ». [Электронный ресурс]: План-програма психолога педагогічного тренінгу з вихователями – Режим доступу: ДНЗ <http://zorja-dnz.com.ua/?p=513>
7. Тренінг «Я хочу змінити в собі». [Электронный ресурс]: – Режим доступу: <https://piter-trening.ru/uprazhnenie-dlya-treninga-ya-hochu-izmenit-v-sebe/>
8. Турляев Р.О. Емоційний стан учня як складова психологічного механізму впливу позитивних цінностей педагога на навчальну успішність. [Электронный ресурс]: – Режим доступу: <http://www.apppsychology.org.ua/data/jrn/v10/i23/67.pdf>
9. Як підняти самооцінку. Вправи для підняття самооцінки . [Электронный ресурс]: Шкільне життя – Режим доступу: <https://www.schoollife.org.ua/yak-pidnyaty-samoosinkyu-vpravy-dlya-pidnyattyu-samoosinkyu/>

Забашта О.О.,
вихователь-методист
Ізюмський дошкільний навчальний
заклад (ясла-садок) № 16
Ізюмської міської ради
м. Ізюм, Харківська область, Україна

КОУЧІНГ «НАСТУПНІСТЬ МІЖ ДОШКІЛЬНОЮ ТА ПОЧАТКОВОЮ ЛАНКАМИ ОСВІТИ В РАМКАХ ВПРОВАДЖЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ «НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА» З ЕЛЕМЕНТАМИ ТИМБІЛДІНГУ»

Замало бути обізнаним у нових ідеях, потрібно знати,
де можна використовувати ці ідеї.
Вміти з ними поводитись, а не лише захоплюватись.
Майкл Фурман

Мета: запровадження інноваційних підходів щодо гармонійного розвитку особистості дитини в період дошкільного дитинства та старту Нової української школи; вивчення змісту та структури нових Державних стандартів дошкільної та початкової освіти. Формування та посилення загального командного духу, шляхом згуртування педагогів закладу. Визначення кожним учасником межі комфортного самовідчуття в команді, оцінювання власних дій та емоцій.

Обладнання: мультимедійний проєктор

Матеріал: ватман, паперова скринька, матеріал для прикрашання скриньки, фломастери, кольорові конверти з педагогічними проблемними питаннями, паперові смужки для створення інтелектуальної карти «Форми здійснення наступності».

Інтерактивні вправи: вправа «Лист проблем», інтелектуальний Бум, вправа «Моє бачення випускника закладу дошкільної освіти та сучасного вчителя НУШ», інтелектуальна карта, ігрова вправа «Мотузка».

Категорія учасників: педагоги групи зростання, молоді педагоги, педагоги-майстри.

Хід:

Організаційний момент

Вихователь-методист: Доброго дня, сьогодні я Вас запрошую до інтерактивного коучінгу з елементами ТИМБІЛДІНГУ. Тема нашого заходу «Наступність між дошкільною та початковою ланками освіти в рамках впровадження концепції «Нова українська школа»» (презентаційні матеріали [https://drive.google.com/drive/my-drive.](https://drive.google.com/drive/my-drive))

Колеги, хочу запитати, ви каву зранку пили? Пропоную випити разом, влаштувати кава-паузу! Гра «**Кава, чай, капучіно!**» (елементи тимбілдіну) (на

кожне слово учасники крокують по колу тримаючись руками за плечі один-одного). Так посмішки з'явилися можна продовжувати.

В нашій педагогічній вітальні пропоную висловити ваші очікування від теми заходу (торкаючись долоньками промовляють свої очікування від семінару).

Пропоную за чашкою кави ознайомитись з презентаційним матеріалом нашого заходу. (презентація)

Теоретична частина

Саме зараз, коли впроваджуються всі засади Нової української школи, час приділити максимум уваги послідовності в умовах безперервної освіти. Усе це можливе за дотримання принципу наступності дошкільної та початкової освіти.

Сьогодні ми команда, яка здатна рухатись до єдиного бачення. Це паливо, яке дає можливість звичайним людям досягати незвичайних ситуацій! Досягнути командної роботи ми зможемо за допомогою технології роботи ТИМБІЛДІНГ! Це активний творчий процес спрямований на згуртування колективу, за допомогою різних ігор та завдань.

Я пропоную вам вирішити питання, які вас хвилюють, за допомогою листа. Ми допоможемо один-одному, так як можемо співпрацювати та обговорювати.

Практична частина

Вправа «Лист проблем», педагоги вибирають лист з проблемною ситуацією та вирішують її, наприклад:

- Чи потрібно дитині читати казки?
- Як розвинути творчість дитини?
- Як організувати сюжетну гру?
- Як співпрацювати з батьками?
- Як зрозуміти, що дитина готова до шкільного життя?

Якщо педагоги готові, ми вас слухаємо. (Висновки)

Таким незвичним чином ми вирішили багато питань, які потребували рішень з боку молодих спеціалістів, а також досвідчених, запропонували цікаві форми роботи з ними, які будемо використовувати у роботі з молодими кадрами.

Інтелектуальний Бум - назвати якомога більше форм роботи з батьками майбутніх першокласників.

- ✓ Ознайомлення батьків з майбутніми вчителями
- ✓ Психологічна готовність дітей до школи
- ✓ Фізична готовність дітей до навчання в школі
- ✓ Батьківські збори «Завдання дошкільного закладу щодо підготовки дітей до школи»
- ✓ Перегляд свят і розваг з дошкільниками
- ✓ Консультування щодо підготовки дітей до школи в

Консультативному центрі (матеріали періодично висвітлюються на веб-сайті ЗДО)

- ✓ Відкриті заняття освітнього процесу з різниці освітніх ліній
- ✓ Індивідуальні бесіди з батьками за результатами педагогічної діагностики дитини та визначення рівня її готовності до шкільних навантажень в умовах Нової української школи

Завдання «Складання портрету випускника закладу та сучасного вчителя НУШ» (педагоги малюють свій образ випускника закладу дошкільної освіти та сучасного вчителя прописуючи їх головні якості).

Створення інтелектуальні карти - форми здійснення наступності (педагоги працюють трьома командами: робота з дітьми, взаємодія педагогів і співпраця з батьками)

Форми здійснення наступності:

1. Робота з дітьми:

- екскурсії в школу;
- відвідування шкільного музею, бібліотеки;
- знайомство та взаємодія дошкільнят з учителями та учнями початкової школи;
- участь у спільній освітньої діяльності, ігрових програмах, квестах;
- виставки малюнків і виробів;
- зустрічі та бесіди з колишніми вихованцями дитячого саду (учні початкової та середньої школи);
- спільні свята, майстер-класи (День знань, випускний в дитячому саду тощо) і спортивні змагання дошкільнят та першокласників;
- участь у театралізованій діяльності;
- відвідування дошкільнятами адаптаційних занять, організованих при школі (заняття з психологом, логопедом, музичним керівником і іншими фахівцями школи).

2. Взаємодія педагогів:

- спільні педагогічні ради (ЗДО і школа);
- семінари, майстер-класи;
- круглі столи педагогів ЗДО та вчителів школи;
- психологічні та комунікативні тренінги для вихователів та вчителів;
- проведення діагностики по визначенню готовності дітей до школи;
- взаємодія медичних працівників, психологів ЗДО і школи;
- відкриті покази освітньої діяльності в ЗДО і відкритих уроків в школі;
- педагогічні та психологічні спостереження.

3. Співпраця з батьками:

- спільні батьківські збори з педагогами ЗДО та вчителями школи;
- круглі столи, дискусійні зустрічі, педагогічні «вітальні»;
- батьківські конференції, вечори запитань і відповідей;
- консультації з педагогами ЗДО і школи;
- зустрічі батьків з майбутніми учителями;
- дні відкритих дверей;

- конференції;
- творчі майстерні;
- анкетування, тестування батьків для вивчення самопочуття сім'ї напередодні шкільного життя дитини і в період адаптації до школи;
- освітньо-ігрові тренінги та практикуми для батьків дітей дошкільного віку, ділові ігри, практикуми;
- сімейні вечори, тематичні дозвілля;
- візуальні засоби спілкування (виставки, поштова скринька питань і відповідей тощо);
- засідання Школи для батьків «Перші кроки» (заняття для батьків).

Вправа «Коробочка». А зараз послухайте маленьке оповідання (запрошую педагогів присісти на килимок).

«Маленька дівчинка готувала подарунок на День народження татусю. Вона запакувала коробочку в гарну барвисту обгортку і сама робила великі банти, використовуючи багато кольорової стрічки.

«Що ти робиш? - насварив на неї батько. - Ти лише даремно переводиш стрічку. Уявляєш, скільки вона коштує?».

У Дівчинці на очі виступили сльози, і вона сховалася у кутку, міцно притискаючи до грудей свою коробочку. У святковий вечір, намагаючись ступати легенько, мов пташка, дівчинка підійшла до тата, який іще сидів за столом, і поклала перед ним пакуночок, загорнутий у барвистий папір.

«Татусю, це для тебе», - прошепотіла вона. Батько злагіднів, бо відчув, що поведився з донькою надто суворо, а вона після цього підносить йому подарунок.

Він поволі розв'язав стрічку, розгорнув золотисту обгортку і повагом відкрив коробочку – а там порожньо.

Несподіванка видалася йому прикрою. Він знову вибухнув гнівом: «Ти змарнувала стільки паперу, стільки стрічки, аби загорнути порожню коробку?».

Великі дитячі оченята наповнилися слізьми: «Таточку, вона не порожня. У ній тисяча поцілунків для тебе».

Професія дошкільного педагога – не проста і виснажлива, адже вихователю потрібно затратити багато часу і зусиль для того, щоб організувати новий творчий, захопливий освітній процес із дошкільниками. Педагог повсякдень застосовує свою творчу уяву і фантазію, даруючи цікаві нові ідеї вихованцям. Але результат такої діяльності не може бути миттєвим і виявленим одразу, тому в батьків чи інших родичів дошкільників можуть виникати питання: «Навіщо було витрачати стільки зусиль і матеріалів, якщо успіхи моєї дитини не зросли?». Прикро чути такі слова, адже очікувані успіхи можуть виявитися лише у шкільному чи навіть старшому віці. І лише вихователь знає, що для кожного нового дня, проведеного з дошкільниками, він готує коробочку із тисячею поцілунків для них.

Не лише вихователі дарують дітям уявні коробочки із тисячею поцілунків, але й ширий поцілунок дошкільника та вдячний дитячий погляд педагога зберігають у своєму серці все життя. Ви зі мною згодні?

У моєму кулачку (показую затиснений кулак) – поцілунок щасливої дитини, яким я хочу поділитися з кожним із вас.

Хід вправи

Вихователь-методист «ділиться поцілунком» із учасником праворуч від себе (наче «переливаючи» частинку поцілунку зі своєї долоні до долоні іншого), після чого знову міцно затискає свій кулак. Учасники далі «дарують поцілунком» по колу, після чого методист просить перекласти поцілунки із кулачків до коробочки. Кожний педагог отримує білу коробку, фломастери, наліпки, гудзики, квіточки для оформлення коробочки.

Педагоги прикрашають коробки, уявляючи, що в них лежить тисяча поцілунків для вихованців. (Закінчивши роботу, вихователі обговорюють свої спільні творчі роботи.)

Ці коробочки з дитячими поцілунками завжди допоможуть Вам, колеги, підтримують Вас, коли ви почнете впроваджувати якісь нові ідеї та можливо зіткнетесь з проблемами, невдачами, непорозуміннями. Це допоможе Вам продовжувати та йти вперед, розуміючи, що все, що Ви робите – це для дітей. Хочу зосередити увагу, що наш час потребує педагога-новатора, здатного вносити у власну діяльність прогресивні ідеї, запроваджувати нововведення, винаходити щось корисне, замінювати віджите новим.. Проаналізувати нам цю проблему допоможе наступне завдання.

Запрошую вас об'єднатись в одну команду, так як ми один колектив, і пограти. Пропоную в гру «**Мотузка**». Взяти в руки мотузку й стати так, щоб утворилося правильне коло. Потім пропоную заплющити очі й не розплющувати їх побудувати квадрат, круг, трикутник... Використовувати можна лише усні переговори. Команда дає сигнал, коли завдання виконано. Потім розплющують очі і діляться враженням.

Ви задоволені результатом групи? А власними діями? Які чинники впливали на успішність виконання завдання? Які висновки зробимо із вправи? Тож успіхів ми можемо добитись лише разом.

Рефлексія

Лише об'єднавши зусилля педколективів закладів дошкільної і початкової ланок освіти, а також отримавши підтримку батьківської громади можливо забезпечити психологічно виважений і успішний для дитини перехід з попереднього рівня освіти на наступний!

Я не даремно на початку нашого заходу запропонувала Вам насолодитись кавою. Зерна кави повністю розчинилися в новому оточенні і змінили його - перетворили окріп в чудовий ароматний напій. Є особливі люди, які не змінюються в силу обставин – вони змінюють обставини і перетворюють їх на щось нове і прекрасне, отримуючи користь і знання в даній ситуації...

Отож і Ви вірте в себе, свої сили, творіть, розвивайтесь, вдосконалюйтесь!

Олійник З.П.,

вихователь

Заклад дошкільної освіти №73

м. Львів, Львівська область, Україна

ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ШЛЯХОМ ЗВИЧАЇВ ТА ТРАДИЦІЙ

Знання історичних та культурних надбань необхідне для піднесення національної гідності та для використання традицій і звичаїв у педагогічній практиці сьогодення. Сучасне суспільство потребує активної особистості, яка здатна аналізувати, структурувати і критично оцінювати інформацію. Актуальною проблемою є формування у дошкільників пізнавального інтересу до історії та культури свого народу.

Пізнавальний інтерес – це емоційно усвідомлена, вибіркова спрямованість особистості, яка звернена до предмета й діяльності, пов'язаної з ним, що супроводжується внутрішнім задоволенням від результатів цієї діяльності. Умовою розвитку пізнавальної активності є дослідницька діяльність, практичні дії та розумові завдання. Характерними ознаками пізнавального інтересу є: усвідомленість, емоційність, особлива вольова спрямованість до пізнання. [3, с. 157]

Виокремлюють дві форми пізнавального інтересу: втілення знань і уявлень в образах, уточнення або систематизація розумової діяльності. Важлива особливість пізнавального інтересу полягає в тому, що його центром буває пізнавальне завдання, яке потребує від дитини активної, пошукової або творчої діяльності. Про інтенсивність до прагнення пізнання свідчать: увага, зацікавлення, емоції та дії щодо об'єкта пізнання. [5, с. 52]

Виділяють три рівні пізнавальної активності дитини дошкільного віку. Репродуктивний – нестійкий інтерес дошкільника, легко відволікається від заняття, охоче виконує завдання за зразком та повторює дії за вихователем. Інтерпретивний – стійкий і тривалий інтерес до діяльності, певна самостійність у виконанні завдання. Творчий – працює охоче тривалий час, самостійно розв'язує проблемні ситуації, шукає оригінальні способи дій. [6, с. 23]

Засобом ознайомлення дітей дошкільного віку з українськими народними традиціями, культурою, звичаями, оберегами, символами й формування в них національної свідомості є українське народознавство в закладі дошкільної освіти.

Використання народознавчого матеріалу на заняттях із дошкільниками в умовах дитячого садка допомагає дітям зосередити увагу на фактах і явищах навколишньої дійсності, сприяє формуванню уявлень і понять, з яких складаються усвідомлені, систематичні й міцні знання про навколишній світ.

У процесі ознайомлення з традиціями та звичаями емоційний досвід дітей збагачується новими враженнями. У роботі з дітьми необхідно спиратися на діяльнісний підхід. Спільна діяльність дітей і дорослих становить зміст виховного процесу, у ході якого педагог створює зразки духовної та моральної культури разом із дітьми.

Впливаючи на внутрішній світ дитини у процесі виховання, звичаї та традиції розвивають: образне мислення, фантазію, уяву, спостережливість, асоціативну пам'ять. Через емоційно-ціннісне сприйняття дитини можна викликати інтерес до історії свого краю, формувати чітку орієнтацію на трудову діяльність, бажання оволодіти трудовими вміннями та навичками, виховувати працьовитість та бережне ставлення до звичаїв та традицій.

Одним із способів вивчення спадщини народної педагогіки є аналіз сутності традицій, які передавалися із покоління в покоління через усне спілкування і практику сімейного життя. Традиція – це досвід, звичаї, погляд, смаки, норми поведінки, що склалися історично і передаються через покоління. Мета традицій закріплювати й відтворювати в нових поколіннях установлені способи життєдіяльності. Форми реалізації традицій різноманітні: звичай, свято, обряд. [2, с. 147]

Звичай – це загальноприйнятий порядок, правила, які здавна існують у громадському побуті і житті народу. Залучення дітей до дійової участі у звичаях та традиціях рідного краю дає змогу практично пізнавати культурно-історичний досвід. [4, с. 75]

Пізнавальний інтерес дитини до звичаїв та традицій розвиває естетичні почуття та художнє світобачення, наповнює емоційну сферу позитивними емоціями, формує естетичний світогляд. Дитина приєднується до надбання національної та світової культури, набуває уявлення про види мистецтва, елементарні уміння їх характеризувати.

Народознавство найефективніше впливає на дитячу емоційну сферу. Основна мета: виховати в дитини почуття національної гідності, викликати інтерес до національної культури, прищепити дітям любов та повагу до українських державних і народних символів, оберегів, звичаїв, традицій. Встановлення розірваних зв'язків з минулим, відновлення ланки духовності й осмислення минуле-сучасне-майбутнє, повернення втрачених народних традицій сприятиме всебічному розвитку національного типу особистості.

Література

1. Білан О. І. Українське народознавство в дошкільному навчальному закладі. У трьох частинах. Ч. 2. / О. І. Білан – Львів: ЛОІППО, 2017. – 92 с.
2. Богуш А. М., Лисенко Н. В. Українське народознавство в дошкільному навчальному закладі: Навч. посібник для вузів / А. М. Богуш, Н. В. Лисенко. – К.: Вища школа, 2012. – 397.

3. Дуткевич Т. В. Психологічні особливості пізнавальної діяльності дитини в дошкільному віці / Дуткевич Т. В. / Дитяча психологія. – К., 2015. – С. 151 – 161.

4. Лозинська Є. Ф. Українське народознавство дітям дошкільного віку: Посібник для дошкільних закладів / Є. Ф. Лозинська – Львів: Оріяна – Нова, 2008. – 208 с.

5. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. / Т. І. Поніманська. – Київ: Академвидав, 2006. – 456 с.

6. Терещенко О. П. Пізнавальна діяльність як чинник виховання творчої особистості / О. П. Терещенко // Розвиток особистості старшого дошкільника в творчій діяльності. – К., 2016. – С. 7 – 22.

7. Стецюк Н. Ф. Художньо-естетичний розвиток дітей дошкільного віку за допомогою звичаїв та традицій / Н. Ф. Стецюк // Бібліотечка вихователя дитячого садка. – К., 2012. – №11. – С. 53 – 80.

СЕКЦІЯ 4 ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ У РОБОТІ ВИХОВАТЕЛЯ ЗДО

Соколова Н.С.,
вчитель-дефектолог
Заклад дошкільної освіти № 280
м. Кривий Ріг, Дніпропетровська область, Україна

НАВЧАННЯ ЧИТАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗА ТЕХНОЛОГІЄЮ «РЕБУС-МЕТОД»

Мета статті: розкрити особливості навчання читанню дітей за методикою «Ребус-метод».

Виклад основного матеріалу дослідження. Використання ігрової технології «Ребус-метод» робить освітній процес цікавим та захопливим, сприяє активізації пізнавального інтересу дітей та формуванню соціальної компетентності дошкільників.

«Ребус-метод» - розвивальна технологія для навчання читання, розроблена відомим дослідником Левом Штернбергом. Працюючи за цією методикою, педагоги ставлять за мету сформувати у дітей навички читання через використання елементів методу складових піктограм (ребус-метод). Використовуючи у роботі дану технологію можливо у короткий проміжок часу навчити дитину читати, навіть не знаючи літер. За допомогою складових піктограм, малюк вже з першого заняття навчається читати, а головне-розуміти зміст прочитаного.

Ознайомлювати дітей з методикою Л. Штернберга доцільно з чотирьох років, а для кращого засвоєння їх знань необхідно постійно зацікавлювати їх, тому основною діяльністю навчання залишається гра. Системне виконання ігрових завдань сприяє, як формуванню навичок читання, так і різнобічному розвитку дитини.

«Ребус-метод»-це мовленнєва гра яка проводиться в усній формі. Принцип такої гри полягає в тому, що педагог голосно, чітко й ритмічно вимовляє слова, ніби то читає вірш, а дитина виділяти перший звуковий склад в цих словах. Таким чином граючись у дитини виникає захоплення та незмінний інтерес, прагнення говорити чіткіше. Загадуючи ребуси, вона стежить чи розуміють її, старається бути почутою.

При навчанні дітей потрібно враховувати їх психологічні та індивідуальні особливості, уподобання, інтереси, бажання. Доцільно поєднувати кілька завдань, місце та темп виконання залежить від її індивідуальних особливостей. Отже, як вчитися граючись?

Крок перший. (усно).

Назвавши слово, дитина повинна визначити його початок.

Дуже важливо, виконуючи завдання - це чітко й ритмічно продекламувати, наче вірш, кілька прикладів:

- Маска — МА
- Вафля — ВА
- Кошик — КО
- Ложка — ЛО
- Листя — ЛИ
- Лійка — ...

Тут можна ненадовго зупинитися та запропонувати дитині визначити початок слова, а далі продовжувати гру таким чином, щоб давати відповіді по черзі:

- ... ЛІ
- Ремінь — РЕ
- Келих — ...
- Око — О
- Їжа — ...

Можна, також під час гри використовувати імена людей:

- Ваня — ВА
- Таня — ТА
- Соня — СО
- Тоня — ТО
- Ігор — І
- Уля — У

Крок другий

Назвати два слова, а дитина повинна з початків цих слів утворити нове слово:

- Маска, маска - МА-МА
- Кошик, ложка - КО-ЛО
- Кактус, шапка - КА-ША
- Маска, шапка - МА-...
- Вафля, заєць - ВА-...
- Кошик, заєць -

Крок третій (ускладнення)

Використовуємо окремі приголосні букви на початку, всередині чи вкінці слова. Та вже в цьому випадку називаємо вже три слова.

МА-К (маска-К). Приголосні звуки вимовляються не як буква(Бе, еМ), а як звук Б, М-коротко.

Виконуючи ці методичні рекомендації можна уникнути багатьох труднощів підготовки дошкільника до навчання читання.

Заняття для дошкільників старшого віку.

Тема: Навчання читанню з використанням ребус-методу.

Мета: Вчити складати слова з знайомих букв. Тренувати відчуття ритму, дикції і механіки читання. Розвивати увагу, зорову пам'ять, мислення. Виховувати вміння працювати в колективі.

Матеріал: картки для читання ребус-метод, м'яч, картинки з буквами.

Хід заняття

I Організаційний момент.

Всі мерщій вставайте, діти

Домовляймося не шуміти

На занятті не дрімати, руку вчасно піднімати

З гостями привітаємося.

Доброго ранку!

І добре позаймаємося.

Малята, сьогодні вранці прийшло СМС-повідомлення від Михасика з мультфільму «Маша і Ведмідь». Маша в цьому році як і ви іде в перший клас, от Михасик і вирішив перевірити чи готова вона до школи. Але як це зробити він не знає і просить нас з вами про допомогу. Ми з вами виконували дуже багато цікавих завдань багато чому навчилися і готові іти до школи.

II Основна частина.

Тож пропоную Вам малята найцікавіші відібрати та з ведмедиком подітись знаннями. Хай перевірить Машу разом з нами.

Отже перше завдання

Дівчинка маленька літери вивчала

Скрізь на всіх предметах їх вона писала.

Раптом сильно задощило літери водою змило

Плакати дитина стала, я ж старалася, писала.

Ну ж-бо разом пригадаймо, щоб не плакала мала.
На якому з цих предметів літера яка була.
д/в «Познач слово-картинку буквою» (листок-Л,собака-С, мак...)
Молодці діти. З першим завданням добре впоралися. Як ви думаєте Маша з ним впорається? Тоді кладемо його в конверт.

Отже ви вже знаєте багато букв.

Букви різний вигляд мають

Ми їх зараз поскладаємо

Ось вам розрізна картинка

На виконання завдання даю вам 1 хвилинку.

д/в «Склади розрізну букву»

А тепер в коло ставайте

Букви вірно називайте.

д/г «Впізнай букву»(гра з м'ячем)

Буква яка схожа на свічку І

Буква яка може котитися О

Буква яка схожа на молоток Т

Буква яка схожа на жука Ж

Буква яка схожа на рогатку У

Буква яка схожа на бегемотика з маленьким хвостиком Б

Буква яка схожа на хлопчика який тримає руку на поясі Р

Буква яка схожа на бублик у якої мишка відгризла бочок С.

Молодці малята ускладнюємо наше завдання. Від слова ми беремо лише початок і повторюємо його.

Маска-ма

Вафлі-ва

Кошик-ко

Ложка-ло

Лисття-ли

Лійка-лі

Ремень-ре

Око-о

Їжа-ї

Аня-а

Настя-на

Молодці. Продовжуємо.

Маска-маска-мама

Кошик-ложка-коло

Кактус-шапка-каша

Маска-шапка-Маша

Вата-заєць-ваза

Кошик-заєць-коза.

Дуже добре. Молодці. Відправляємо Михасику і це завдання. А зараз підійдіть будь ласка до стола і виконайте наступне завдання.

д/в « Прочитай слово за картинкою»

Кошик-робот-вафля - КО-РО-ВА

Кошик-робот-напій - ...

Кактус-листя-напій - ...

Дим-тигр-напій - ...

д /в « Картинка-слово».

Назви картинки, а потім літери під цими картинками.

КО ЗА (кошик заєць)

КО ЛО (кошик ложка)

МА МА (маска маска)

РИ БА(рис бантик)

Це завдання ми теж відправляємо Мишкові. Ну що вистачить? Гадаю що ні. Допоможете мені?

Пропоную вам малята в нову цікаву гру пограти.

Букви по колу пішли

Друзів собі знайшли

Букви в пару стали

Пісню заспівали.

(А, О, У, М, К, Н)

І з цим завданням ви впоралися.

Ось останнє завдання. Виберіть собі пару і з запропонованих картинок придумайте і складіть слово.

д/г « Придумай і склади нове слово» з набору карток (картинки дим-тигр діти, листок-пальма липа)

Підсумок заняття: Молодці діти. Тепер ви впевнено можете йти в перший клас. Я думаю Маша також успішно виконає наші завдання. А я вам вручаю на згадку про наше заняття дипломи першокласника.

Давайте ми з вами згадаємо, що ми робили сьогодні на занятті? А що Вам сподобалось найбільше?

Висновок. Отже, використання ігрової технології «Ребус-метод» робить навчальний процес цікавим та захопливим,сприяє активізації пізнавального інтересу дітей.

Література

1. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: навчальний посібник – К, Академвидав, 2004. – 352 с.

2. Коршенко Н.І.Навчаємо читати за допомогою розвивальної технології «Ребус-метод» //Вихователь-методист дошкільного закладу.-№11-2014.

Стрільчук О.І.,

вихователь

*Комунальний заклад дошкільної освіти (ясла-садок) №76
м. Кривий Ріг, Дніпропетровська область, Україна*

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ІГРОВИХ ПОСІБНИКІВ ЗАСОБАМИ ЕКОЛОГІЧНОГО ВИХОВАННЯ

Вступ. Гра – головна ознака дитинства, що певною мірою визначає благополуччя його екології. Саме у грі як провідній діяльності відбувається особистісний та психічний розвиток дошкільника, і саме в грі він потребує постійної підтримки з боку дорослого та однолітків. Гра, безсумнівно, є провідним видом діяльності дошкільника. Граючи з рослинами і тваринами, дошкільники вчаться розпізнавати настрій живої істоти, вони вправляються в навичках поведінки і спілкуванні з ними. Дошкільник не помічає того, що навчається, оскільки тут він вирішує свою ігрову задачу, а не навчальну задачу задану дорослим.

Лепбук з екологічного виховання - новітній спосіб організації навчальної діяльності з дошкільниками. Це гра, творчість, пізнання і дослідження нового, повторення і закріплення вивченого, систематизація знань і просто цікава форма спільної діяльності дорослого і дитини.

Лепбуки допомагають швидко і ефективно засвоїти нову інформацію і закріпити вивчене в пізнавально-ігровій формі. Ці тематичні посібники мають яскраве оформлення та чітку структуру.

У ході роботи з тематичним матеріалом дитина проводить спостереження, виконує завдання, вивчає і закріплює інформацію. Згодом, маючи під рукою готову тематичну папку, дитина може освіжити свої знання з тієї чи іншої теми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В грі відбувається розвиток емоційної сфери, пов'язаної з відносинами. Л.А. Венгер додержується думки про те, що в грі дитина проживає і переживає уявні події. Пережита в грі ситуація стає власним емоційним досвідом дитини.

Проведений аналіз наукових джерел з проблеми розвитку екологічного виховання показав, що багато науковців займалися цим питанням, серед них були О.Духнович, К.Ушинський, В.Сухомлинський. І в наш час багато науковців та педагогів - практиків присвятили свої дослідження проблемі екологічного виховання, серед них: Лисенко Н.В., Яришева Н.Ф., Глухова Н., Плохій З.

У Базовому компоненті дошкільної освіти України в освітній лінії «Дитина у природному доквіллі» передбачено сформованість у дітей старшого дошкільного віку знання про необхідність дотримання правил доцільного природокористування, чистоти природного доквілля, заощадливого використання природних багатств, використання води, електричної та теплової

енергії в побуті; прикладає домірні зусилля зі збереження, догляду та захисту природного довкілля.

Мета статті є втілення сучасної дидактичної гри - лепбука, який надасть змогу змодельовати творчість дитини, та забезпечити умови для удосконалення її інтелекту.

Основна частина.

Лепбук - по екології «Я і ти природі друг».

Д/г «Живе – неживе»

Мета: учити дітей розпізнавати, які предмети належать до живої природи, а які – до неживої; розвивати пам'ять, уважність, логічне мислення.

Д/г «Завдання для юних екологів»

Мета: ознайомити дітей з різноманітням природи в цікавій ігровій формі, спонукати до спостережливості та аналізу, привернути увагу до необхідності шанобливого ставлення, збереження та охорони природного середовища.

Д/г «Дослідники Червоної книги»

Мета: Розширювати та поглиблювати знання дітей про Червону книгу України. Формувати та розвивати уявлення про рослини та тварини, які занесені до неї.

Д/г "Так - не так"

Мета: Закріпити вміння дітей робити оцінку ситуацій, Виховувати любов до всього живого, бережне ставлення до природи.

Ілюстрації з екології «Коли Земля сумує, коли Земля радіє»

Мета:розширювати уявлення дітей про вплив людських вчинків на природне довкілля; вправляти у вживанні поширених простих та складних речень; розвивати пам'ять, уяву; виховувати екологічну свідомість.

Лепбук – «Весна».

Вміст лепбука: Дидактичні ігри

Д/г «Упізнай, знайди і розкажи про птахів»

Мета: продовжувати ознайомлювати дітей із птахами міста; учити розрізняти птахів за зовнішніми ознаками та звичками, виховувати допитливість, дбайливе ставлення до птахів, інтерес до художніх творів.

Д/г «Весняні квіти вже цвітуть»

Мета: поглиблювати знання дітей про весняні зміни в природі; ознайомити з першими весняними квітами (підсніжником, проліском, мати-й-мачухою та інші); формувати знання дітей про послідовність етапів розвитку рослини; розвивати спостережливість, уяву; виховувати дбайливе ставлення до природи, пізнавальний інтерес до довкілля.

Д/г «Розповідь за ілюстраціями»

Мета: Вчити складати розповідь за ілюстраціями; правильно будувати речення; заохочувати складати образні описи природи; лексика: активізувати в

мові дітей слова, що означають зимові явища природи, прикметники, прислівники

Лепбук – «Літо».

Вміст лепбука: Дидактичні ігри

Д/г «Що буває влітку?»

Мета: формувати уявлення про об'єкти навколишнього світу влітку розширити і активізувати словник по темі.

Д/г «Що роблять діти?»

Мета: вчити дітей ввести в мову дітей дієслова з приставками. Розвивати мовлення дітей.

Д/г «Літні явища природи»

Мета: Збагачувати знання дітей про літні явища в природі.

Д/г «Барви природи»

Мета: розкрити дітям різнобарв'я природи рідного краю влітку; навчати естетично сприймати світ природи; здійснювати сенсорний і мовленнєвий розвиток засобами природи.

Лепбук – «Осінь».

Вміст лепбука: Дидактичні ігри

Д/г «Дерева та плоди»

Мета. Закріплювати знання дітей про листя і плодах дерев і чагарників, вчити підбирати їх за належністю до однієї рослини.

Д/г «Їстівні та отруйні гриби»

Мета: Вчити дітей розрізняти їстівні та отруйні гриби; розвивати мислення, пам'ять, мовлення, уважність; виховувати у дітей дбайливе, не споживацьке ставлення до природи. Ознайомити з правилами поведінки в природі при зборі грибів.

Д/г "Яка осінь?"

Мета: Розширити та уточнити знання дітей про осінні явища; вміти виділяти характерні ознаки осені; вчити дітей підбирати слова прикметники до іменника; розвивати пам'ять, образне мислення, увагу, мовлення, спостережливість; виховувати допитливість, активність у грі.

Що нам осінь принесла (словесна гра)

Мета: закріплювати з дітьми ознаки осені та її дари; розвивати пам'ять, мислення, мовлення.

Лепбук – «Зима».

Вміст лепбука: Дидактичні ігри

Д/г «Хто де зиму зимував?»

Мета: закріпити знання дітей про зміну пір року, вміння розрізняти житло тварин та комах...

Д/г «Зима яка?»

Мета: стимулювати допитливість та інтерес дітей до пізнання природи описами її об'єктів та явищ.

Д/г «Зимуючі птахи»

Розширити знання дітей про зимуючих птахів; формування вміння розпізнавати птахів за їх зображенням .

Д/г «Тварини та їх сліди»

Мета: Ознайомити дітей зі світом диких тварин; навчити основам асоціативного мислення; розвивати зорову пам'ять, мислення, увагу; виховувати активність у грі, любов до тварин.

Висновок. Екологічна освіта дошкільнят - новий, але вже широко поширений напрям в педагогіці. У роботі з дітьми лепбук допоможе розглянутий ефективний засіб екологічного виховання дітей дошкільного віку, потенціал лепбука дозволяє максимально реалізувати поставлені завдання екологічного виховання і використовувати його в будь-якому з напрямів освітньої роботи з дітьми.

Література

1. Базовий компонент дошкільної освіти. – К. : Ред. Журн. «Дошкільне виховання», 1999. – 62 с.
2. Карасьова К. Дитяча гра: Екологічний простір. Дошкільне виховання. –2014. –№5 –С.20-21.
3. Іванова О. Дидактичні ігри як засіб екологічного виховання. Початкова школа. – 1998. – № 12. – С. 25-26.

Глостюк О.М.,

вихователь дитячого садка

Дошкільний навчальний заклад №15

м. Біла Церква, Київська область, Україна

КВЕСТ – ГРА « ДО НАС ОСІНЬ ЗАВІТАЛА» (З ВИКОРИСТАННЯМ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ)

Мета:

Пізнавальний розвиток: закріпити та збагатити знання вихованців про характерні ознаки осінньої пори, про осінні погодні та природні зміни в житті рослин, тварин, птахів. Підтримувати пізнавальний інтерес до найближчого природного довкілля; закріпити кількісну, порядкову та зворотню лічбу від 1 до 8, від 8 до 1, вміння знаходити пропущене число, називати числа-сусіди, геометричні фігури, вміння орієнтуватися в просторі, розв'язувати нескладні приклади та завдання на розвиток логічного мислення. Розвивати увагу, спостережливість, радість успіху, логічне мислення, пам'ять; виховувати старанність, позитивні емоції, любов до природи, бажання її оберігати.

Мовленнєвий розвиток: закріпити вміння складати прості та складні речення, узгоджувати слова в реченні, підтримувати бесіду, коментувати свої

враження від спостережень, продовжувати вчити дітей добирати слова антоніми, синоніми, збагачувати словник дітей епітетами, образними виразами, віршами, загадками, словами, що означають осінні явища; розвивати зв'язне мовлення, діалогове мовлення, творчу уяву, фантазію.

Художньо-естетичний розвиток: формувати вміння милуватися барвистими кольорами осіннього листя, бачити дивовижне, красиве; викликати радість і захоплення від зустрічі з природою, яскравих осінніх барв.

Фізичний розвиток: покращувати моторні навички, розвивати цілеспрямованість рухових дій.

Соціально-моральний розвиток: виховувати свідоме ставлення до живої природи, уточнити поняття про взаємозв'язок людини і природи, дружні взаємовідносини дітей.

Креативний розвиток: учити вдаватися до асоціацій, вчити помічати в природному довкіллі нове, невідоме, проявляти до нього підвищений інтерес, прагнути за допомогою дорослого дослідити його, обстежити.

Вихователь: У садочку новий день

Всім говоримо : «Добрий день».

«Добрий день» тобі й мені

Усім людям на Землі.

Вихователь: Сьогодні в садок я прийшла,

Лист під дверима знайшла.

Осінь листа написала

Квест-гру нам приготувала.

Просить завдання знайти,

І на питання відповісти.

Що ж малята?

В гру цікаву будемо грати?

Я завдання з конверта виймаю

І вам його зачитаю.

Перша підказка від Осені:

Там де рибки в нас живуть,

Кімнатні рослини ростуть.

Під фіалочку загляньте -

Завдання перше від мене тримайте.

Вихователь: Діти, то де Осінь заховала завдання? (в куточку природи).

Самед - Аріну за руку бере

І в куточок природи веде.

Там часу ви не гайте.

Швиденько завдання відшукайте.

Вихователь: Дякую. Дітки, завдання ви знайшли. Цікаво, що в цьому конвертику?

Та тут завдання і частинка якогось предмета з цифрою .

Я зрозуміла, це, як гра в пазли. Потрібно з частин скласти цілий предмет.

Вихователь: Вмоцуйтеся зручненько,
Попрацюємо гарненько..

Осінь запитує у вас, малята: - А чи знаєте ви її синочків? Скільки їх?
(відповіді дітей)

Вихователь: Діти, Осінь в нас тут побувала,
Листя вам приготувала.
Листочок у мене візьміть.
Хто, що робить розкажіть.

Гра «Хто що робить»

Вихователь: Молодці малята.
Чистомовки знаємо,
Хутчіше називаємо.

Ахи, ахи, ахи – відлетіли птахи;
Ітер, ітер, ітер – свище сильний вітер;
Онце, онце, онце, - заховалось сонце;
Истя, истя, истя – опадає листя.

Вихователь: Дійсно малята Осінь подарувала природі багато листя. А чи є користь від опалого листя?

- листячко зігріває коріння дерев;
- під листям зимують комахи;
- їжачок та ведмедик утеплюють свої хатинки.

Вихователь: Вірно. Скажіть мені малята, а чи можна спалювати листя?
(Відповіді дітей) Дякую вам за такі чудові відповіді.

Психогімнастика

Вихователь: Ви тихесенько вставайте,
Як листочки покружляйте.
Жовті листочки угору злетіли,
Жовті листочки затрепотіли.
Трішки в повітрі вони покружляли,
Потім тихенько на землю упали.
Вітерець подував,
І листочки усі здув.
Всі листочки полетіли, покружляли,
І на землю тихо впали.
Ви тихесенько вставайте,
Всі листочки позбирайте.
В ручки листочки беріть,
І в коло поспішіть.

Вихователь: Ці листочки не прості,
А вони в нас чарівні.

Осінь їх закодувала
Щось на них намалювала.
Ви уважно розглядайте,
Яка осінь? – називайте.

Гра «Яка осінь». (використання мнемосхем)

Вихователь: А ось і наступна підказка від осені.

2-га підказка:

Музей у вашій групі є,
Стежинками добра він нас веде.
То ж Сухомлинського згадайте,
До музею завітайте.
Там, де ігри у вас є,
Там завданнячко моє.

Вихователь: Аліна та Аріша,

До мене підійдіть.
Один одного за руки візьміть.
До музею поспішайте,
Та завдання відшукайте.

Вихователь: А ми продовжимо розмову. Ось ви говорили, що осінь чарівна пора року. Давайте і ми станемо трішки чарівниками. Але для цього потрібно сказати чарівні слова. А які ж це слова? (будь ласка, ...)

Дидактична вправа «Чарівні слова».

Вихователь: Алінка та Аріша завдання знайшли, і нам його принесли.
Дякую вам дітки, сідайте будь ласка.

(знаходять конверт із завданням і частинкою предмета)

- Діти, скажіть мені, хто такий Сухомлинський?
- Про що писав він у своїх творах?

Вихователь: Ну що ж, конверт відкриваю,

Завдання для вас я читаю.

Осінь пише:

Твори для вас приготувала,
У малюнках заховала.
Ви уважно розглядайте
І нам їх прочитайте.

Твір В.О.Сухомлинського «Чому опадає листя» (використання мнемо таблиць)

Вихователь: Анічка, до мене підійди,

Що за твір? Нам розкажи.

Вихователь: Аріша поспішає,

Вірш Сухомлинського нам прочитає.

Дякую вам, малята.

Вихователь: Восени все частіше і частіше на небі з'являються різні види хмар.

Коли ми на прогулянці гуляємо.
За хмаринками спостерігаємо.
Ось хмаринка залетіла.
Із сім'єю прилетіла.
Ви хмаринку візьміть,
На що схожа розкажіть.

Вихователь: Діти, ви не просто хлопчики і дівчатка, а справжні фантазери.

Ну, що ж завдання виконали всі. Час дізнатися наступну підказку Осені.

3-тя підказка

Журавлята,
Трудолюбиві малята.
Готувати добре вміють,
Піцу смачну розігріють.
Ви на кухню поспішайте,
Завдання наступне нам відшукайте.

Вихователь: Дамір - Аню за руку бере,
І на нашу кухню веде.
Там малята не зівайте,
Завдання нам відшукайте.

Вихователь: Поки діти будуть завдання шукати, то ми тут будемо уявно готувати. Я знаю, що ви дуже любите готувати різні страви та всіх ними пригощати. Овочі, фрукти тримайте, та розкажіть, що будете готувати.

Яблуко – Я приготую яблучний пиріг.
Помідор – Я приготую томатний сік.
Кабачок – Я приготую кабачкову ікру.
Капуста – Я приготую квашену капусту.
Виноград – Я приготую салат «Виноградна лоза».

Вихователь: Поки ми тут з вами готували,
Дамір та Аня нам завдання відшукали.

(знаходять конверт із завданням і частинкою предмета)

Кошик осінь узяла.
На город вона пішла.
Гарно там попрацювала,
Урожай увесь зібрала.
Овочі розклала в ряд,
Ми їх будемо рахувати.
(порядкова лічба)
Овочі порахували,

А про фрукти не згадали.
Фрукти в кошику беріть,
У рядок їх теж кладіть.
Розкладіть їх всіх у ряд,
Ми їх будемо рахувать.
Всі лежать вони у ряд.
Ось і весь фруктовий ряд.

Вихователь: Погляньте, скільки листочків нам осінь приготувала.

По листочку ви візьміть,
Приклади всі розв'яжіть.

Які чудові букети з осіннього листя ми з вами склали. Дякую вам малята, сідайте на місця.

Вихователь: Добре з вами попрацювали. Розв'язали всі завдання. Час дізнатися наступну підказку від Осені.

4-та підказка

В спальню прошу завітати,
Завдання там відшукати.
Зліва ліжечко стоїть,
Аня на тім ліжку спить.

Вихователь: Ви, напевно, здогадались,
Де завдання заховалось?
За руки одне одного беремо,
У спальню дружньо ми ідемо.

(знаходять конверт із завданням і частинкою предмета)

Вихователь: Зараз швиденько всі сідайте. Побачимо, що ж іще нам приготувала осінь.

Вихователь: В лісі звірі проживають.

А домівки вони мають?
До зими чи всі готові?
В кого шубки у них нові?
Прошу вас всі розказати.
Як, хто буде зимувати?

Про зимівлю звірів розповідь розпочнемо(використання мнемо таблиць)

- Андрійку, як ведмідь зимує?

Чи узимку він сумує?

- Аня до мене поспішає,

Розповідь про білочку розпочинає.

- Аліна, часу не гай,

Про зайчика розповідай.

- Аріша, як зимує їжачок?

Тіло все із колючок.

Вихователь: Ви, малята, добрі й щирі.
Природу бережете повсякчас.
Пташок, що літають у вирій,
І тих, що зимують у нас.

Вихователь: В мене є кружечки жовто-сині. Кожен із них щось символізує.

Жовтий – сонце, тепло; **синій** – сніг, холод.

Зараз я вам їх роздам.

Я вам буду птахів називати, якщо перелітні – піднімаєте жовтий кружечок, зимуючі – синій. Снігурі, ластівки, ворони, журавлі, голуби, зозулі, горобці, соловейки...

Вихователь: Слід усім запам'ятати,
Пташок треба захищати.
Їх оселі не руйнувати,
А узимку годувати.

Ось і ми з вами будемо взимку підгодовувати наших пернатих друзів.

Фізкультхвилинка.

Вихователь: Завдання виконали всі,
Ви ж у мене молодці.
Частинки ці разом складіть,
І предмет цей утворіть.

(діти складають з частин цілий предмет – яблуко)

Вихователь: Ось і остання підказка від осені (закривають очі).

Важку дорогу ви пройшли,

Раз до фінішу дійшли.

Хочу вас нагородити,

Яблучками пригостити.

Більше нічого не скажу

Лиш дорогу покажу. (листочками показує дорогу).

(Діти ідуть стежинкою викладеною з листочків і знаходять торбинку з гостинцями від Осені)

Харькова Л.В.,
вчитель-логопед
Заклад дошкільної освіти №280
м. Кривий Ріг, Дніпропетровська область, Україна

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДИКИ «СІНКВЕЙН» В РОБОТІ ЛОГОПЕДА ДЛЯ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ У ДОШКІЛЬНИКІВ З ЗАГАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИНЕННЯМ МОВЛЕННЯ

Постановка проблеми. Корекційно-розвивальною роботою з подолання загального недорозвинення мовлення є складним, багатоаспектним процесом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукової літератури з проблеми мовленнєвої патології, її етіології та соціальної адаптації дітей свідчить про те, що лише 14 % майже здорові, а 35 % мають хронічні захворювання. Сучасні діти мають більш повільніший темп розвитку. В 1990-ті роки з'являється термін «децелерація», суть його полягає в затримці в темпу росту та розвитку дітей. Перші слова у дітей з'являються після 1 року життя (раніше в 11-12 міс.), речення - в 2,5 роки (раніше в 1,5р.); пізніше формуються звуки, запізнюється звуковимова. В 5-6 років в таких дітей спостерігається несформованість всіх компонентів язика (фонетики, граматики, лексики), т.п. Рівень сформованості мовленнєвої компетенції визначається за допомогою лексичного запасу слів дитини та вмінню активізувати слова в реченні. Діти, навіть не маючи мовної патології, повільно активізують слова, довго їх згадують (до 20 при нормі 5-7 секунд).

Вивчаючи проблему загального недорозвинення мови, ряд авторів (Р. Левина, Н. Никашина, Л. Спірова, Т. Філічева, Н. Чевелева, Г. Чиркіна, С. Шаховська, А. Ястребова та ін.) відзначають, що у дітей з ЗНМ спостерігаються труднощі засвоєння лексичних закономірностей рідної мови: обмеженість пасивного словника, бідність словника дієслів і прикметників, недостатності виділення диференціальних ознак значень слів, вживання тільки одного із синонімів, відповіді одноманітні, типові.

Л. Соловйова вважає, що особливості мовного розвитку дітей з ЗНМ перешкоджають повноцінному спілкуванню, що виражається в зниженні потреби в ньому, несформованості комунікативних навичок, особливостями поведінки [4, с. 35-47]

Мета статті – розкрити поняття «сінквейн», охарактеризувати основні напрямки корекційно-розвиткової роботи та можливості застосування методики «сінквейн» з дітьми із загальним недорозвиненням мовлення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасне життя диктує свої закони: мова людей стає діловою, лаконічною, невиразною, позбавлена образності, яркості. Вміле володіння словом - це мистецтво, якому необхідно

вчитися не один рік. Від цього залежить і соціальний статус людини, і професійна кар'єра.

Спеціальна педагогіка, до якої належить логопедія, шукає нові методи, шляхи, які впливають на розвиток мовлення дитини, підкреслюють ефективність корекційної роботи, відповідають методичним вимогам, зацікавлюють дітей і тощо. Діти із загальним недорозвиненням мовлення становлять значно неоднорідну групу. Недорозвинення мовлення має різне походження і різну структуру аномальних відхилень. Але у всіх є типові відхилення, що вказують на системне порушення мовленнєвої діяльності. Найсуттєвішими недоліками є засвоєння і використання дітьми цієї категорії лексики та граматики рідної мови.

Принцип попереджувального підходу, який розробив Р.Е. Левіна, покладений в основу корекційного навчання - це обов'язкова підготовка дітей до навчання в школі (оволодінні елементами грамоти).

Одним з ефективних методів розвитку дитини, який дозволяє швидко отримати результат - це робота над складанням нерифмованого вірша - «сінквейна». Сінквейн с французької мови перекладається як "п'ять рядків", п'ятирядковий вірш.

Правила складання сінквейну.

Перший рядок - одне слово, це назва явища або предмета, про який йде мова. Найчастіше це займенник або іменник, що відповідає на питання: «Хто?», «Що?»;

Другий рядок - два слова, що описують властивості і ознаки цього предмета або явища. Частина мови це зазвичай прикметники, що відповідають на питання: «Який?», «Яка?»;

Третій рядок - три слова, які описують найбільш суттєві, характерні дії даного явища або об'єкта; це дієслова або дієприкметник, що відповідають на питання: «Що робить?».

Четвертий рядок - висловлення власної думки по темі сінквейна. Традиційно фраза складається з чотирьох слів.

П'ятий рядок - слова, пов'язані з першим, що відображають сутність теми (асоціативний ряд), містить в собі одне слово або словосполучення. Зазвичай це іменник, відповідає на питання: «Хто?», «Що?» [1, с. 20-23].

Для того, щоб найбільш точно висловити свою думку, дитина мати багатий лексичний запас. Тому робота починається з уточнення, розширення та саморозвитку словаря. Ознайомлюючи дитину з поняттям "слово, означає предмет" та "слово, означає дію предмету", ми тим самим готуємо дитину до наступної роботи над реченням. Даючи поняття "слово, що позначає ознаку предмета", ми накопичуємо матеріал для поширення речення визначеннями. Діти оволодівають поняттями "живий та неживий" предмет, вчать правильно ставити питання що означають предмети, дії, признаки предметів, графічно їх зображувати. Графічні схеми допомагають їм більш конкретно відчувати поняття слів їх написання. В цій роботі можливо використовувати різні малюнки та

предмети. Якщо дитина дає одну назву тому, що намальовано на картці (чоловік), то логопед може спитати, як ще можна назвати по іншому (папа, дідусь, дядько). Педагог вимагає від дитини відповіді одним словом, який означає предмет, роботу можна побудувати за таким планом:

1. Пропонується назвати ті слова, які означають живі предмети, потім не живі, далі називати по порядку і до кожного ставити відповідне питання;
2. логопед вимагає від дітей назв декількох дій, які характеризують даний малюнок, предмет (дерево - ростет, цвіте, качається, сохне, скрипить);
3. діти називають дію (дивиться, плаче, посміхється, кричить);
4. дошкільнята називають те, що зображено на малюнку (чайник кипить, дівчинка стрибає). Неможна об'єднувати два слова в речення;
5. логопед називає декілька ознак до одного предмету (овальний, зелений, твердий, хрусткий) діти називають предмет: це огурець;
6. підбір слів які відповідають графічному зображенню (багаття, сонце - горить, світить, ярке, жарке).

Після того, як у дітей сформувалось поняття про слова, означаючі предмет та його дію (граматичне значення слова), їх підводять до поняття про речення та починають роботу над структурою і граматику речення. Зі слів, які означають предмет та дію предмета будують просте речення. В першу чергу діти вчать скласти за малюнком просте речення різної структури (підмет + присудок, присудок + підмет). Дається поняття про короткі слова (прийменник), їх вживання в мові і написанні в реченнях. Закінчується робота формуванням навичок будувати поширене речення різних структур, опираючись на сюжетні малюнки, питання, схеми і т.п., а потім скорочувати їх до початкового виду простого двускладового, непоширеного речення. Діти ще раз усвідомлюють, що в реченні є головні слова, без яких воно не будується. Вони необхідні для складання сінквейна - міні-твір, де виражені позиції та розкриті погляди на ту чи іншу подію, предмет.

Робота ведеться в таких напрямках:

логопед – дитина; дитина;

логопед - вихователь - дитина.

"Твір" пишуть 1 раз на тиждень, або в два, і має різну тематику відповідно перспективному плану. Лексичні теми, які засвоюють діти, служать темами сінквейнів. Приклади сінквейна:

1. **Лялька**
2. Гарна, улюблена.
3. Стоїть, сидить, посміхається.
4. Моя лялька сама гарна.
5. Іграшка.

1.Машина

- 2.Швидка, потужна.
- 3.Їде, обганяє, торме.

4. Я люблю кататися.

5. Транспорт.

1. Дожщ

2. Мокрий, холодний.

3. Капає, стукає, л'є.

4. Я не люблю дощ.

5. Вода

1. Заєць

2. Білий, пухнастий, сірий.

3. Скаче, ховається, боїться.

4. Я жалію зайця.

5. Дика тварина.

З даного прикладу видно, що для того щоб вірно скласти сінквейн необхідно:

- мати достатній словниковий запас з даної теми,
- володіти узагальненням,
- поняттями: слово - предмет (живтй не живтй), слово-дію, слово-ознаку,
- навчитися вірно, розуміти та задавати питання,
- узгоджувати слова в реченні,
- правильно формулювати свою думку у реченні.

Висновок. Сінквейн полегшує процес засвоєння понять і їх змісту, це також спосіб контролю і самоконтролю (діти можуть порівняти сінквейн і оцінювати їх). Він сприяє розширенню обсягу і активізація словника, формування структури значення слова. За допомогою сінквейн відбувається розвиток лексичної системності і семантичних полів, формування парадигматичних і синтагматичних зв'язків слів, тобто сінквейн сприяє успішному подоланню порушень лексичної системності, властивих дітям із загальним недорозвиненням мови [2, с. 25-28].

Література

1. Душка Н. Д. Сінквейн в роботі с дошкільниками / Н. Д. Душка // Логопед. – 2005. – №5. – С. 20 – 23
2. Самойленко Л. В. Сінквейн як средство розвитку семантики речі дошкільників с ОНР/Л. В. Самойленко// Логопедия. – 2004. – №3. – С. 25 – 28.
3. Смирнова Е. В. Применение методики сінквейн в роботі с детьми ОНР/ Е.В.Смирнова // Логопед. – 2015. – № 5. – С. 20 – 26
4. Соловьева Л. Г. Диалогическое взаимодействие дошкільников с речевыми нарушениями /Л. Г. Смирнова// Дефектология. – 2007. – № 4. – С.35-47.

Чаренцева О.О.,

вчитель-логопед

Заклад дошкільної освіти №243

м. Кривий Ріг, Дніпропетровська область, Україна

РОЗВИТОК МОВЛЕННЄВИХ ЗДІБНОСТЕЙ ТА ПРОЦЕС ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДОШКІЛЬНИКІВ ПІД ЧАС ЛОГОПЕДИЧНОГО ВТРУЧАННЯ З ВИКОРИСТАННЯМ НЕЙРОПСИХОЛОГІЧНОГО АСПЕКТУ У ДІТЕЙ З ООП

Мова – соціальне явище, що існує незалежно від того чи іншого індивідуума. [1, ст. 23] Розвиток людини – це складний процес поступового перетворення біологічного індивіда в соціальну істоту – особистість. Всім відомо, що без мовлення та соціалізації не буває людини. Як ми уже знаємо що розвиток психічних функцій та здібностей, людської форми поведінки, комунікації через мовлення не надані дитині від народження. Вони формуються в перші роки життя під впливом цілеспрямованого виховання, навчання та умов життя в суспільстві. [2, ст. 73]

Процес розвитку дитини проходить у трьох напрямках:

- фізичному;
- когнітивному;
- психосоціальному. [3, ст. 4]

Здобувши спеціальну освіту, ми корекційні педагоги розуміємо глибоку закономірність що в нормативних дітей розвиток цих трьох напрямків відбувається одночасно, поступово та взаємопов'язано, в дітей які мають особливі освітні потреби ці процеси можуть формуватись нерівномірно. Когнітивна сфера яка відповідає за пізнавальні процеси такі як відчуття – які формуються самі перші у малюків, сприймання, пам'ять, мислення, уява і увага, може затримуватись в розвитку. Поряд з когнітивною сферою може затримуватись або не достатньо формуватись психосоціальний розвиток. [4, ст. 234]

Саме тому корекційні педагоги завжди говорять про те, що з дітьми від самого народження необхідно спілкуватися тобто проводити перші прояви соціалізації та розвиток мовленнєвої функції, яка відіграє головну роль як в діяльності так і в пізнанні навколишнього світу.

Свідомо можна стверджувати таку гіпотезу - відсутність мовленнєвого спілкування значно затримує безперервний і багатогранний процес соціалізації, що триває все життя людини.

Соціалізація – процес через який беспорядне дитя поступово перетворюється на особу, яка розуміє і саму себе і навколишній світ, адаптується до нього, набуваючи знань та звичок, притаманних культурі певного суспільства, в якій дитина народилася. Соціалізація виступає одним із основоположних

соціальних процесів, що забезпечує існування людини всередині суспільства, є процесом входження людини в суспільство, включення її в соціальні зв'язки та її інтеграцію з метою встановлення її соціальності.

Первинна соціалізація охоплює дитинство, юність та молодість і є характерною тим що людина соціалізується через своє безпосереднє оточення. Інститутами соціалізації є сім'я та освіта. [5, ст. 383]

Мовленнєві дефекти порушують можливість вільного спілкування дитини з іншими людьми. Усвідомлення власної мовленнєвої недостатності зазвичай викликає негативні емоціональні стани: почуття соціальної неповноцінності, страх мовлення, страх переживання. Усе це ставить під загрозу соціальну значимість особистості.

В таких випадках приходиться на допомогу логопедичне втручання, яке своєчасно корегує дефекти мовлення та розвиває мовленнєві здібності дошкільника. Під час логопедичного втручання не лише відбувається корекційна робота, але проходять етапи соціалізації дітей, які вводять дитину в процес спілкування з оточуючими людьми.

Етапи соціалізації дітей з особливими освітніми потребами:

- стадія наслідування і копіювання;
- ігрова стадія (виконання ролі в грі);
- стадія групових ігор.

Щоб логопедичне втручання дало стрімкі та стійкі результати необхідно звернути увагу на формування нейропсихологічного аспекту дитини. В дошкільний період формується та зріє кора головного мозку дитини, адже нейропластичність мозку найвища саме в дитячому віці. Тому так важливо і своєчасно здійснювати логопедичне втручання поряд із нейропсихологічним розвитком. [6, ст. 178]

Під час логопедичного втручання з дітьми, які мають особливі освітні потреби корекційні педагоги часто використовують нейропсихологічні ігри для того, щоб кора головного мозку здійснювала аналіз та синтез надходжень через аналізатори подразнень. Така робота відбувається зазвичай в парах або малими групами, де і проходить паралель корекції та соціалізації.

Отже, вся корекційна робота спрямована на стимуляцію розвитку і формування злагодженої, скоординованої діяльності різних структур мозку. За допомогою спеціально розроблених рухових вправ і розвиваючих ігор стимулюється формування певних компонентів психічної діяльності: регуляція і контроль психічної діяльності, моторні навички, зорове, слухове, просторове сприйняття. Під час такої роботи основна стратегія корекційно-розвивального навчання полягає в розвитку слабкої ланки при опорі на сильні ланки у використанні різних провідних аналізаторів.

Література

1. Слобин Д., Грин Дж. «Психолінгвістика». М.: Прогресс, 1976.
2. Ахутина П.К. «Порождение речи. Нейропсихология речи ребенка» доклад
3. <https://vseosvita.ua/library/nejropsihologicnij-aspekt-v-logopedicnij-roboti-z-ditmi-z-oor-192544.html>
4. Винарская Е.Н. «Раннее речевое развитие ребенка и проблемы дефектологии» М.: Просвещение, 1987. – 234с
5. Кон И.С. Социология личности - М., 1967. - 383 с
6. Виготский Л.С. «Мышление и речь», М.: Лабиринт, 1999. - 178.

Чекаль Л.Г.,

воспитатель, специалист высшей категории,
*Дошкольное образовательное учреждение №120,
г. Кривой Рог, Днепропетровская область, Украина*

ИГРОВОЙ КВЕСТ-БАННЕР «ЗНАЙ! ЛЮБИ! БЕРЕГИ!»

Квест (по англ. «поиск», «приключение») – путешествие к цели через преодоление трудностей и испытаний, вмещающее оригинальные требования к логике, необходимость быстро мыслить и принимать решения, внезапные повороты сюжетных линий, переплетение приключенческих действий. Это универсальная игровая технология, построенная на синтезе обучающих и развлекательных программ, активизирующая соревновательные механизмы в психике ребёнка, самостоятельность действий и способствующая полному погружению в происходящее. И это ещё не все!

Перенесение квест-игры на баннер – замечательная реальная творческая возможность интересно и оригинально организовать жизнь дошкольников,

отправиться в занимательное путешествие по стране знаний, окунуться в таинственный мир загадок и приключений, проявить настойчивость и смекалку, почувствовать себя настоящим первооткрывателем, спасателем, исследователем, а педагогу, в свою очередь, с легкостью реализовать цели и задачи развивающего обучения.

Квест-баннер «Знай, люби, береги!» - настоящий игровой тренажер для выработки правил поведения человека в природе, его добрых привычек, самоконтроля своих действий, проверка на практике знаний и умений.

ЦЕЛЬ ИГРОВОГО ПОСОБИЯ:

- Создать развивающую предметно-игровую среду, побуждающую использовать знакомые правила в совместной и самостоятельной деятельности взрослых и детей.
- Обучать дошкольников правилам поведения, алгоритмам действий в возможных экстремальных и чрезвычайных ситуациях.
- Формировать у детей основы экологического сознания и навыки экологической грамотности, экономного подхода в использовании природных ресурсов и бережного отношения ко всему живому.
- Развивать доброжелательное отношение к природе и культуре в их единстве, давая оценку своего места в окружающем мире.
- Закреплять навыки поведения в природе.
- Воспитывать любовь и бережное отношение к миру природы, желание, умение и готовность с детства оказывать посильную помощь флоре и фауне.

Для детей дошкольного возраста нет ничего интереснее и увлекательнее, чем игра, а если это квест-игра, она обязательно полна приключений и задач в поисках главного приза, чаще всего командная, включающая различные задания интеллектуального и соревновательного характера и имеющая определенный сюжет.

Наш квест-баннер имеет широкий спектр применения. Он удобен при изучении лексических тем: «Дикие животные», «Перелетные птицы», «Лес, ягоды, грибы», «Зимующие птицы», «Безопасность в лесу», «Времена года».

Пособие состоит из 9 разноцветных секторов-квадратов, каждый из которых предполагает выполнение разноуровневых заданий. Задания варьируются в зависимости от поставленной цели и касаются деревьев (без чего не бывает леса), зверей (хозяев леса), разнообразных грибов, птиц - певцов природы, растений (кладовой леса), человека (как частицы природы и безопасности его жизни) и наконец, защиты самой природы.

ЗАДАЧИ КВЕСТ-ИГР:

- активизировать интерес детей к познанию окружающего мира;
- помочь детям усвоить новые знания и закрепить ранее изученные;
- создать комфортный эмоциональный настрой, способствующий личностной самореализации;
- воспитывать взаимопонимание и чувство товарищества, формировать умение решать конфликты;
- способствовать развитию мышления, речи, интеллектуальных и творческих способностей, коммуникативных навыков;
- стимулировать инициативность и самостоятельность, исследовательскую и экспериментальную деятельность.

ТЕМАТИЧЕСКАЯ НАПРАВЛЕННОСТЬ ИГР:

Квест-игры познавательные:

- «Дикие животные лесов Украины»,
- «Новые приключения юных натуралистов»,
- «По страницам Красной книги»,
- «Зелёная аптека – от всех болезней!»,
- «В поход пойдешь - знания приобретешь».

Квест-игры поискового характера:

- «Помоги Колобку выбраться из леса»,
- «Грибной лабиринт»,
- «Путешествие в математический лес»,
- «Машины проделки» (по мотивам м/ф «Маша и Медведь»).

Квест-игры исследовательского характера:

- «Добрые дела Смурфиков» (герои м/ф «Смурфики»),
- «Как выжить в лесу», (герои м/ф «Простоквашино»),
- «Заслужи звание «Юный турист»,
- «Неосторожность и осторожные!» (река, костёр, гроза),
- «По лесу пройди, избежав беды» (грибы, растения, звери).

Квест-игры спасательного характера:

- «По следам браконьеров» (герои м/ф «Щенячий патруль»),
- «Зеленый патруль»,
- «Экологический патруль»,
- «Письмо из леса»,
- «Помоги птицам зимой»,
- «Костёр – угроза всего леса!».

Квест-игры приключенческие:

- «Путешествие по карте»,
- «Приключения Незнайки в лесу»,
- «Добрый доктор Айболит здесь под деревом сидит»,

«В поисках настоящего клада» (герои м/ф «Гномы»),
«Собери знакомые сказки» (звери, птицы, обитатели леса).

ПРЕИМУЩЕСТВА ИГРОВОГО КВЕСТ-БАННЕРА:

- 👍 Обучает умению планирования и прогнозирования.
- 👍 Закладывает основы самоанализа.
- 👍 Воспитывает навыки коллективного сотрудничества.
- 👍 Развивает волевые качества и целеустремленность.
- 👍 Создает благоприятную эмоциональную среду, способствующую релаксации, снятию нервного напряжения и психологического напряжения.
- 👍 Способствует формированию физически здоровой, инициативной, творческой, креативной личности с активной жизненной позицией.

Квесты (как все интерактивные игры) – это эффективная и оригинальная образовательная технология, которой под силу создать благоприятные условия для активизации у детей интереса к познавательной деятельности, стремления увлеченно решать проблемные задачи. Формат игры пробуждает командный дух, стимулирует гибкость поведения детей, поиск неординарных решений, желание взаимодействовать как друг с другом, так и со взрослыми.

Игровой квест-баннер «Знай, люби, береги!» - результат творческого поиска, авторская проба с помощью интересного игрового материала сделать обучение привлекательным и захватывающим. Содержащиеся в нем квесты-игры носят комплексный характер, эффективны для формирования у детей навыков экологической грамотности. Разноуровневые задания, схемы, карты, мнемотаблицы, ребусы, головоломки, атрибуты, способствуя накоплению у детей знаний о безопасном пребывании в окружающей природе, все больше пробуждают интерес к данной теме, помогают почувствовать причастность к природе родного края, формировать с детства ощущение неразрывной связи с окружающим миром.

Игровое пособие несет в себе главный ответ. Это здоровье, благополучие и безопасность человеческой жизни. Это защита растительного и животного мира, всего живого на нашей планете. А главное - сохранение природного экологического баланса Земли в сочетании с развивающимся промышленным потенциалом. Квесты поддержат интерес дошкольников к интеллектуальной деятельности, желание играть, используя свои знания и умения, проявляя настойчивость, находчивость, целеустремленность, терпение, взаимопомощь. Они раскроют ещё много возможностей для всех, кто пожелает их творчески использовать. *(Прилагаются фото квест-игры «Экологический патруль»)*

Шнабська К.П.,
музичний керівник
дошкільний навчальний заклад (ясла-садок)
комбінованого типу № 4 «Берегиня»
м. Бердичів, Житомирська область, Україна

ВИКОРИСТАННЯ ВОКАЛОТЕРАПІЇ В СИСТЕМІ МУЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Актуальність теми

Нині сучасне суспільство переживає соціально-політичні та природні катаклізми, пандемію, яка охопила весь світ. Весь тягар сьогоденних негараздів, тих чи інших проблем лягає на плечі звичайних людей. Все це негативно відбиваються і на житті, і самопочутті їхніх дітей. Часто вони не можуть витримати нервово-психічні навантаження вдома і в дошкільному закладі. Звідси неспокій, знервованість, емоційна нестабільність, виникнення психосоматичних хвороб. Тому першочерговим завданням педагогів, батьків та й усього суспільства є «збереження, зміцнення фізичного, психічного та духовного здоров'я підростаючого покоління» як про це сказано в Законі України «Про дошкільну освіту» [1]. У зв'язку з цим для педагогів-практиків та музичних педагогів зокрема очевидною стає необхідність активного пошуку і впровадження в навчально-виховний процес ефективних здоров'язберезувальних технологій.

До цього також спонукає об'єктивний аналіз стану музично-естетичного навчання і виховання в закладах дошкільної освіти. Не секрет, що в багатьох закладах діє так звана концертно-показова модель музичного виховання дошкільників, за якої мають місце безкінечні репетиції до чергового шоу для дорослих. Це вкрай виснажує нервову систему дітей, призводить до їх перевтоми, навіть до відмови від музичних занять. Це неприпустимі явища в практиці роботи

дошкільних працівників. Необхідно основну увагу зосередити на виконання головного завдання музичної діяльності в ЗДО – гармонізацію емоційної сфери, яка відіграє важливу роль у становленні особистості дитини, розвитку її вищих психічних функцій, регуляції поведінки, формуванні духовної культури [3].

З цією метою у практиці роботи з музичного навчання і виховання дошкільників має посісти нова галузь психолого-педагогічного напрямку – музикотерапія і її складова – вокалотерапія [2].

Метою статті є визначення місця вокалотерапії в системі музичного виховання дошкільників, її вплив на підвищення резервних можливостей дитячого організму

Передовий педагогічний досвід переконує, що ці інноваційні методики спрямовані на гармонізацію емоційних станів, усунення порушення поведінки, забезпечення соціальної адаптації дітей, активізації її творчого потенціалу, і головне, на реабілітацію та відновлення здоров'я дитини. За словами доктора мистецтвознавства і музикотерапевта Г.Побережної «музика, як носій сакральної інформації, і музикотерапія, як могутній інструмент впливу спроможні допомогти людині гармонізувати себе і свої стосунки зі світом...» [5]. У свій час В. Бехтерев наголошував що сприймання музики, пісні не потребує попередньої підготовки і є доступним для дітей, яким немає ще і року. Тобто вона здатна чинити свій лікувальний вплив на дитину за будь-яких умов. Її терапевтична цінність постійно зростає. За допомогою музичних образів та музичної мови, ритму та її мелодійності можна встановити рівновагу в діяльності нервової системи дитини, можна розгальмувати загальмованість дітей, врегулювати дію кінестетичної системи або дати необмежений простір і свободу рухам, виявити музичні здібності особистості та задовольнити її музичні потреби у будь-якому музичному жанрі чи уподобаннях. Все це свідчить про те, що обрана тема є надзвичайно актуальною в наш час.

Як відомо, вокалотерапія відноситься до активної форми музикотерапії. Слід відмітити, що музикотерапія виникла давно, її методи активно використовуються у всьому світі для лікування і профілактики як фізичних, так і психічних розладів: неврозів, фобій, депресії бронхіальної астми, головних болів та ін. [3].

Вчені М.Бурно, Л.Брусиловський, О.Ворожцова, С.Гроф, Ю.Каптен, Б.Карвасарський, З.Матейова, С.Машура, В.Петрушин, Г.Побережна, М.Чистякова, С.Шабутін та ін. у своїх дослідженнях доводять, що музикотерапія і вокалотерапія в тому числі можуть ефективно використовуватись для розвитку емоційно-вольової сфери дітей, мовлення, активізації їх діяльності та інтересів у музично-творчій діяльності.

Доктор медичних наук, музикотерапевт-реабілітолог С. В. Шушарджан досяг у своїх дослідженнях серйозних результатів відразу за двома напрямками – музики й медицини. Він створив унікальну методику вокалотерапії, в основі якої лежить особлива система активного вокального тренінгу у поєднанні з музикою.

На думку вченого, на грамотно організованих музичних заняттях співом можна повністю відновити кровообіг і позбутися застою в легенях [2]. Дана авторська розробка є одним з новітніх досягнень у цьому напрямку.

Завдяки науковим дослідженням встановлено, що «Вокалотерапія – метод активної терапії органів і функцій дихання завдяки звуковим вібраціям, діафрагматичного дихання, дозованих співацьких навантажень. Під час співу відбувається процес саморегуляції функцій дихання пацієнтів, що оздоровче впливає на організм у цілому, насичуючи кров киснем, регулюючи енергообмін» [3].

Метою вокалотерапії є оздоровлення нервової, дихальної систем, розвиток і корекція емоційно-вольової, психомоторної сфер, розвиток мовлення.

Так як основними фізіологічними компонентами природи голосу є звук і дихання, то головними завданнями вокалотерапії є: формування у дітей навички правильного співочого дихання; розвиток артикуляції і дикції; розвиток чуття темпу і ритму, звуковисотного слуху; розвиток усіх якостей співочого голосу: сили, висоти, тембру, правильного звукодобування.

На перший погляд нічого нового у переліку цих завдань немає, однак у формуванні цих вокальних навичок акцент має робитись на тому, яку користь здоров'ю вони приносять, які при цьому варто використовувати прийоми навчання співам. Розглянемо деякі з них. Передовий педагогічний досвід дозволяє стверджувати, що вокалотерапія дає позитивний результат при умові, коли вже на початку роботи дитина оволодіє правильною співочою поставою. Саме від неї залежить якість звуку, самопочуття, задоволення від співу. Дошкільнятам варто показати як потрібно сидіти: повністю розміститися на стільчику, своєю спинкою обпертись об спинку стільчика, адже це допомагає контролювати рівну поставу хребта, щоб не передавлювались нижні ребра та діафрагма. Голову потрібно тримати рівно: не закидати назад, бо від цього швидко втомлюються м'язи ший, нижня щелепа працює із запізненням та не опускає вниз, бо передавлюється гортань, нижня щелепа зажата, неправильно утворюється звук. Руки в дітей мають спокійно лежати на колінах, «відпочивати». Свій показ необхідно супроводжувати доступними поясненнями, примовками, наприклад.: «Ми сидимо так рівно та гарно, як пташенята».

Першочергове значення у вокалотерапії має також робота над диханням. Правильне дихання розвиває легені, що сприяє кращій циркуляції крові в організмі, що дає загальний оздоровчий ефект для всього організму. Дихальні вправи, крім фізіологічної функції, розвивають м'язи, які беруть участь у звукоутворенні, тренують витривалість дихальної та голосової системи.

Цікавими і корисними у цьому відношенні є оригінальні ігрові дихально-звукові вправи, запропоновані І.Г.Боровик [8]. Авторка створила понад 50 ілюстрованих віршів для системи дихальних тренувальних вправ, що сприяють формуванню злагодженої, скоординованої роботи дихання, голосу та артикуляції. Тексти віршів легко сприймаються та запам'ятовуються дітьми.

Вступний коментар та читання вірша до кожної дихальної вправи допомагає зацікавити дитину, психологічно налаштувати її до виконання вправи. Наприклад, під час виконання вправи «Ведмежатко засинає» педагог демонструє ілюстрацію і розповідає: «У відчинене віконце заглядає місяць. Ведмежатко засинає у своєму ліжечку, його матуся співає колискову. Лагідно, тихенько заспівай разом з нею: «А-а-а-а». Покажи, як тихо, спокійно спить маленьке ведмежатко, як воно дихає уві сні. Свічка горить, ведмежатко дрімає, мама – ведмедиця пісню співає...»

З метою розвитку якостей співочого голосу доцільно використовувати вокалізи, які активують роботу м'язів голосового апарату, а це шлях до міцного здоров'я без застосування ліків. Про лікувальні властивості окремих звуків, проспіваних голосом, знали споконвіку. Однак сучасні наукові відкриття дозволяють стверджувати, що протяжний спів звуку «А» лікує серце і жовчний міхур; «Е» - покращує роботу головного мозку; «І» - лікує очі, вуха, «прочищає» ніс; «О» - оживляє діяльність підшлункової залози, усуває проблеми з серцем; «У»- покращує дихання, стимулює роботу нирок, сечового міхура, передміхурової залози (у чоловіків), матки і яєчників (у жінок); «И» - лікує вуха, покращує дихання.

Різні голосні звуки (І-Е-А-О-У-И) спочатку варто проспівувати на одному звукові, на двох сусідніх звуках, потім угору, униз, голосно-тихо, легато та нон-легато.

Доступними, цікавими і корисними для дітей є розспівки. Вони допомагають правильно керувати вдихом і видихом, що є найбільшою умовою правильного співу й мовлення. Розспівки, як правило, мають нескладну мелодію, побудовану в мажорній тональності або на одному звукові, або на двох сусідніх, або спрямовану вгору чи вниз, у них простий зміст, а тому швидко запам'ятовуються дітьми, стають їхніми улюбленими пісенними творами. Наприклад, «Кізонька і корова»:

Ви не знаєте, чому всі корівки кажуть: «Му-у-у-у»?

А коза і козенята можуть тільки «Ме-е-е» сказати.

Так ведуть розмову кізонька й корова: «Ме-е – му-у-у», «Му-у-у – ме-е-е».

Як правило, їх виконання поліпшує настрій, надає позитивний тон заняттю, готує голос до співу. Такими ж привабливими для дітей є невеликі співаночки, які діти можуть співати, одночасно виконуючи нескладні ритмічні рухи. Наприклад, вихователь запрошує дітей вирушити у подорож до бабці. Співає поспівку «Тапці, ручки, тапці».

Тапці, ручки, тапці, *(ритмічні хлопки по колінах)*

Підемо до бабці, *(руки в боки, ритмічне притупування)*

Дасть нам бабця пиріжка, ще й смачного молочка. *(ритмічне плескання)*

По дорозі дітям можуть зустрітися з жучком, комашкою, їжачком, вужиком, равликком, сорокою.

«Жучок» - жу-жу-жу-жу, жу-жу-жу, я на квіточці сиджу.

«Комашка» - я малесенька комашка, заховалась під ромашку, дз-дз-дз.

«Їжачок» - їжачок, їжачок, ти увесь із колючок.

Висновки

Отже, педагогічною наукою і практикою беззаперечно доведено, що елементи музичної та вокалотерапії поступово, але неухильно займають належне місце в системі навчально-виховної роботи з дітьми в ЗДО. А тому піднімають результативність музичного виховання на більш високий рівень. Грамотне застосування прийомів вокалотерапії дійсно поліпшує загальний стан здоров'я і дітей, і дорослих, заряджає позитивними емоціями, розвиває музичний смак, слух, здібності, пам'ять, уяву, надає упевненості, можливість самовиразитись, навчає працювати в колективі злагоджено, співчувати та радіти за успіх інших.

Отже, вокалотерапія – це потужний засіб мобілізації інтелектуальної, емоційно-почуттєвої, мовленнєвої, вольової та інших сфер, підсилення природних здібностей і задатків дитини, становленні її індивідуальної самодостатності.

Література

1. Закон про дошкільну освіту України (електронний ресурс). Режим доступу <http://iitzo.gov.ua/doshkilna-osvita,normatyvno-pravova-baza-doshkilnoji-osvitu/>.
2. Еманова З. Здоров'язбережувальний ефект музики/ З. Еманова // Музичний керівник. – 2013. – № 3. – С. 16-17.
3. Музичне виховання – запорука здоров'я// Педагогічні науки. – Випуск 108-95. Зб. наук. ст.: Режим доступу: http://uabooks.net/book_44599_glava_2_MUZICHNE_VIKHOVANNJA_%E2%80%93_ZAPOR.html.
4. Спів. – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki/спів>.
5. Побережна Г. Музикотерапія як інноваційна технологія особистісного розвитку./ Г.Побережна//Вища освіта України. – 2010. - №3.
6. Малашевська І.А. Програма оздоровчо-освітньої роботи з дітьми старшого дошкільного віку. Веселкова музикотерапія/ І.А. Малашевська, С.К. Демидова – Тернопіль: Мандрівець, 2015. – 44с.
7. <http://www.newizv.ru/inset/2008-11-14/101250-muzykalnoe-lekarstvo.html>.
8. Боровик І.Г. Дихаємо правильно – легко розмовляємо І.Г.Боровик. – Х.: Вид. «Ранок», 2009. – 64с.

Шумбарська Т.Г.,

вихователь

ДНЗ (центр розвитку дитини) «Золотий ключик»
м. Нетішин, Хмельницька область, Україна

ВИКОРИСТАННЯ ДИТЯЧОЇ ЖУРНАЛІСТИКИ ЯК ЗАСОБУ ПІЗНАВАЛЬНОГО ТА ОСОБИСТІСНОГО РОЗВИТКУ ДОШКІЛЬНИКА

«Умійте відкрити перед дитиною в навколишньому світі щось одне,
але відкрити так, щоб шматочок життя загравав перед нею усіма барвами веселки.
Залишайте завжди щось недомовлене, щоб дитині захотілося
ще і ще раз повернутися до того, що вона дізналася»
В.О. Сухомлинський

Людина постійно перебуває у вирі контактів з людьми, близькими і незнайомими. Її успіхи, а також душевне благополуччя багато в чому залежить від того, наскільки великим було її коло спілкування в дитинстві. У дітей дошкільного віку сформована досить висока компетентність в різних видах діяльності і в сфері відносин. Потреба в спілкуванні, прагнення брати участь в якійсь спільній справі, автономність визначають розвиток особистості дитини. Як результат становлення особистості діти освоюють соціальні позиції: «Я в суспільстві» (*залучення себе до світу людей*), «Я і суспільство» (*засвоєння основних векторів відносин між людьми і самоствердження*).

Сучасним дошкільнятам цікавий не тільки світ предметів і іграшок. Діти хочуть дізнатися багато про людину, навколишній світ, природу, вони живуть в світі, в якому комп'ютеризовані багато сторін життя людини, використання комп'ютера розширює можливості інтелектуального розвитку дитини, створює умови для збагачення її кругозору. Дошкільнята стали більш розкутими, відкритими, самостійними, ініціативними, у них з'являється відчуття свободи і незалежності.

Розвиток пізнавального інтересу є однією із складових успішності навчання дітей в школі. Інтерес дошкільника до навколишнього світу, бажання пізнати і освоїти все нове - основа формування цієї якості.

Головна умова для вирішення цього завдання - це створення такого освітнього простору, в якому дитина зможе розкрити і розвинути свої творчі здібності на основі співпраці з дорослими і однолітками.

Особливе місце займає вибір ефективних технологій, спрямованих на формування цільових орієнтирів, які представляють собою соціальні та психологічні характеристики можливих досягнень дитини на етапі завершення рівня дошкільної освіти.

Однією з таких технологій є *дитяча журналістика*, а саме створення дітьми власних періодичних видань. Ґрунтуючись на особистісно-орієнтованому підході до навчання і виховання, вона розвиває пізнавальний інтерес до різних

областей знань, формує навички співпраці. Це ті основи, на яких будується сучасна дидактика дошкільного віку.

В результаті даної діяльності дошкільнята вчаться орієнтуватися і продуктивно взаємодіяти з інформаційним середовищем і навколишнім соціумом. Дитяча журналістика сприяє формуванню дослідницьких умінь і навичок, основ наукового мислення, діяльності, спрямованої на самостійне творче пізнання, соціальної впевненості.

Правильно організована дослідницька журналістська діяльність дає можливість задовольнити потребу дітей в нових знаннях, враженнях, сприяє вихованню допитливої, самостійної, успішної дитини. Все це є дуже важливим і необхідним для успішного навчання в школі, адаптації дитини в суспільстві однолітків, в постійно мінливому соціумі.

Яка роль дитячої журналістики в розвитку дошкільників? *По-перше*, дошкільнята отримують новий пізнавальний досвід, *по-друге*, така діяльність прищеплює дітям початкові навички навчання грамотності, організованості і вмінню взаємодіяти один з одним.

Діти старшого дошкільного віку відчують труднощі в спілкуванні: не вміють вести діалог з дорослими і однолітками; самостійно не можуть сформулювати питання; мають труднощі в побудові висловлювань і міркувань, мають пасивний словниковий запас.

Юний журналіст - це маленький дослідник, з радістю і здивуванням відкриває для себе красу навколишнього світу. Тому саме ця професія, як ніяка інша, дає широкий освітній спектр для розвитку допитливості, пізнавальних здібностей та інтересів дитини.

В результаті журналістської діяльності у дошкільнят:

- формується моральна система цінностей;
- формуються ключові компетенції, що становлять основу **вміння**

вчитися:

✓ **інформаційна** (вміння шукати, аналізувати, перетворювати, застосовувати інформацію для вирішення проблем);

✓ **комунікативна** (вміння ефективно співпрацювати з іншими людьми);

✓ **мовленнєва** (вміння дитини практично користуватися рідною мовою в конкретних ситуаціях спілкування, використовуючи мовні, немовні (міміка, жести, рухи) та інтонаційні засоби виразності мовлення в їх сукупності. Мовленнєва компетенція передбачає лексичну, граматичну, фонетичну, діалогічну і монологічну складові);

✓ **самоорганізаційна** (вміння ставити цілі, планувати);

✓ **самоосвітня** (готовність конструювати і здійснювати власну діяльність, забезпечуючи свою успішність).

- проект дозволяє розвивати міжпредметні зв'язки, поєднуючи в єдине роботу зі словом, образотворчу діяльність, музику.

Діти в ході видавництва журналів висловлюють свою думку, враховують побажання інших, продумують різні сюжети. Розвивається креативність - діти отримують задоволення від творчої реалізації поставлених завдань. Причетність до спільної справи розвиває ініціативність. У процесі підготовки газети діти набувають здатність ставити спільні цілі, планувати роботу, узгоджувати думки і дії. А, найголовніше, розвивається відповідальність - діти бачать повагу з боку дорослого і на цій основі формується самопізнання, «Я - концепція».

Завдання інноваційної технології «Юні журналісти»

Розвивальні:

- ❖ розвивати зв'язне діалогічне і монологічне мовлення через вивчення основ професії журналіста, збагачувати словниковий запас;
- ❖ розвивати літературні та творчі здібності дітей, формувати вміння орієнтуватися в потоці інформації, розширювати кругозір дітей;
- ❖ розвивати комунікативні навички і творчий потенціал кожної дитини як суб'єкта відносин з самим собою і успішної взаємодії дітей один з одним, співробітниками, батьками і гостями дитячого садка;
- ❖ розвивати пізнавальні процеси, що включають в себе: вміння спостерігати і порівнювати, помічати загальне у різному, відрізняти головне від другорядного, знаходити закономірності і використовувати їх для виконання завдань, виявляти самостійність при створенні матеріалу;
- ❖ розвивати здатність до аналізу і синтезу, самоконтролю;
- ❖ удосконалювати вміння будувати діалог;
- ❖ розвивати мовленнєві здібності, комунікабельність;
- ❖ розвивати у дітей допитливість, спостережливість, активність, вміння виступати публічно;
- ❖ розвивати сприйняття, пам'ять, мислення, увагу.

Виховні:

- ❖ виховувати шанобливе ставлення до професії журналіста;
- ❖ формувати моральні основи особистості майбутнього журналіста;
- ❖ формувати естетичний смак як орієнтир в самостійному сприйнятті мистецтва;
- ❖ виховувати стійку увагу, спостережливість, допитливість;
- ❖ виховувати гуманні почуття у дітей до оточуючого їх світу;
- ❖ виховувати у дітей взаємини співробітництва при вирішенні завдань;
- ❖ виховувати бажання вислуховувати один одного до кінця;
- ❖ виховувати вміння працювати в підгрупі і самостійно, узгоджуючи свої дії з діями партнерів, виявляти довіру і толерантність у взаємодії;
- ❖ виховувати почуття приналежності до групи і закріплення позитивних емоцій від загального, творчого ставлення;
- ❖ формувати у дітей самостійність, впевненість в собі.

Освітні:

- ❖ ознайомити дітей з роботою журналіста;

- ❖ формувати початкові уявлення про професійні журналістські якості та навички;
  - ❖ формувати вміння працювати в різних жанрах публіцистичного стилю, з основами видавничої справи;
  - ❖ навчити оволодінню основними навичками журналістської майстерності: вміння збирати інформацію, користуватися різноманітною довідковою та науковою літературою;
  - ❖ навчити навичкам ділового спілкування: орієнтуватися в складних ситуаціях, вміти ставити дотепні, чіткі, змістовні запитання і слухати співрозмовника, публічно виступати;
  - ❖ навчити дітей будувати самостійні висловлювання, вмінню вести діалог, як з однолітками, так і з дорослими;
  - ❖ учити дотримуватися мовленнєвого етикету: розмовляти невимушено, без напруження, тактовно; перш ніж звернутися до незнайомих дорослих, сказати: «Вибачте, будь ласка» або «Перепрошую». Вводити в словник дітей нові ввічливі форми звертання до незнайомих та малознайомих дорослих (*пане, пані, панове, добродію, добродійко*);
  - ❖ вивчати нові формули мовленнєвого етикету: «*Дозвольте звернутися (запитати)*», «*Коли Ваша ласка*», «*Яка приємна зустріч*», «*Рада(ий) нашій зустрічі*», «*Як твої справи?*» та ін..;
  - ❖ продовжувати вчити виявляти ініціативу у спілкуванні з дорослими та звертатися із запитаннями різного типу (*Чому? Як? Для чого? Навіщо?*), підтримувати розмову, вести діалог на запропоновану тему;
  - ❖ вчити виявляти довіру і толерантність у взаємодії; формувати організаторські здібності, вміння, навички і дії працювати за певними ігровими правилами, доводити почату справу до кінця;
  - ❖ вчити дітей спілкуванню методом інтерв'ювання;
  - ❖ вміти застосовувати отримані знання при створенні дитячої газети.
- Під час роботи потрібно дотримуватися певних **принципів**:
- ❖ **систематичність** роботи по вихованню позитивного ставлення до журналістики, до засобів масової інформації;
  - ❖ **принцип послідовності** – від простого до складного;
  - ❖ **принцип педагогічного оптимізму**;
  - ❖ **принцип гуманізму**, шанобливого ставлення до себе і оточуючих, терпимого ставлення до думки співрозмовника;
  - ❖ **принцип інтеграції** всіх освітніх областей;
  - ❖ **співпраця дорослих і дітей**, вихователів та батьків.
- Форми роботи за технологією:**
- ❖ бесіди з цікавими людьми (*фотографами, журналістами і т.д.*);
  - ❖ екскурсії;
  - ❖ підгрупові заняття з включенням різних ігор, практичних завдань, які допомагають дітям:

- дізнаватися й розрізняти види й жанри журналістики, бачити її особливості, висловлювати свої думки про журналістику, розуміти її призначення в житті людей. Діти знайомляться із професіями журналіста, спеціального кореспондента, фоторепортера, звукооператора, художника, дизайнера, оглядача, коментатора, актора, диктора з особливостями їхньої творчої праці;
- вчаться самостійно, активно й цілеспрямовано брати інтерв'ю, послідовно розглядати газетні жанри, співвідносити побачене з особистим досвідом, почуттями й уявленнями про добро, справедливість, прекрасне;
- закріплюється уявлення про те, що журналіст - професія творча. Через ознайомлення з журналістикою діти підходять до розуміння того, що журналістика - це ціла наука!;
- формуються поняття «інтерв'ю», «мова», «репортаж», «діалог», «кореспонденція», «диктор», «прес-центр»;
- знайомляться з технічними засобами - мікрофоном, диктофоном;
- ❖ випуск газети «Золотий ключик» за тематичними тижнями.

Література

1. Баранова Е. Вчимося ставити запитання / Е. Баранова // Дошкільне виховання. - 2005. - №12.
2. Боднарук Т.І. Творимо газету. Порадник юного журналіста - Хмельницький: 2011.
3. Здоровега В. Теорія і методика журналістської творчості // Львів: ПАІС – 2004.
4. Лукіна М.Н. Технологія інтерв'ю. - М., 2008.
5. Олешко В.Ф. Журналістика як творчість. - М., РВП-холдинг, 2006.
6. Хворова О.В. Дитяча журналістика як засіб підвищення рівня мовного розвитку дітей старшого дошкільного віку [Електронний ресурс] / О.В. Хворова // www. festival. 1september. ru. – 2010.

Юхимюк Т.О.,

вихователь вищої категорії,

педагогічне звання: «вихователь - методист»

ЗДО № 40 м. Луцька, Волинська область, Україна

МНЕМОТЕХНІКА (СЕКРЕТИ ЗАПАМ'ЯТОВУВАННЯ В РОБОТІ З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ)

«Вчіть дитину яким – небудь невідомим їй п'яти словам – вона буде довго і марно мучитися, а зв'яжіть двадцять таких слів з картинками, і вони їх засвоять на льоту»

К.Д. Ушинський

Сучасні вимоги європейського рівня розвитку освіти сприяють вільному вибору засобів навчання та максимальній самореалізації в умовах психологічного

комфорту. Визначення самоцінності особистості дитини, сприйняття її такою, якою вона є, слугує інтересам та потребам дошкільників, забезпечує розвиток творчості, зберігає психічне та фізичне здоров'я, що гарантує високу якість освіченості.

У «Концепції впровадження медіаосвіти в Україні» (нова редакція) зазначалося, що стрімкий розвиток у сучасному світі ІКТ та ЗМІ ставить перед національною освітою завдання цілеспрямованої підготовки особистості до взаємодії з ними[8, с. 25].

Одним із важливих принципів сучасної освіти є оптимізація навчання через застосування новітніх освітніх психолого-педагогічних технологій, медіаосвіти і зокрема, мнемотехніки як однієї з найефективніших методів засвоєння інформації. Створення основних підходів до проектування мнемотехнічного веб – середовища, впровадження сторітелінгу в мнемотехніці що сприяють мовленню дошкільників.

Дошкільний вік - це вік образних форм. Основними засобами, які дитина опановує в цьому віці, є образні засоби: сенсорні еталони, різні символи і знаки (перш за все це різного роду наочні моделі, схеми, таблиці та ін.). У дошкільному віці переважає наочно-образна пам'ять і запам'ятовування має в основному мимовільний характер. Дитяча пам'ять має дивну властивість – виняткову фотографічність. Для того, щоб вірш чи казка запам'яталися надовго, необхідно повторювати їх декілька разів. Зоровий образ у дитини після прослуховування з переглядом малюнків (дія мимовільної уваги і мимовільної зорової пам'яті), дозволяє значно швидше пригадати і розказати вірш, казку чи оповідання. Кожне слово викликає в людини певний образ, уявлення про предмет, явище, яке воно позначає, та пов'язується з ним у мовленні, уяві, пам'яті. Цей процес лежить в основі людської мови. Активізуючи його за допомогою різних прийомів, зокрема й мнемотехніки, ми створюємо розвиток мовлення дитини.

Мнемотехніка належить до здоров'язбережувальної технології, що забезпечує оптимізацію розумової діяльності в умовах сучасної освіти. Запропонована технологія мнемотехніки формує новий творчий підхід до навчання і дає змогу легко та із задоволенням здобувати нові знання у будь-якому віці[1, с.9-15].

Оволодіння прийомами роботи з мнемотехнікою значно скоротило час вивчення віршів та малих фольклорних форм і одночасно вирішило завдання спрямовані на розвиток психічних процесів – пам'яті, уваги, образного мислення.

Діти по-пам'яті, використовуючи зображення, легко відтворюють текст, розповідь чи вірш цілком, тому що зміст тексту став уявним, видимим, зрозумілим. Поступово пам'ять дитини зміцнюється, їхнє образне мислення розвивається. Вони стають більш відкритими та впевненими в собі, легко й невимушено висловлюють свої думки, стають дружелюбними, охоче оволодівають прийомами мнемотехніки і користуються ними. Відбувається подальший розвиток усного мовлення[5, с.31-35].

Пропоную зразки мнемодоріжок з порадами для зміцнення здоров'я дітей.

Мнемодоріжки до порад:

Порада 1:

Дотримуйся режиму дня

Живи по розпорядку

Вмивайся, снідай і роби

Ранкову ти зарядку.

Порада 2:

Умиватись треба зранку

Добре, добре милом

Зуби чистити завжди

Щоб ставали білі.

Порада 3:

Не забудь перед обідом

Руки добре мити

Ну, а ввечері ще й ноги,

Як у бруді жити?

Порада 4:

Розчешися гребінцем

Що тобі купили,

Фрукти, овочі не їж

Доки не помили.

Порада 5:

Одяг свій ти бережи

І складай гарненько

Там мікроби не живуть

Де усе чистеньке.

Порада 6:

Щоб здоровим будь завжди

Знай бо ти дитино:

Що продукти вибирай

Повні вітамінів,

А чіпси, коли не купляй

І здоровим ти зростай.

Зразок вивчення загадки.

Мнемозагадка

- Чорна шапка, сірі лапки, фартушок жовтенький, голосок тоненький, пташка невеличка, називається – СИНІЧКА.

Отже застосування прийомів мнемотехніки є одним з ефективних способів сприяння розвитку мовлення, словесно-логічного мислення, пам'яті у дітей дошкільного віку.

Дає можливість встановити зв'язки між предметами та явищами, послідовність подій, робить їх доступними розумінню та відтворенню дітьми.

Формує цілісне уявлення про предмети та явища оточуючого світу; позитивно впливає на розвиток мови взагалі та вміння планувати мовлення.

Мнемотехніка може успішно використовуватися педагогами – дошкільнятами, батьками для підготовки дітей до школи вона є важливим показником розумових здібностей дитини, допомагає удосконалювати такі психічні процеси, як пам'ять та уява. Діти отримують навички комунікації і спілкування. Розвивається посидючість, концентрація, увага. Підвищується інтерес до вміння чітко і красиво розмовляти[3,с 53].

Література

1. Навчально-методичний посібник: Мнемотехніка: технологія ефективного засвоєння інформації в умовах сучасної освіти / Чепурний Г. А. Тернопіль : Мандрівець, 2013 (2014, 2015). 148 с. Схвалено для використання у загальноосвітніх навчальних закладах (лист ПТЗО від 13.12.12 р. № 14.1/12 Г 398);
2. Базовий компонент дошкільної освіти / Науковий керівник: А. М. Богуш, дійсний член НАПН України, проф, д-р пед. наук; Авт. кол-в: Богуш А. М., Беленька Г. В., Богініч О. Л., Гавриш Н. В., Долинна О. П., Ільченко Т. С., Коваленко О. В., Лисенко Г. М., Машовець М. А., Низковська О. В., Панасюк Т. В., Піроженко Т. О., Поніманська Т. І., Сідельнікова О. Д., Шевчук А. С., Якименко Л. Ю. Київ : Видавництво, 2012. 26 с.
3. Чепурний Г.А., Палійчук Ю.В. Ковальова С.В. Ч 44 Серія «Як навчитися легко вчитися». Книга 2. Як вивчити вірші, тексти, таблицьку множення. Навчально-методичний посібник. Вінниця : ВМГО «Розвиток», 2005. 72 с.
4. Електронний журнал «Вихователь-методист дошкільного закладу». № 4, травень 2014.
5. Вихователь – методист дошкільного закладу № 04 2014 р. ст. 31-35 «Мнемотехніка технологія ефективного засвоєння інформації.».
6. Методична скарбничка вихователя. № 02 2014 р. ст. 30 - 33;
7. Дошкільне виховання №11 2016 р. ст. 20-22. «Мнемотехніка : розучуємо скороговки з радістю»; 8) Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція). MediaSapiens. 09:13,. 27 Квітня 2016. 43840.

Якимюк О.В.,
вихователь вищої кваліфікаційної категорії
Заклад дошкільної освіти № 40
м. Луцьк, Волинська область, Україна

ВИКОРИСТАННЯ КОРЕКТУРНИХ ТАБЛИЦЬ У СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ: ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ

Час змін – це час найбільших можливостей! Важливо побачити ці зміни, перейнятися ними, а отже, крокувати в ногу з часом. Тому необхідно знаходити нові шляхи у вихованні та розвитку дошкільників. Готовність до інноваційної діяльності, постійне творче зростання та самовдосконалення – головні риси сучасного педагога. На сьогоднішній день кожен педагог має цілий арсенал засобів для оптимізації освітнього процесу та особистісного розвитку дитини.

Одним з таких засобів, на нашу думку є робота по застосуванню коректурних таблиць за авторською технологією доктора педагогічних наук Наталії Василівни Гавриш. Робота з таблицями активізує пізнавальні психічні процеси дошкільника, сприяє розвитку комунікативності, удосконаленню сприймання, уваги, пам'яті, забезпечує інтерес до інтелектуальної діяльності та формує здатність творчо, нешаблонно мислити, самостійно поповнювати свої знання.

Під час вивчення змісту технології ми опрацювали літературу[1, 256 с], у якій описано технологію, в методичному кабінеті організували виставку науково-методичної літератури; розробили завдання, запитання, вправи, конспекти інтегрованих занять щодо застосування коректурних таблиць у роботі з дітьми; організували та провели майстер-клас, консультації для педагогів; виготовили демонстраційні та індивідуальні коректурні таблиці. Маємо певні напрацювання, результатом нашої роботи є три методичні посібники. Впровадження технології в закладі відбувалося за трьома напрямками:

- 1) робота з педагогами;
- 2) робота з дітьми;
- 3) робота з батьками.

Першим напрямком, за яким ми почали працювати, це є робота з педагогами. Розробили систему консультацій для вихователів: консультація-діалог: «Коректурні таблиці як стимул пізнавальної активності дошкільника», Коректурні таблиці як засіб розвитку логіко-математичного мислення у дошкільнят»; консультація-повідомлення: «Розвиток мовлення за допомогою коректурних таблиць»; консультація-порада: «Вплив коректурних таблиць на креативні можливості дошкільника»; консультація-ілюстрація: «Пограємо – природу пізнаємо» та інші.

Що ж саме являють собою коректурні таблиці? Коректурні таблиці – це інформаційно-ігрове поле з різною кількістю клітинок (від 9 до 25), заповнених

предметними картинками (цифрами або буквами, символами чи знаками; геометричними фігурами тощо).

Варто зазначити, що під час виготовлення коректурних таблиць ми дотримувалися рекомендацій, рекомендованих Наталею Гавриш. Незалежно від формату таблиці картинка обов'язково мають бути предметними, щоб забезпечити якість і чіткість сприйняття: слухового (завдання чи запитання дорослого) і зорового (пошуку й знаходження відповіді на запитання чи розв'язання завдання в таблиці). Картинки мають бути достатньо великими, реальними, щоб дитина могла їх легко впізнати, бажано однотипними (малюнки, фотографії, схематичні зображення тощо) для полегшення їх сприйняття дітьми і дотримання естетичних вимог. Що менші діти, то більш очевидними мають бути зв'язки між предметами як тематичним угрупованням. Кожну клітинку коректурної таблиці вихователі пронумерували і підписали друкованим шрифтом – це значно розширює розвивальні можливості використання таких таблиць.

У таблиці наведена кількість предметних картинок у коректурній таблиці відповідно до вікової групи:

Вікова група	молодша	середня	старша
К-сть картинок	9 - 12	16	20 - 25

Нами виготовлено коректурні таблиці різної тематики для усіх вікових, розроблених Наталією Гавриш. Крім цього розроблено авторські таблиці. Тематична палітра досить широка і відповідає вимогам освітніх ліній Базового компонента: «Мовлення дитини», «Дитина в природному довкіллі», «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі», «Гра дитини». Вона майже не змінюється в різних вікових групах, розширюється лише змістове наповнення та урізноманітнюються зв'язки між елементами теми. Скажімо, тема «Давай познайомимось» для молодших дошкільників представлена коректурними таблицями з підтем: «сім'я», «я серед інших», «дитячий садок». А для старших дошкільників дану тему розширено ще й такою підтемою, як от: «хлопчики-дівчатка». Пропонуємо тематичну палітру коректурних таблиць, які ми використовуємо у своїй роботі згідно тем місяця.

№	Місяць	Теми місяця	Тематична палітра коректурних таблиць, (за Н. Гавриш)
1.	Вересень	Давайте познайомимось; Житло; Рідна домівка; Дитячий садок	Я серед інших Хлопчики - дівчатка Люди Дитячий садок Житло Споруди
2.	Жовтень	Овочі, фрукти;	Осінні ознаки

		Дерева, ліс; Осінь	Овочі – Фрукти Дерева і кущі Осінні турботи
3.	Листопад	Птахи; Свійські тварини; Дикі тварини; Одяг, взуття.	Птахи Свійські і дикі тварини Взуття Одяг
4.	Грудень	Ми подорожуємо; Професії; Обереги нашого дому; Зимові свята	Цікаві подорожі Різні професії Кому що потрібно для роботи Корисні речі Транспорт Зимові свята та розваги Зимовий ліс Природа взимку
5.	Січень	Страви, посуд; Родина, рідний дім	Продукти харчування Сім'я
6.	Лютий	Машини, які допомагають; Всі професії хороші , вибираємо на смак; Моя Батьківщина - Україна	Небезпека. Рятівні засоби Транспорт Професії Моя Батьківщина – Україна Українські символи й обереги
7.	Березень	Маленькі актори; Культура поведінки; Дитина і книги; Звуки навколо нас	У світі казок Герої казок Все про книги Пробудження природи Весняні радощі
8.	Квітень	Тварини навесні; Природа космосу; На городі та в саду; Великдень	Квіти Космічна подорож
9.	Травень	Родинні стосунки; Малятко здоров'ятко; Водойми та їх мешканці; Зустрічаймо літечко	У кожного свої справи Безпека життєдіяльності; Малятко-здоров'ятко Водойми та їх мешканці Літо-літечко

З огляду на конкретність мислення дошкільників та нестійкість їхньої уваги, ключову організаційну роль у роботі з коректурними таблицями виконує дорослий. Він ставить запитання або формулює завдання, а діти виконують їх, пояснюючи свої дії. Вихователь за потреби коментує дії дітей, оцінює їх, надає дітям додаткову інформацію, уточнення тощо.

Під час роботи з коректурними таблицями ми ставили перед дітьми такі завдання: знайти правильну відповідь; назвати потрібне слово/слова; пояснити свої дії; висловити власну думку. Під час виконання цих завдань у дітей

формується така важлива навичка, як концентрація уваги, а ще здатність зосереджуватися на слуховому сприйнятті та розгляданні таблиці.

Коректурні таблиці, як і будь-які інші творчі ігри, ми використовуємо в різних формах організації роботи з дітьми:

- різні типи занять;
- інтегрована діяльність;
- спілкування під час організації різних видів діяльності;
- дидактичні ігри, ситуації, вправи, тощо.

Поza межами організованого навчання коректурні таблиці застосовуємо як своєрідну інтелектуальну гру, в якій діти змагаються поодиночі або командами на швидкість реакції, точність і широту сприйняття, багатший словниковий запас тощо. Кількість учасників такої гри не обмежується. Організувати гру можна як з однією дитиною, так і з групою дітей: у будь-якому разі кожна дитина виконує завдання індивідуально. А організація групових ігор сприяє розвитку партнерських стосунків між дітьми. Під час таких дидактичних ігор, як “Порахуй”, “Швидко назви”, “Скажи котрий” діти мимоволі запам’ятовують цифри, вправляються в порядковій та кількісній лічбі; вчаться встановлювати послідовність, визначати форму.

Такі вправи як “Купка слів”, “Додай слово”, “Знайди картинку і назви її” сприяють збагаченню лексичного запасу та фонематичного слуху; оволодівають граматичною будовою мовлення. Мовленнєві завдання “Склади речення”, “Поясни слово”, “Придумай історію за картинками” забезпечують розвиток зв’язного мовлення та формування комунікативних здібностей, до того ж дошкільнята вчаться виражати свої думки, бажання, індивідуальність. З метою активного засвоєння та закріплення знань дітей про природу доцільними будуть такі вправи: “Хто де живе, чим харчується”, “На прогулянку”, “Як їжачок до зими готується”. Ігри на основі коректурних таблиць цікаві і різноманітні.

Зауважимо, що ефективним засобом стимулювання навчально-пізнавальної діяльності є не лише готові коректурні таблиці - а й так звані дидактичні рамки — розліноване на квадрати ігрове поле (набірне полотно) й набір предметних картинок-карток. Діти, виконуючи словесні завдання-інструкції вихователя (старші дошкільники вже можуть самі давати завдання-інструкції своїм ровесникам), поступово заповнюють ігрове поле-рамку й одночасно контролюють правильність виконання дій кожним з учасників. У роботі з дидактичною рамкою перевагу віддаємо самостійній пізнавальній активності дітей, а дорослий переважно є організатором або партнером по грі.

Для того, щоб поєднати зусилля дошкільного закладу й родини, ми провели «День відкритих дверей» (показ батькам занять з використанням коректурних таблиць); організували виставку-презентацію коректурних таблиць для різних вікових категорій дітей; розробили поради, рекомендації, які розмістили на інформаційному стенді для батьків; провели консультації для батьків про ефективне застосування коректурних таблиць: «Розвиваємо

мовлення у наших малят», «Креативний розвиток дітей дошкільного віку», «Що ховає в собі природа?», «Подорож світом чарівних таблиць» і т. д.

Аналізуючи результати мовленнєвої діяльності дітей і динаміку змін якості навчальних досягнень в оволодінні практичними уміннями і навичками ми переконалися, що застосування коректурних таблиць є одним з ефективних способів сприяння розвитку мовлення, словесно-логічного мислення, пам'яті у дітей дошкільного віку. Вони являються одним із засобів розвитку креативності як базової якості. Словесні ігри значною мірою впливають на розвиток мовлення малюка. Показниками засвоєння матеріалу є швидкість та правильність виконання завдань, спроможність пояснювати результати, засвоєння алгоритму дій, що виражене в можливості перенесення способів виконання завдань у новій подібній ситуації. Робота з коректурними таблицями повністю відповідає особистісно орієнтованій моделі навчання, за якої враховуються індивідуальні особливості дитини, допомагає педагогові встановити з вихованцями оптимальні – партнерські стосунки, створити атмосферу емоційної довіри та розкृतості.

Аналіз очікуваних та отриманих результатів:

Очікувані результати:

1. Дитина вміє сконцентрувати увагу.
2. Здатна зосереджуватися на слуховому сприйнятті і розгляданні таблиці.
3. Уміє знайти правильну відповідь, назвати потрібне слово.
4. Може пояснити свої дії.
5. Упевнено висловлює власну думку.
6. Усвідомлює свою належність до різних елементів природного, соціально – культурних середовищ.
7. Уміє спілкуватися з друзями.

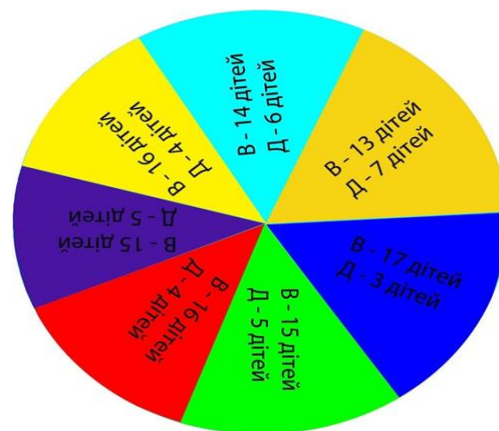
В – високий рівень   Д – достатній рівень

В проекті брало участь 20 дітей

Результати до:

Результати після:

Отже, впевнено можна сказати, що використання в освітньому процесі коректурних таблиць є надзвичайно ефективним засобом розвитку комунікативної діяльності, креативності, пізнавальної активності та самостійності дошкільників.

Література

1. Базовий компонент дошкільної освіти / Науковий керівник: А. М. Богуш, дійсний член НАПН України, проф, д-р пед. наук; Авт. кол-в: Богуш А. М., Беленька Г. В., Богініч О. Л., Гавриш Н. В., Долинна О. П., Ільченко Т. С., Коваленко О. В., Ли-сенко Г. М., Машовець М. А., Низковська О. В., Панасюк Т. В., Піроженко Т. О., Поніманська Т. І., Сідельнікова О. Д., Шевчук А. С., Якименко Л. Ю. — К.: Видавництво, 2012. – 26 с.

2. Гавриш Н. В. Калейдоскоп інформаційно-ігрової творчості дітей. Методичні рекомендації щодо використання коректурних таблиць К.: Видавничий дім „Слово”, 2012. – 256 с.

3. Богуш А. М., Гавриш Н. В. Розвиток мовлення дітей старшого дошкільного віку. Навчально-методичний комплект: посібник та предметні картки. К.: «Генеза», 2013. – 240 с.

4. Вишневіська І. Таємниці лісу : інтегроване заняття з використанням коректурних таблиць для старших дошкільнят / І. Вишневіська, С. Алексюк // Дошкільне виховання. - 2013. - № 10. - С. 30-32 : фот. кольор.

5. Коректурні таблиці як стимул пізнавальної активності дошкільників [Текст] / О. Безсонова // Вихователь-методист дошкільного закладу : спеціаліз. журн. - 2012. - № 12. - С. 60-68.

Іванченко О.Ю.,
вихователь

*Заклад дошкільної освіти №26
м. Кривий Ріг, Дніпропетровська область, Україна*

ЛЕПБУК ЯК ІННОВАЦІЙНА ІГРОВА РОЗВИВАЮЧА ТЕХНОЛОГІЯ У РОБОТІ З ДОШКІЛЬНИКАМИ

Сучасний педагог ставить собі за мету виховання дитини - дошкільника - творчо розвиненого, ініціативного, розкутого, з високим рівнем розвитку пізнавальних процесів, що вміє самостійно шукати знання. Цьому сприяє гра - один з основних видів дитячої діяльності.

У директивних документах, прийнятих останнім часом в Україні, таких як Закон України «Про дошкільну освіту», «Концепція дошкільного виховання в Україні» та ін. вказано, що гра є засобом виховання і навчання. У Концепції дошкільного виховання в Україні, «роль гри в педагогічному процесі зумовлена її функцією – творчою інтеріоризацією дітьми власного досвіду пізнання навколишнього середовища. Змістовна гра та інші види діяльності (навчальна,

трудова, спілкування) розвиваються в умовах педагогічного процесу, побудованого на поєднанні вищерозглянутих аспектів. Гра сприяє формуванню у дітей ієрархічної структури мотивів, які становлять основу морального спрямування особистості. Вона є ніби першим щаблем в осягненні моральних взаємин, підпорядкуванні мотивів, які продовжують діти і поза грою. Гру проводять для спонукання дітей до таких учинків, мотивів, взаємин, які не використані в реальній дійсності, для невимушеного усвідомлення знань, моральних норм, для застосування способів їхнього пізнання й перетворення. Крім того, гра – найлегший ступінь для усвідомленого оволодіння надбанням культури, досвідом людських взаємин, знаннями, способами діяльності тощо» [3, с.3].

Як зазначав Л. Виготський, «Підпорядковуючи поведінку усім відомим умовним правилам, гра вчить розумній і свідомій поведінці. Вона є першою школою думки для дитини...» [2, 127].

Гра для дошкільника є засобом проникнення в діяльність і взаємостосунки дорослих, засобом відображення навколишньої дійсності. У грі дитина реалізовує свої можливості, які недоступні їй в реальному житті. Високу оцінку грі дав В. Сухомлинський. Він писав: «Гра – це величезне світле вікно, крізь яке в духовний світ дитини вливається живлючий потік уявлень, понять про навколишній світ. Гра – це іскра, що засвічує вогник допитливості» [4, 181].

Гра, ігрова діяльність - це невід'ємна частина життя у дітей дошкільного віку. Гра має виняткове значення для психічного розвитку дитини і являється ведучою діяльністю в дошкільному віці.

Про першорядне значення гри для природного розвитку дитини свідчить той факт, що ООН проголосила гру універсальним і невід'ємним правом дитини. Як дитинство має свій внутрішній зміст і не є просто підготовкою до дорослого життя, так і гра має внутрішню цінність і значення. На відміну від роботи, гра не залежить від заохочення зовні. Гра є одним з найцікавіших видів людської діяльності, провідною діяльністю дошкільника, засобом його всебічного розвитку, важливим методом виховання, її назвали «супутником дитинства», хоч у житті граються не тільки діти, а й дорослі

Головним компонентом гри є іграшка - річ, призначена дітям для гри. Без неї гра неможлива. Як найсуттєвіший компонент гри, вона відіграє важливу освітню, розвивальну, виховну, навіть організаційну ролі. Як і гра, іграшка є важливим фактором психічного розвитку дитини, що забезпечує поступове здійснення нею усіх видів діяльності на більш високому рівні. Гра як основний вид діяльності дітей дошкільного віку, розвиває психічні, фізичні сили малюка (увагу, мислення, уяву, пам'ять, організованість, спритність тощо), сприяючи освоєнню ним навколишнього світу і людських взаємин, пробуджує, задіює його творчий потенціал. На підставі того, якими іграшками грається і в які ігри грає дитина, можна зробити певні висновки про її задатки, нахили, окреслити програму їх розвитку в найближчій і віддаленій перспективі

В оновленому Базовому компоненті дошкільної освіти дитячу гру розглядають як одну з основних ліній, що передбачає: «розвиток у дітей творчих здібностей, самостійності, ініціативності, організованості в ігровій діяльності та формування у них стійкого інтересу до пізнання довкілля і реалізації себе в ньому» [1, с. 21].

Гра - провідна діяльність дитинства. Найважливіша ознака дитячої гри - цілковита захопленість, дитина повністю поринає у гру. Трапляється, що вона забуває про все - їжу, сон, оточуючих, реальне життя. У такі хвилини дитина живе в іншому світі. Крім цього, подібна захопленість доповнюється емоційною насолодою. Тому не варто дивуватися, якщо дитина розлючується, коли дорослі необережно порушують її гру, переривають те, що повинно тривати в її фантазії, - відбувається конфлікт двох світів, двох розумінь серйозності справи. З точки зору дорослих, дитина всього лише грається і вже час займатися кориснішими справами (вечеряти, вмиватися, гуляти тощо). А з точки зору дитини, вона зайнята дуже цікавою роботою, і перш ніж іти кудись, вона повинна її доробити. За допомогою ігрової діяльності діти мають своєрідний спосіб пізнання навколишнього світу.

В ігровій формі легше запам'ятати, вивчити, зрозуміти новий матеріал. Розвиток самостійності, відповідальності, уміння стримувати свої бажання, зважати на інших - усе це виникає насамперед під час гри .

Сьогодні система дошкільної освіти зазнає суттєвих змін. Важливим аспектом освіти є формування у дитини «навчити вчитися самому». Перед педагогом стоїть завдання навчити дитину ставити перед собою мету і завдання, знаходити способи їх вирішення, а головне знаходити потрібну інформацію для вирішення поставленого питання серед величезної кількості джерел інформації. Сучасній дитині необхідно не стільки багато знати, скільки послідовно і доказово мислити, проявляти розумову активність. Зміст і методи навчання дошкільнят спрямовані на розвиток уваги, пам'яті, творчої уяви, на вироблення вміння порівнювати, виділяти характерні властивості предметів, узагальнювати їх за певною ознакою, отримувати задоволення від знайденого рішення. Коли дитина сама діє з об'єктами, вона краще пізнає навколишній світ, тому пріоритет в роботі з дітьми слід віддавати практичним методам навчання. У зв'язку з цим перед нами педагогами стоїть завдання пошуку нових нестандартних форм взаємодії з вихованцями. На зміну традиційному приходять продуктивне навчання, яке спрямоване на розвиток творчих здібностей, формування у дошкільнят інтересу до творчої діяльності. Одним з перспективних методів, які сприяють вирішенню даної проблеми, є лепбук.

Використання лепбука – один з ефективних засобів педагогічного впливу на розвиток творчої особистості дитини, який сприяє формуванню життєвих компетентностей. На четвертому-п'ятому роках життя відбувається трансформація провідної діяльності в суто ігрову, якій притаманні сюжетність, наявність декількох ігрових ролей, правил гри, ігрового використання предметів,

спілкування з партнером по грі, наявність особистісного смислу ігрового дійства для самої дитини. А все це може бути покладено в основу інтерактивної взаємодії між дошкільником та дорослим. З одного боку, такі форми роботи, надають можливість надати дитині певну інформацію про навколишній світ, особливістю якої є те, що малюк одержує її не у вигляді вже готової системи від педагога, а в процесі власної активності. З іншого боку, у процесі взаємодії з однолітками та дорослим, дитина опановує способи діяльності, через які пізнає себе, соціум, навколишній світ, взагалі, механізми пізнання світу через індивідуальну, групову діяльність.

У час активного використання інноваційних методик для нас як педагогів дошкільників використання лепбука відкриває нові цікаві горизонти у роботі з нашими вихованцями. За допомогою створення такої тематичної папки діти зможуть навчитись самостійно обирати цікавий їм матеріал, розуміти його, швидше та простіше запам'ятовувати, за необхідності відтворювати його. Крім того, лепбук дасть можливість кожній дитині проявити свою індивідуальність, креативність та творчість під час створення роботи. Переваги використання лепбука для педагогів: сприяє організації матеріалу по темі, що вивчається в рамках тематичного планування, оформленню результатів спільної проектно-діяльності і може бути формою представлення підсумків проекту або тематичного тижня, організації індивідуальної та самостійної роботи з дітьми. Це прекрасний і чудовий спосіб подати всю наявну інформацію в компактній формі.

Отже, лепбук – це книга або папка будь-якої форми та з будь-якої теми, з вкладеними у неї оформленими у оригінальний спосіб різноманітними міні книжками, віконечками, малюнками, іграми

В умовах реалізації Базового компонента дошкільної освіти перед педагогом постає проблема - навчити дитину ставити перед собою цілі і завдання, знаходити способи їх вирішення, а головне знаходити потрібну інформацію для вирішення поставленого питання серед величезної кількості джерел інформації.

В умовах реалізації Базового компонента дошкільної освіти перед педагогом постає проблема - навчити дитину ставити перед собою цілі і завдання, знаходити способи їх вирішення, а головне знаходити потрібну інформацію для вирішення поставленого питання серед величезної кількості джерел інформації. Всім нам відомо, що краще запам'ятовується те, що цікаво, емоційно забарвлене. Саме для того, щоб вивчене залишилось в пам'яті дитини, щоб вона могла навчитися користуватися тими знаннями, які отримала на заняттях, щоб вона захотіла самостійно розширити свої знання з даного питання доцільно використовувати лепбук. Лепбук відповідає всім вимогам до предметно-розвиваючого середовища. Він інформативний, багатofункціональний, сприяє розвитку творчості, уяви, може використовуватись одночасно групою дітей (в тому числі за участю дорослого як партнера), має дидактичні властивості. Крім того є засобом художньо-естетичного розвитку дитини, залучає його до світу мистецтва. Структура і зміст лепбука доступні дітям дошкільного віку, він

забезпечує ігрову, пізнавальну, дослідницьку та творчу активність всіх вихованців. Процес створення лепбука дозволяє дитині бути учасником всього процесу, на будь якому з його етапів. [5].

Вважаємо, що саме такі, багатофункціональні посібники, як лепбук, сприяють навчанню, вихованню та допомагають формувати уяву про культуру ділових взаємин, необхідні життєві навички позитивної ефективної взаємодії з близьким оточенням.

Література

1. Базовий компонент дошкільної освіти / Науковий керівник: А. М. Богуш, дійсний член НАПН України, проф, д-р пед. наук; Авт. кол – в: Богуш А. М., Беленька Г. В., Богініч О. Л., Гавриш Н. В., Долинна О. П., Ільченко Т. С., Коваленко О. В., Лисенко Г. М., Машовець М. А., Низковська О. В., Панасюк Т. В., Піроженко Т. О., Поніманська Т. І., Сідельнікова О. Д., Шевчук А. С., Якименко Л. Ю. – К.: Видавництво, 2012. – 26 с.

2. Выготский Л.С. Педагогическая психология / Под. ред. В.В.Давидова. - М.: Педагогика, 1991.-480с.

3. Концепція дошкільного виховання в Україні -К.:Освіта,1993.-16с.

4. Сухомлинський В.О.Вибрані твори : у 5ти т. Т. з.-К.:Рад школа,1977.-670с.

5. Пляцок А. О. Використання технології “лепбук” в роботі з дошкільниками: навчально-методичний посібник [Електронний ресурс] / А. О. Пляцок, В. В. Олійник. – Вінниця : ММК, 2017. – 45 с. – Режим доступу : <https://dorobok.edu.vn.ua/article/pdf/2043>

Крикуненко Т.І.,

вихователь дитячого садка

Дошкільний навчальний заклад №203

м. Кривий Ріг, Дніпропетровська область, Україна

ПРИКЛАДИ ПОРУШЕННЯ ПРАВ ЛЮДЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ В УКРАЇНІ

Звідки взялись взагалі словосполучення на кшталт «права жінок», «права меншин», «права людей з інвалідністю»? Чому не можна говорити просто про права людини? Права людини універсальні: на заході, на сході, однакові навіть у Львові, і такі самі права людини, як у Києві. Права людини також рівні для всіх, тож у жінки, чоловіка, людини з інвалідністю чи етнічного єврея мають бути ті самі права? Досить дивно, що ці речі інколи досі потрібно пояснювати, але ми ж вами вчимося, тож заглянемо знову на історію.

Пам'ятаєте, ми говорили про моделі ставлення до інвалідності і, відповідно, до людей з інвалідністю? Якщо довгий час люди з інвалідністю вважались не самостійними, незалежними людьми, а такими, що потребують опіки, допомоги, медичного піклування, то й прав вони відповідно мали менше. Точніше, мали обмежені можливості для реалізації своїх прав і свобод проти інших. Важко взяти й почати реалізовувати якісь там свої права, коли проживаєш у закритій інституції чи не можеш вільно спілкуватись із світом, який не розуміє жестову мову, наприклад, чи пересуватись недоступним містом у візку. Відповідно весь цей час вважалося, що люди з інвалідністю потребують не рівних прав, а піклування та опіки. Йшлося насамперед про медичні проблеми людей.

Жодним чином не хочу применшити значення здоров'я та відповідно якості життя, але питання користування своїми правами та взагалі якість життя, не зводиться лише до стану здоров'я людини та наявності у неї засобів реабілітації. Права людини – це значно ширше.

Ось чому, зважаючи на історичне виключення багатьох груп людей з умовного «загального соціуму», і з'явилася пізніше потреба окремо акцентувати увагу на правах цих людей, вже не груп, а кожної конкретної людини, та пояснити, що саме означає можливість користуватись своїми правами та свободами, якщо ти людина з інвалідністю, жінка, чи єврей, чи належиш до якоїсь мовної меншини, чи ще якимось виділяєшся з того самого умовного загалу.

Так, щоб нагадати владі та людству про необхідність забезпечувати універсальні та рівні права для всіх, незалежно від різних ознак, з середини минулого століття, крім загального каталогу прав людини, «Декларації», про яку я розповідав в минулій лекції, почали з'являтися окремі «тематичні» документи: «Конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації», «Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок», «Конвенція про права людей з інвалідністю». Потрібно було додатково зробити наголос на тому, що права кожної людини, що належить до цих груп – це такі самі права людини, їх так само потрібно поважати і дотримуватись, і захищати, що важливо.

«Конвенція про права людей з інвалідністю», наприклад, має такі слова у преамбулі:

«к) будучи занепокоєними тим, що, попри всі ці різноманітні документи й починання, особи з інвалідністю продовжують натрапляти на бар'єри на шляху їхньої участі в житті суспільства як повноправних членів, а їхні права людини порушуються в усіх частинах світу;»

Які є особливості реалізації прав людини, коли справа стосується людини з інвалідністю?

По-перше, ніхто не скасовував один з двох головних принципів для держави, коли мова йде про права людини – не втручатись взагалі або мінімізувати своє втручання у можливість людини реалізовувати свої права й свободи.

Наприклад, право на приватне та сімейне життя. Начебто все просто: держава (її представники, державні органи) не мають втручатись в моє приватне життя, їм заборонено розголошувати медичний діагноз, наприклад, або не можна вламуватись до мене додому і перевіряти, як я там живу. Так, але є важливі нюанси.

З одного боку держава має не втручатись в моє приватне життя, поки все добре. І ні я, ні члени моєї родини не скаржаться. Але якщо у держави є обґрунтовані підстави вважати, що родина знаходиться у складних життєвих обставинах, чи є прояви сімейного насилля щодо когось з членів родини, держава має обов'язок втрутитись. І ось тут другий головний принцип – держава має вдаватись до дій, аби забезпечувати права людини.

Для того, аби вберегти людей з інвалідністю від ризику домашнього насилля, особливо коли мова йде про людей з обмеженою дієздатністю та дітей, держава має створити дієву та ефективну систему підтримки родин та перевірки умов проживання. Так само, як забезпечити процедуру своєчасного реагування та розслідування скарг на родинне насильство.

Але якщо держава втручається в приватне та сімейне життя людей з інвалідністю на тій лише підставі, що у людей є інвалідність, тут буде питання порушення кордонів та неправомірності такого втручання.

Візьмемо інше право – обирати та бути обраним. Знову, по-перше, держава не має втручатись в моє право обирати, тож не має мені нав'язувати, за кого віддавати мій голос. Якщо ж керівник мого ЗВО одного дня спробує змусити всіх викладачів піти та проголосувати за себе на наступних виборах – це буде втручання в моє право голосу? Але крім невтручання у виборчий процес, держава має обов'язок розробити правила та процедури виборів та впевнитись, що кожна людина, яка має громадянство та досягла повноліття, може скористатись своїм голосом. Тобто держава має створити умови, за яких я можу проголосувати. Ці умови містять як наявність фізичної дільниці, так і правил проведення самого голосування. І ось тут у деяких людей з інвалідністю виникають проблеми, про які люди без інвалідності, якщо тільки у них немає сьогодні дитячого візка або ноги в гіпсі по самі вуха, навіть не здогадуються. Для людей з певними видами інвалідності українські виборчі дільниці й загалом весь процес виборів стають недоступними. У нас як не дільниця на другому поверсі, так приймальна комісія сидить в підвалі. Це вже не кажучи про забезпечення таємниці голосування та незалежного вибору для незрячих людей. Ми ж розуміємо, що поставити галочку може лише зряча людина.

Ви можете подумати: «І що? Це ж лише раз на 4 роки, можна ж і вдома проголосувати». Ні, не можна, тому що у нас вся інфраструктура побудована таким чином, аби змусити людину з інвалідністю «сидіти» вдома або ж пересуватись специфічним маршрутом: лікарня – спеціальна робота – окремий навчальний заклад. І це не є прийнятним. І це не говорячи про «дивне» для людей з інвалідністю бажання бути членом чи членкинею виборчої комісії. Чи взагалі

набратись нахабства балотуватись у депутати. Чи можливо це? А от про те, як боротись з недоступними дільницями, ви можете прочитати у додаткових матеріалах до четвертого модуля.

У цій лекції ми не зможемо охопити всі 30 основоположних прав і свобод, які згадані, як у «Загальній Декларації з прав людини», так і у «Конвенції про права людей з інвалідністю», але згадаємо ще одне. Про всі інші ви можете прочитати додатково самостійно.

Крім того, що деякі люди з інвалідністю хочуть голосувати та навіть брати участь в управлінні цією державою та своїм життям, мають таке саме право на повагу до гідності, як і люди без інвалідності, мають свободу слова та право на приватність і далі по списку прав і свобод, який є таким самим, що і для інших, люди з інвалідністю мають культурні права.

«Конвенція» говорить про те, що держава має обов'язок, як проводити просвітницьку роботу на загал, аби цей «загал людей без інвалідності» трохи більше знав та поважав людське різноманіття, в тому числі, людей з інвалідністю, що у кінцевому результаті має привести наше суспільство до зміни сприйняття людини з інвалідністю з «біденька» на «така сама людина» та питання до себе: «А чи маю я обов'язок пристосовуватись та як його виконати?». А ще держава має розробити мінімальні орієнтири для надавачів товарів та послуг. І заохочувати їх робити свої товари та послуги доступними, в тому числі, й для людей з інвалідністю.

Повернемося до культурних прав. Всі ми любимо ходити в кіно. А як часто ви звертали увагу на доступність кінотеатрів? Що взагалі туди входить? Добре, якщо ви живете в Києві й ваш найближчий кінотеатр знаходиться в великому торговельному центрі. Там принаймні є ліфти та пандуси зазвичай, але не всюди. Тож перше питання – фізична доступність будівлі й зали, в якій проходить сеанс. Чи є можливість пересісти з візка у крісло самостійно, чи місце під візок, щоб зручно було усім. Але навіть це – дуже прості кроки, навіть більше – це капітальні зміни, які роблять один раз або враховують при проектуванні. Але ж доступне кіно або, точніше, потреба у кіно, є не тільки у людей, що пересуваються на візку чи використовують милиці.

До поняття доступного кіно також належить створення доступного відеоконтенту для незрячих чи нечуючих людей, бо вони також, як і я, як і ви, можуть любити кіно, хотіти його дивитись.

У світі давно вже придумали методики створення звукоопису для того, аби кінофільми були доступними для незрячих, не кажучи вже про субтитри для нечуючих. Але досі ці прості інструменти є майже недоступними для людей в Україні. Повернемося до питання: «Як саме держава має забезпечити це право для людей з інвалідністю?». Держава не має виділяти кошти на те, аби кожен фільм був адаптований, хоча це би спростило та якісно покращило життя. Натомість держава має розробити правила та обов'язок створення такого

контенту й заохочення для приватних кінотеатрів задумуватись, що в них є різноманітні клієнти, й через свою недоступність вони втрачають кошти.

До створення державного контенту вимоги мають бути жорсткішими. І хотілось би, аби в один день в нас переклад на жестову мову був не лише у недільного випуску новин на одному каналі, а й з'являлись ініціативи зі створення алгоритмів доступності найрізноманітнішого культурного контенту, який існує за державні кошти, тобто за наші з вами, від пандусів та облаштування доступних музеїв і театрів до створення доступного відеопродукту на суспільному телебаченні.

Звичайно, це лише кілька прав, радимо вам прочитати «Декларацію» і «Конвенцію» й, з огляду на знання про види інвалідності, на власний досвід, можливо, на досвід ваших друзів чи близьких, подумати, а які інші приклади обмежень реалізації тих чи інших прав людей з інвалідністю ви помічали?

Література

1. Конвенція про права осіб з інвалідністю (український переклад).
2. Закон України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні».
3. Загальна декларація прав людини 1948 року (український переклад).

Приймакова І.І.,

практичний психолог

Комунальний заклад «Дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) №280 комбінованого типу» Криворізької міської ради м. Кривий Ріг, Дніпропетровська область, Україна

ЛЯЛЬКОТЕРАПІЯ В КОРЕКЦІЙНІЙ РОБОТІ З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Ключові слова: лялькотерапія, лялька, корекційна робота.

Система освіти, яка зараз охоплює корекційно-розвивальну роботу має орієнтуватися на вимоги суспільства до своїх громадян і забезпечувати процес формування і розвитку дітей дошкільного віку з індивідуальними особливостями за певним типом соціальної поведінки.

Нині, у суспільстві через невідповідність до вирішення проблем дітей з індивідуальними особливостями склалася ситуація, коли будь-яка стресова ситуація, психологічні, матеріальні проблеми в родині дитини в майбутньому може стати причиною її соціальної неповноцінності. Варто підкреслити, що діти дошкільного віку часто стикаються з психологічними та соціальними проблемами, які вони самі не усвідомлюють і не можуть вирішити самостійно, через вікову незрілість емоційно-вольової сфери вони недостатньо підготовлені

до життя, погано контролюють свою поведінку, для них дуже складно спілкуватись з однолітками.

Актуальною проблемою на сьогоднішній день є пошук ефективних методів допомоги цим дітям у зниженні емоційної напруги, поведінкових розладів та успішної соціалізації в групі дитячого садка.

Одним з таких одночасно і цікавих, і надзвичайно продуктивних психологічних методів, що допомагають подолати комунікативні бар'єри, дають можливість невербального контакту, створюють сприятливі умови для розвитку здатності до саморегуляції є лялькотерапія.

Лялькотерапія - це розділ психотерапії (арт-терапії), яка використовує як основний прийом корекційного впливу ляльку, яка є проміжним об'єктом у взаємодії дитини і дорослого. Метою лялькотерапії є допомогти дитині ліквідувати хворобливі переживання, зміцнити психічне здоров'я, покращити соціальну адаптацію, розвинути самосвідомість, вирішити конфлікти в умовах колективної творчої діяльності [1, с. 83].

Світ дитини - це світ дії і діяльності, а за допомогою лялькотерапії з'являється можливість увійти у цей світ. Слід зазначити, що правильний підбір іграшок та ляльок має велике значення: це можуть бути звичайні ляльки, іграшки або лялькові будинки, які можуть зображувати членів сім'ї дитини, які надають можливість дітям безпосередньо виражати свої почуття. Коли діти розігрують сцени з ляльками, то є можливість спостерігати відношення між членами сім'ї: суперництво чи суперечки між братами або сестрами, піклування членів родини одне про одного та інше.

Лялькотерапія дозволяє об'єднати інтереси дитини і корекційні завдання психолога, дає можливість самого природного і безболісного втручання дорослого в психіку дитини з метою її корекції або психопрофілактики. Використовується цей метод в цілях профілактики дезадаптивної поведінки [4, с. 204]. Корекція протестної, опозиційної, демонстративної поведінки досягається шляхом розігрування на ляльках в парі з батьками або однолітками типових конфліктних ситуацій, взятих з життя дитини.

Лялькотерапія також широко використовується для вирішення інтра- і інтерперсональних конфліктів, поліпшення соціальної адаптації, при корекційній роботі зі страхами, заїканням, порушеннями поведінки, а також для роботи з дітьми, що мають емоційну травму [4, с. 205].

Різноманітні види арт-терапії, зокрема і лялькотерапію, спочатку використовували у практиці роботи спеціалізованих дошкільних і шкільних закладів, але проведене дослідження виявило, що на сучасному етапі були досліджені окремі аспекти зазначеної проблеми, проте місце і роль лялькотерапії і значення впливу мистецтва театру ляльок на дітей ще недостатньо повно розкриті у сучасних наукових працях, що і обумовлює звернення до даної теми.

У своїй роботі психологи І.Медведева і Т.Шишова використовують мистецтво театру ляльок як "лялькотерапію", тобто за допомогою театру ляльок

вони лікують дітей від неврозів. Т.Калошна використовує ляльок-маріонеток у психотерапевтичній роботі [2, с. 43].

На думку Л.Виготського та В.Лебединського, у процесі пізнання реального світу дитина активно проектує той досвід, який вона сприймає, у ігрову ситуацію [3, с. 54]. Основним об'єктом, який забезпечує дитині можливість самовираження, накопичення досвіду і його корекції у процесі самотійної гри, тривалий час є ляльки, а театр ляльок є джерелом естетичного впливу на людей будь-якого віку.

У процесі лялькотерапії використовувалися такі варіанти ляльок: ляльки мотанки, ляльки із фольги, лялька-персона, мотузкові ляльки, лялька бобо, пальчикові ляльки тощо.

Застосовуються також ляльки, які дитина може надіти на руку (лялька-петрушка, лялька би-ба-бо) можна використовуються для того, щоб дитина могла виражати свої емоції, для опису і вираження яких у неї немає потрібних слів.

Процес виготовлення ляльок також є корекційним. Захоплюючись процесом виготовлення ляльок, діти стають більш спокійними, врівноваженими. Під час роботи у них розвивається довільність психічних процесів, з'являються навички концентрації уваги, посидючості, розвивається увага [4, с. 205].

Цікавим і корисним є такий різновид арт-терапевтичної роботи як робота з побутовими поліфункціональними предметами, які не мають строго фіксованої функції (листи паперу, шматочки дерева, палки, мотузки, шматочки різноманітних тканин, шматки шкіри тварин, пінопласт тощо).

Виконання таких завдань надає можливість дітям діяти за таку ляльку, говорити від її імені, наділяти її чисто людськими якостями, незалежно від того, наскільки вона зовнішнє нагадує людину. У дітей є особлива якість ідентифікації з іншими людьми або предметами чи явищами оточуючої дійсності. Оволодіння цією якістю здійснюється “через розвиток здатності приписувати свої особливості і нахили іншим, при цьому і переживати їх як свої”[1, с. 80].

Розвиток здатності до ідентифікації дозволяє дитині глибше зрозуміти не тільки інших, а й усвідомити себе, своє внутрішнє “Я”. Особливою формою ідентифікації є антропоморфізм, коли якості живих істот приписуються неживій матерії. Цей спосіб пізнання себе і оточуючого світу особливо притаманний дітям.

Для дитини має значення те, що вона відчула, пережила, усвідомила у дії. А дії з предметами, які “ожили”, дозволяють розвивати вміння вставати на точку зору іншого, виражати його своєрідний характер, ставлення до тих, хто його оточує, та допомагають дітям вирішувати свої проблеми та позбавлятися їх за допомогою одного із фундаментальних принципів театру ляльок: принципу оживлення неживої матерії.

Також така робота з побутовим предметами надає великі можливості для розвитку багатьох здібностей дитини: фантазії, кмітливості, спостережливості, асоціативного мислення, ритмічності, пластичності, спритності, лаконізму.

Слід підкреслити ще один важливий момент, що на цих заняттях діти тричі психологічно захищені:

по-перше, дитина захищена ширмою, за яку вона сховалась; по-друге, дитина захищена лялькою, яка одягнена на руку і яка є самостійною фігурою, або окремим від дитини образом і бере на себе всі проблеми дитини, що надає дитині можливість самовираження і самопізнання; по-третє, сама специфіка театру ляльок дозволяє дітям перенести внутрішні переживання на символічний об'єкт і таким чином позбутися їх.

Таким чином, усе вищевикладене дозволяє зробити висновок, що використовуючи весь комплекс соціально-психологічної підтримки, який включає прийоми і методи лялькотерапії в корекційну роботу, ми можемо створити сприятливі можливості для самовираження дітей з різними індивідуальними особливостями, підвищити їх інтерес до оточуючої дійсності, покращити навички саморегуляції та адаптації у дитячому колективі.

Література

1. Сорокина Н. Кукольный театр как средство развития творческих способностей детей. // Дошкольное воспитание № 3, 1994.- С. 83 – 86.
2. Гребенщикова Л. Г. Основы куклотерапии. Галерея кукол. СПб.: Речь, 2007. 80 с.
3. Якушева Г. И. Народная кукла как современное педагогическое средство // Начальная школа. 2004. № 12. С. 54-56.
4. Осипова А.А. Общая психокоррекция. Учебное пособие. М.:Сфера, 2002г. С.204-206.

Ткач В.А.,

вчитель-логопед,

Дошкільний навчальний заклад (ясла-садок)

комбінованого типу № 4 «Вогник»

м. Нетішин, Хмельницька область, Україна

КОНСПЕКТ КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИВАЛЬНЕ ЗАНЯТТЯ З ДІТЬМИ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ «ПТАХИ РІДНОГО КРАЮ» (Автоматизація звука [Л] у словах, реченнях)

Мета:

Корекційна: розвивати рухливість мовних органів, правильну артикуляцію звука [Л], фонематичний слух, мовленнєве дихання, дрібну моторику.

Розвивальна: розвивати увагу, слухову і зорову пам'ять, логічне мислення, активне мовлення.

Навчальна: автоматизувати вимову звука «Л» у словах, реченнях,

збагачувати словник дітей.

Виховна: формувати позитивну мотивацію, виховувати критичне ставлення до своєї вимови, бажання правильно говорити.

Матеріали: предметні малюнки із зображенням птахів на звук [л], хатинки з кишеньками-віконцями для двох-трискладових слів завдання на розвиток слухової уваги, пам'яті, дидактичні ігри, роздатковий матеріал на розвиток мовного дихання, дрібної моторики, дзеркала.

Хід заняття

Організаційна хвилинка. Привітання «Усмішка»

Діти замикають коло, потискуючи руки, дивлячись у вічі один одному, усміхаючись, і говорять:

Усміхнися швидше ти мені,

Усміхнуся я тобі.

Доброго ранку, доброго дня!

Так один одного вітаєм щодня!

Вчитель-логопед. Ось ми і подарували один одному гарний настрій

Психологічна підготовка дітей до заняття. Самомасаж біологічно активних зон

1. Вправа «грабельки» (розсунуті пальці рук) розтираємо чоло — всі сторонні думки відходять.

2.«Ведмежата»- масажуємо вушка — голова буде краще думати.

3.«Виделочка» (вказівний і середній пальці) масажуємо точки перед вухом і за ним — добре будемо бачити і слухати, будемо уважними.

Артикуляційна гімнастика «Веселий язичок»

Вчитель-логопед. Зарядку зробимо старанно — стане язичок слухняним.

Жив у будиночку Язичок. А будиночок цей — рот. Якось уранці прокинувся Язичок, помив верхню губу, помив нижню губу, почистив верхні зубки, нижні зубки, покусав язичок («Злий пес»), причесав («Гребінець»), погладив («Праска») і почав робити зарядку.

Артикуляційні вправи «Млинчик», «Смачне варення», «Чашка», «Гойдалка», «Кораблик», «Літачок».

Вчитель-логопед. Зробив він масаж і вирішив з'їсти млинець (вправа «Млинчик»). До «млинчика» взяв полуничного варення (вправа «Смачне варення»); чаю (вправа «Чашка»). Захотілось йому погойдатися (вправа «Гойдалка»), поплавати у «Кораблику» Задоволений Язичок зручно влаштувався в «літаку» і заспівав його пісеньку: «Л-л-л-л-л» (торкаючись язичком до верхніх зубів), а потім повернувся у будиночок.

Вчитель-логопед. Язичок готовий правильно вимовляти звуки. Давайте пригадаємо, який звук ми вивчали?

Аналіз артикуляції звука [Л]

Вчитель-логопед.

- Що відбувається з губами, коли вимовляємо звук [л]?
(Губи розтягнуті в легкій усмішці, не напружувати.)
- Де в цей час язик?
(Широкий кінчик язика впирається у верхні зуби.)
- Звідки виходить повітря?
(Струмінь повітря виходить з бокових країв язичка.)
- Що робить голос?
(Голосові зв'язки вібрують.)
- Опишемо звук «Л» – пальчиками: приголосний, передньоязиковий, твердий, дзвінкий

Вчитель-логопед. Настав час погратися в цікаві ігри.

Дидактична гра «Відгадай, про яку пташку я загадала»

Вірно людям він слугує

І дерева їм рятує.

Дзьоб міцний і гострий має.

Шкідників ним добуває.(Дятел)

Швидко скрізь цей птах літає,

Безліч мошок поїдає,

За вікном гніздо будує,

Але в нас він не зимує.(Ластівка)

Хату на хаті має,

Жабам рахунок знає.(Лелека)

Біли, як сніг,

Гарний, як квітка, (Лебідь)

Сам вечірньої години,

Заховався в кущ калини

І на дуду голосну

Грає пісню чарівну.(СоЛovej)

Гра на мовне дихання «Здмухні пір'їнку з долоньки»

(Допоможемо птахам утеплити гніздечка).

Дидактична гра «Подаруй пташці хатинку»

Вчитель-логопед. Поділіть слова-назви(голуб, сокіл, ластівка, галка, соловей, чапля) на склади і порахуйте їх; за кількістю складів у словах поселіть птахів у хатинки зі стількома ж віконцями.

Дидактична гра «Картинку візьми – пестливо пташку назви»

(Ластівочка, ластівонька, голубонько, голубок, соловейко,...)

Дидактична гра «Продовж чистомовку»

Лека. лека, лека – летить...(лелека)

Лей, лей, лей – співає... (соловей)

Окіл, окіл, окіл – хижий ...(сокіл)

Фізкультхвилинка – «Весела лічба»

Раз, два – всі присіли,

І як птахи підлетіли,
Три, чотири – нахилились,
Із струмочка дружно вмились,
П'ять, шість – всі веселі –
Крутимось на каруселі,
Сім, вісім – знов присіли,
Підвелись, затупотіли,
Дев'ять, десять – відпочили
І за столик знову сіли.

Дидактична вправа «Не загуби пташенят» (виправ речення)

- Летіла, летіла ластівка тай загубила своїх голуб'ят (ні, ластів'ят).
- Летіла, летіла голубка тай загубила своїх ластів'ят (ні, голуб'ят).
- Летіла, летіла лебідка тай загубила своїх чапленят (ні, лебедят).
- Летіла, летіла чапля тай загубила своїх лебедят (ні, чапленят)

Вправа на дрібну моторику «Якого птаха я намалювала?»

(Діти вибирають силуети птахів, розфарбовують і, за бажанням, розповідають за схемою «Розкажи про птаха»)

Підсумок.

- Яка гра вам запам'яталась?
- Який звук закріплювали?
- Кому ви подаруєте свій малюнок?

Панфілова Я. В.,

вихователь

Заклад дошкільної освіти №8

м. Суми, Україна

ВПРОВАДЖЕННЯ МЕТОДИКИ «ЛЯЛЬКА-ПЕРСОНА» У ОСВІТНЬО - ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ ДОШКІЛЬНИКІВ

Постановка проблеми. Дошкільні роки є неоціненними з точки зору розвитку людини. У цей період відбуваються зміни, які впливають на все подальше життя, формується особистість дитини. Однією з умов цього процесу є стан психологічного, фізичного та соціального благополуччя. Саме в цей період дитина активно пізнає навколишній світ, отримує перший досвід взаємодії з іншими людьми, прагне знайти серед них своє місце, формуються перші знання. У нашому суспільстві зараз спостерігаються соціально-економічні колотнечі, наростання насильства, нестабільність, напруженість, це фактори, що призводять до емоційного дискомфорту. Вони негативно впливають на емоційне самопочуття, соціалізацію, спілкування, взаємодію з оточуючими, виникають стреси, гальмується процес розвитку особистості. Психологічні процеси дітей дошкільного віку ще формуються, тому важливо закласти основи позитивних

емоцій, почуттів та мислення, які відіграють важливу роль у розвитку дитини, готуючи її до повноцінного життя. Для вирішення питань психологічного, соціального та морального розвитку потрібні сучасні підходи, засновані на ігрових прийомах. Можна відмітити інноваційну технологію «Ляльки з особистими історіями (ляльки-персони) методика соціального та психологічного розвитку дитини».

Методика узгоджується з Базовим компонентом дошкільної освіти та сприяє його реалізації в освітніх лініях «Особистість дитини», «Дитина в соціумі». Освітня лінія «Особистість дитини» передбачає: формування позитивного образу «Я», створення бази особистісної культури дитини, її активної життєдіяльності. Виховання в дитини позитивного ставлення до своєї зовнішності, формування основних фізичних якостей, рухових умінь, культурно-гігієнічних, оздоровчих навичок та навичок безпечної життєдіяльності. На кінець дошкільного періоду життя в дитини мають бути сформовані базові якості особистості: довільність, самостійність і відповідальність, креативність, ініціативність, свобода поведінки і безпечність, самосвідомість, самоставлення, самооцінка. Зміст освітньої лінії «Дитина в соціумі» передбачає формування у дітей навичок соціально визнаної поведінки, вміння орієнтуватись у світі людських взаємин, готовності співпереживати та співчувати іншим. Завдяки спілкуванню з дорослими, як носіями суспільно-історичного досвіду людства, в дитини з'являються інтерес та вміння розуміти інших, долучатися до спільної діяльності з однолітками та дорослими, об'єднувати з ними свої зусилля для досягнення спільного результату, оцінювати власні можливості, поважати бажання та інтереси інших людей. Взаємодія з іншими людьми є своєрідним видом входження дитини в людський соціум, що вимагає умінь узгоджувати свої інтереси, бажання, дії з іншими членами суспільства[1,с.6].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вчені вважають, що дошкільні роки – це період «первинного фактичного формування особистості» (О. Леонтєв) [4,с.125] , «формування основної культури особистості дитини» (О.Асмолов), «володіння соціальним простором людських відносин через спілкування з дорослими, а також через гру та реальні стосунки з однолітками» (Л. Божович, Л. Виготський, Г. Абрамов, В. Мухіна, Д. Ельконін) [4,с.112], «виховання людяного в людині» (С. Русова). Питання соціального розвитку висвітлювалися у роботах таких науковців, як (Ш. Амоношвілі, Р. Буре, В. Абраменко, О. Кононенко, Н. Лисенко, Т. Пироженко та інші). Сучасні фахівці-практики розкривають необхідність впровадження та реалізацію у сучасних закладах дошкільної освіти нетрадиційних форм та методів роботи. Методика «Лялька-персона» направлена на формування соціально-психологічного розвитку та виховання.

Мета статті. Покрокове впровадження інноваційної методики «Лялька-персона», яка може стати незамінним помічником для педагога у розвитку соціальних, психологічних та моральних навичок дошкільника.

Представлення основного матеріалу. Першим кроком впровадження методики соціального та психологічного розвитку дитини «Ляльки з особистими історіями (Ляльки-персони)», потрібно почати з ознайомлення із статтями і публікаціями у періодичних виданнях та Інтернет-ресурсах, перегляду відео, опрацювати посібник для педагогів та тренерів «Ляльки з особистими історіями» [3]. Обов'язковим моментом є отримання сертифікату, який дає право на використання та реалізацію технології в дошкільній освіті. Вихователь повинен якісно організувати свою роботу, завжди підвищувати рівень педагогічної майстерності, постійно знаходитись у пошуку нових, оригінальних, нестандартних, творчих форм та методів роботи для впровадження інноваційної технології «Лялька-персона».

Наступним кроком щодо практики впровадження освітньої технології є власне виготовлення ляльок. Можна зробити їх самостійно або придбати готові. У моїй практиці ляльки виготовлялися власноруч. Оптимальна висота ляльки - близько 70 см, може бути меншою або більшою. Шийється з тканини, але вона повинна бути нетоксичною та гіпоалергенною, для набивки використовується паралон. Варто врахувати, що шия повинна бути міцною, щоб утримувати голову. Задля відтворення різних кольорів шкіри використовуються тканини різних відтінків, які схожі на натуральні. Риси обличчя ляльки повинні бути реалістичними, волосся має виглядати природньо і бути приємним на дотик. Одяг для ляльки можна пошити самостійно, придбати вживаний, або попросити батьків принести непотрібні дитячі речі. Варто мати кілька комплектів одягу, щоб ляльки не завжди носили одне і те саме вбрання. Для ляльок з важкими вадами виготовляються окуляри, слухові апарати, милиці та інвалідні візки. Ляльки зберігаються в коробках [3,с.11-13]. Вони особливі, але не такі, як ті ляльки, які є в ігровому осередку. Ці ляльки не є іграшкою для дітей, вони – інструмент для педагога. Ляльки «шепочуть» на вухо вихователя свою історію, можуть ставити запитання, а вихователь переповідає дітям. З лялькою треба поводитися бережно, коректно. Таким чином педагог подає приклад того, як діти повинні відноситися один до одного [2,с.10].

Третій крок – це розробка паспортів та портфоліо для кожної ляльки. Вводяться особисті дані: ім'я, вік, стать, склад сім'ї, місце проживання, мова чи мови, друзі, улюблені заняття, іграшки, їжа та різні життєві вподобання, страхи, мрії, особливості зовнішності, певні життєві історії, що і робить їх «маленькими людьми». Це необхідно для того, щоб вихователь не плутався в деталях. Інформацію можна доповнити, але ключові дані залишаються незмінними. Керуючись особистими історіями кожної ляльки, простіше вибрати ту чи іншу, яка «розповість» дітям про конкретну ситуацію. Життєві історії ляльок підбираються на основі реальних випадків, які трапляються в дитячому колективі, житті закладу дошкільної освіти, при спілкуванні з батьками, від суспільно важливих подій. Потрібно чергувати щасливі історії з історіями про емоційні та соціальні проблеми. Тобто на кожні 3-5 позитивних історій одна

проблемна історія на соціально-моральні теми. Завдяки цьому кожна ляльку робимо індивідуальністю.

Четвертий крок – організація роботи з ляльками. Коли він/вона вперше з'являється в групі, дошкільнята знайомляться, коротко зазначаються важливі деталі, зустріч повинна бути короткою, цікавою та інформативною. На наступних зустрічах діти дізнаються все більше цікавої інформації про події та життєві історії, з якими лялька приходить відвідувати дітей. Бажано першим, представити ляльку хлопчика, адже в іншому випадку діти подумують, що всі ляльки – дівчатка і призначені лише для дівчаток. Зустрічі з ляльками відбуваються в чітко визначений час раз на тиждень. Перебування ляльки на занятті має тривати 7-10 хвилин у підгрупах 10-12 дітей. Бесіда відбувається у колі або півколі, щоб якомога більше дітей могли долучитися до обговорення. Якщо дошкільнята розділені на підгрупи, то протягом дня повинна і друга підгрупа зустрітися з лялькою [3,с.26]. Введення технології слід починати з однієї чи двох ляльок, а потім поступово поповнювати новими персонажами. Це можуть бути: ляльки хлопчик, дівчинка, лялька з інвалідністю, але не безпорадною, лялька із зайвою вагою, лялька в окулярах, також можна зробити ляльку із синдромом Дауна тощо. Важливо стежити за тим, щоб у дітей не підсилювалися стереотипи. Чим більша кількість ляльок, тим більше шансів на те, що різні неприємності життя будуть рівномірно розподілені між ними і жодна з ляльок не буде виступати «жертвою».

П'ятий крок – тісно співпрацювати з батьками. З цією метою для батьків проводяться бесіди, групові та індивідуальні консультації, батьківські збори, круглі столи, заохочення до створення ляльок, підбору інвентарю, виготовлення індивідуальних паспортів, портфоліо, атрибутів, обговорення тем для розповідей.

Висновки. Впроваджуючи інноваційну технологію «Лялька-персона» у роботі з дошкільнятами, можна зробити висновок, що методика має позитивний ефект, оскільки для дітей такі заняття цікаві, захоплюючі, незвичні, а це в свою чергу допомагає налагодити взаємодію та досягти бажаного результату. Ляльки та їх історії розвивають у дітей емпатію, здатність оцінювати глузування, критику, знущання, біль від несправедливого поводження та фізичного насильства. З вихователем діти шукають рішення, дають поради, наводять приклади, проявляють турботу та підтримку, можливість знайти вихід із кризових ситуацій та отримати рішення дитячих проблем, вчаться ефективно та весело боротися з дискримінацією. Завдяки педагогічній інновації у дітей розвиваються співчуття, толерантність, солідарність, здатність розуміти, дбати, поважати один одного, вирішувати питання рівності та бути відповідальними. Діти вчаться визначати свої почуття та розуміти їх, зміцнюючи самоповагу та позитивну самооцінку. Методика роботи з ляльками підвищує вміння дітей вести діалог, взаємодіяти, домовлятися, висловлювати ідеї, збагачувати словниковий запас, що дозволяє вирішувати ряд мовленнєвих проблем. Слід відзначити, що

педагог повинен створити умови та атмосферу, в якій кожна дитина має відчувати себе повноцінним учасником освітнього процесу, захищеною і важливою, жодна дитина не повинна бути виключена або знецінена через її етнічну, культурну, релігійну приналежність, соціальний статус, мову спілкування, особливі освітні потреби, інвалідність, стать, стартові можливості.

Література

1. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція) / наук. кер. А.М. Богуш; авт. кол.: Богуш А.М., Беленька Г.В., Богінч О.Л. та ін. – К., 2012. – 26 с.
2. Дятленко Н. Лялька як персону, або нові можливості застосування ляльки в педагогічному процесі / Н.Дятленко // Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2017. – № 5. С. 9-14.
3. Ляльки з особистими історіями (ляльки-персони): методика соціального та психологічного розвитку дитини / Під заг. ред. Н.З. Софій, Ю.М. Найди – К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди». – 2017. – 52 с.
4. Приходько Ю.О. Нариси становлення та розвитку дитячої психології: Навчальний посібник для вищих навчальних закладів. – К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова. – 1999. – 205 с.

СЕКЦІЯ 5. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ ВЗАЄМОДІЇ МІЖ ВИХОВАТЕЛЯМИ І БАТЬКАМИ В ЗДО

Марків В.М.,

кандидат педагогічних наук, доцент
*Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія
м. Запоріжжя, Запорізька область, Україна*

Марків Т.В.,

методист з питань дошкільної освіти
*Комунальний заклад «Інноваційно-методичний центр»
Криворізької міської ради
м. Кривий Ріг, Дніпропетровська область, Україна*

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЗРОСТАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИХОВАТЕЛІВ У СФЕРІ РОДИННОГО ВИХОВАННЯ

Постановка проблеми. В наш час родина у повній мірі виступає тим основним громадським інститутом, що тримає на собі відповідальність за

формування особистості молодшого школяра. Зростання дітей фізично досконаліми, всебічно розвиненими, духовно багатими, справжніми українцями та патріотами, які проявляють любов до власної Вітчизни й готовність її захищати – спільне завдання родини та виховних інститутів.

Найважливішими якостями сучасних батьків та вихователів повинні бути здатність до рефлексії, врахування вікових та індивідуальних якостей дитини під час вибору методів та прийомів виховання, готовність до усвідомленого пошуку найбільш ефективного стилю її індивідуального виховання. Саме в наш час чимало можливостей для становлення власного неповторного стилю родинного виховання.

Сьогодні проблеми зростання професійної компетентності вихователів у сфері родинного виховання набувають особливої актуальності. Важко не погодитися з думкою багатьох науковців та практиків, що сучасним дітям потрібні сучасні педагоги, педагоги-новатори, здатні вносити у власну діяльність прогресивні ідеї, запроваджувати нововведення винаходити щось корисне, нестандартне, генерувати нове [2]. З огляду на це залишається актуальною проблема формування високого рівня професійно майстерності фахівців дошкільної освіти, без набуття якої неможлива реалізація гармонійного виховання й навчання дітей дошкільного віку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Історико-педагогічним аспектам родинного виховання і української родини в цілому присвячені праці Горленка В., Зубрицького М., Левицького О., Пономарьова А., Симоненка І., Стельмаховича М. та ін. Над проблемою родинного виховання працювали багато вчених: Байков Ф., Васильєва Е., Гуров В., Куликова Т., Харчев А., Шеляг Т. та інші.

У результаті аналізу психолого-педагогічної літератури нами з'ясовано, що професійну компетентність вихователів закладів дошкільної освіти визначено як здатність вирішувати завдання професійної діяльності на основі фахових знань і умінь що інтегруються з розвитком особистісних професійно значущих якостей, серед яких провідними є любов до дітей, що поєднується з вимогливістю, емпатією та комунікативністю [1].

Метою статті є представлення результатів реалізації психолого-педагогічних умов зростання професійної компетентності вихователів у сфері родинного виховання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Відповідно до соціально-психологічної точки зору родина (сім'я) являє собою малу соціальну групу, яка складається з чоловіка та жінки, які поєднані у шлюбі, їхніх дітей, інших кровних родичів, що мають спільний побут та наділені обов'язками морального та матеріального характеру.

«Життєдіяльність сім'ї реалізується через основні її функції:

- *матеріально-економічну* (бюджет сім'ї, організація споживчої діяльності, участь у суспільному виробництві, набуття професії, відновлення втрачених на виробництві сил);
- *житлово-побутову* (забезпеченість житлом, ведення домашнього господарства, організація побуту);
- *репродуктивну* (продовження людського роду);
- *комунікативну* (створення сприятливого сімейного мікроклімату, внутрісімейне спілкування, взаємостосунки сім'ї з мікро- і макросередовищем, контакт із засобами масової інформації, літературою, мистецтвом);
- *виховну* (формування особистості дитини, передача їй соціального досвіду);
- *рекреативну* (організація вільного часу та відпочинку);
- *функцію психологічного захисту»,* – саме так дає визначення функцій родини дослідник Л.Маценко [3, с 29].

Виходячи з актуальності проблеми, нами була розроблена програма експериментальної роботи і визначена загальна цільова установка дослідження: визначити психолого-педагогічні умови зростання професійної компетентності вихователів у сфері родинного виховання.

Базою дослідження був КЗДО (ясла-садок) №125 КТ» КМР м. Кривий Ріг.

Всього у дослідженні приймало участь 10 вихователів груп дітей дошкільного віку. Усіх вихователів ми поділили на експериментальну групу – 5 чол., та контрольну групу – 5 чол. Дослідницьку роботу проводили члени творчої групи із числа завідувачів ЗДО Тернівського району міста Кривого Рогу.

Аналіз психолого-педагогічної літератури дав можливість обґрунтувати змістову структуру професійної компетентності вихователів, яка містить:

- *мотиваційний* (сформованості мотивів і потреб щодо реалізації знань у професійній діяльності в системі дошкільної освіти);
- *когнітивний* (наявності професійно-педагогічних знань і розвиненість умінь, що забезпечують формування професійної компетентності);
- *емоційно-оцінювальний* (здатність здійснювати самоаналіз і само оцінювання, прагнення до самовдосконалення);
- *діяльнісний* (компетенції адекватного застосування знань на практиці).

Відповідно до критеріїв нами були визначені 3 рівні сформованості професійної компетенції вихователів: низький, середній, високий.

Для реалізації мети констатувального етапу експерименту підібрано низку діагностичних методів, зокрема:

- анкетування;
- опитування;
- тести на виявлення рівня професійної компетентності вихователів у сфері родинного виховання.

Перший етап дослідження виявив, що більшість вихователів дітей дошкільного віку мають середній і низький рівні сформованості професійної компетентності щодо формування уявлень дошкільників про родинні стосунки. Отримані результати засвідчили, що у більшій кількості вихователів є певні уявлення про зміст формування родинних стосунків у дітей, але ці знання носять загальний характер, вихователі не завжди розуміють значення формування родинних стосунків. Причиною цього, як свідчать наші спостереження за роботою вихователів, є недостатня компетентність педагогів у сфері родинного виховання. Умови та ефективні прийоми формування професійної компетентності вихователів ми вивчали на наступному – формувальному етапі дослідження.

Формувальний експеримент проходив у рамках тижня «Родинне виховання дошкільників». Програма зростання професійної компетентності включала роботу з 5 вихователями експериментальної групи: семінари-практикуми, психологічні тренінги і добірка художньої літератури з родинного виховання дошкільників. Так, нами було проведено семінар-практикум на тему «Формування уявлення про родинні стосунки у дітей дошкільного віку в різних видах діяльності». Його результатом також стало збагачення методичної бази для родинного виховання. Зокрема, під час семінару педагоги запропонували низку цікавих ідей для дидактичних ігор. Крім того, зробили добірку художньої літератури, у яку входять вірші, оповідання, казки родинного змісту для дошкільників.

На цьому етапі дослідження ми реалізували наступні психолого-педагогічні умови зростання професійної компетентності вихователів у сфері родинного виховання:

- цілеспрямоване формування у вихователів позитивної мотивації до володіння професійною майстерністю та зорієнтованість на саморозвиток і вдосконалення на постійній рефлексивній основі;
- опанування вихователями системою знань щодо професійної майстерності та набуття ними вмінь їх практичного застосування;
- упровадження сукупності традиційних та інноваційних форм і методів у цілісну систему підвищення рівня професійної підготовки вихователів.

Про результативність проведеної роботи ми судили з даних контрольного етапу експерименту, який підтвердив правильність висунутого нами припущення.

Висновки дослідження. Отже, турбота батьків про дитину, безумовне її прийняття, допомога у вирішенні проблемних ситуацій, підтримка ініціативності та самостійності дитини забезпечує розвиток гармонійної особистості, яка має високі досягнення у житті загалом та у навчанні зокрема. Бо саме дружня співпраця закладу дошкільної освіти та родини дасть той результат яки вимагає від них суспільство.

За результатами експериментального дослідження доведено, що реалізація запропонованих психолого-педагогічних умов забезпечила позитивну динаміку зростання всіх компонентів професійної компетентності вихователів у сфері родинного виховання.

Література

1 Беленька Г. В. Теоретико-методичні засади формування професійної компетентності вихователів дошкільних навчальних закладів в умовах ступеневої підготовки: автореф. дис. ... д-ра пед. наук.: 13.00.08. Київ, 2012. 39 с.

2. Матвеева О. М. Досвід роботи з питань родинного виховання /Дошкільне виховання/. 2001. № 6. С. 14-16.

3. Маценко Л. М. Педагогіка сімейного виховання / Л. М. Маценко. – Київ: НАКККіМ, 2011. – 293 с. – (2-ге).

4. Машовець М. А. Актуальність проблеми формування уявлення про сім'ю та родинні стосунки у дітей дошкільного віку. Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти. 2004. Вип. 29. С.69 – 75.

Відомості про авторів

Атамас Наталія Вікторівна, учитель – логопед, Комунальний дошкільний навчальний заклад №5 «Ружечка», Кіровоградська область, Україна

Гура Ірина Олександрівна, практичний психолог, Комунальний заклад «Дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) №239» Криворізької міської ради, м. Кривий Ріг, Дніпропетровська область, Україна

Думіна Ірина Володимирівна, вихователь-методист комунального закладу «Дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) №29 комбінованого типу» Криворізької міської ради, м. Кривий Ріг, Дніпропетровська область, Україна

Забашта Оксана Олександрівна, вихователь-методист, Ізюмський дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) № 16, Ізюмської міської ради, м. Ізюм, Харківська область, Україна

Іванченко Олена Юріївна, вихователь, Заклад дошкільної освіти №26, м. Кривий Ріг, Дніпропетровська область, Україна

Крикуненко Тетяна Іванівна, вихователь дитячого садка, Дошкільний навчальний заклад №203, м. Кривий Ріг, Дніпропетровська область, Україна

Марків Володимир Миколайович, кандидат педагогічних наук, доцент, Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія, м. Запоріжжя, Запорізька область, Україна

Марків Тетяна Василівна, методист з питань дошкільної освіти, Комунальний заклад «Інноваційно-методичний центр» Криворізької міської ради, м. Кривий Ріг, Дніпропетровська область, Україна

Мігаліскул Оксана Сергіївна, вихователь, Заклад дошкільної освіти №184, м. Кривий Ріг, Дніпропетровська область, Україна

Олійник Зоряна Петрівна, вихователь, Заклад дошкільної освіти №73, м. Львів, Україна

Панфілова Яна Володимирівна, вихователь, Заклад дошкільної освіти №8, м. Суми, Україна

Поліщук Людмила Францівна, директор, Станишівського ЗДО «Дошкільник», с. Станишівка, Житомирська область, Україна

Приймакова Інна Іванівна, практичний психолог, Комунальний заклад «Дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) №280 комбінованого типу» Криворізької міської ради, м. Кривий Ріг, Дніпропетровська область, Україна

Самчук Тетяна Броніславівна, вихователь, Заклад дошкільної освіти №7 «Оленка», м. Нетішин, Хмельницька область, Україна

Синельникова Алла Олександрівна, завідувач, Комунальний заклад «Дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) №239» Криворізької міської ради, м. Кривий Ріг, Дніпропетровська область, Україна

Соколова Наталія Сергіївна, вчитель-дефектолог, Заклад дошкільної освіти № 280, м. Кривий Ріг, Дніпропетровська область, Україна

Стрільчук Ольга Іванівна, вихователь, Комунальний заклад дошкільної освіти (ясла-садок) № 76, м. Кривий Ріг, Дніпропетровська область, Україна

Терес Оксана Олексіївна, вихователь, Заклад дошкільної освіти «Сонечко», м. Бобровиця, Чернігівська область, Україна

Тітова Олена Миколаївна, вихователь ЗДО, Березанський заклад дошкільної освіти (ясла-садок) «Сонечко», смт. Березанка, Миколаївська область, Україна

Ткач Валентина Анатоліївна, вчитель-логопед, Дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) комбінованого типу № 4 «Вогник», м. Нетішин, Хмельницька область, Україна

Тлостюк Ольга Миколаївна, вихователь дитячого садка, Дошкільний навчальний заклад №15, м. Біла Церква, Київська область, Україна

Трипутіна Наталія Вікторівна, вихователь, Заклад дошкільної освіти № 26, м. Кривий Ріг, Дніпропетровська область, Україна

Федірко Оксана Миколаївна, вихователь, Дошкільний навчальний заклад № 10, м. Прилуки, Чернігівська область, Україна

Хархан Олена Олександрівна, керівник музичний, Заклад Дошкільної Освіти «Перлінка» м. Бровари, Київська область, Україна

Харькова Людмила Валеріївна, вчитель-логопед, Заклад дошкільної освіти № 280, м. Кривий Ріг, Дніпропетровська область, Україна

Цюра Віра Михайлівна, керівник музичний, Заклад дошкільної освіти (ясла-садок) «Дніпряночка», с. Червона Слобода, Червонослобідської сільської ради, Черкаська область, Україна

Чаренцева Ольга Олександрівна, вчитель-логопед, Заклад дошкільної освіти № 243, м. Кривий Ріг, Дніпропетровська область, Україна

Чекаль Любов Георгіївна, вихователь, спеціаліст вищої категорії, Дошкольное образовательное учреждение №120, г. Кривой Рог, Днепропетровская область, Украина

Черкун Наталія Анатоліївна, вихователь дитячого садка, Дошкільний навчальний заклад ясла-садок «Барвінок», селище Покровське, Решетилівський район, Полтавська область, Україна

Чернякова Іляна Олексіївна, інструктор з фізкультури, Дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) комбінованого типу №262 «Олімпієць», м. Запоріжжя, Україна

Чигрин Галина Іванівна, вихователь I категорії дитячого садка, Дошкільний навчальний заклад № 10, м. Чорноморськ, Одеська область, Україна

Швайка Людмила Анатоліївна, директор, Заклад дошкільної освіти (центр розвитку дитини), м. Куп'янськ, Харківська область, Україна

Шевчук Ірина Анатоліївна, практичний психолог, Заклад дошкільної освіти №2, м. Бердичів, Житомирська область, Україна

Шкуренко Наталія Миколаївна, вихователь-методист, Заклад дошкільної освіти № 370, м. Харків, Україна

Шнабська Катерина Павлівна, музичний керівник, Дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) комбінованого типу № 4 «Берегиня», м. Бердичів, Житомирська область, Україна

Шумбарська Тетяна Григорівна, вихователь, ДНЗ (центр розвитку дитини) «Золотий ключик», м. Нетішин, Хмельницька область, Україна

Юхимюк Тетяна Олександрівна, вихователь вищої категорії, педагогічне звання: «вихователь - методист», ЗДО № 40 м. Луцька, Волинська область, Україна

Якимюк Ольга Віталіївна, вихователь вищої кваліфікаційної категорії, Заклад дошкільної освіти № 40, м. Луцьк, Волинська область, Україна

Якуба Людмила Вікторівна, вихователь, Комунальний заклад «Дошкільний навчальний заклад № 120 компенсуючого типу (спеціальний)», м. Кривий Ріг, Дніпропетровська область, Україна

Яремчук Тетяна Олексіївна, вихователь закладу дошкільної освіти, ДНЗ- ЦРД №7, м. Бердичів, Житомирської область, Україна

Ярошенко Любов Іванівна, вихователь-методист, Височанський дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) комбінованого типу, Височанської селищної ради, Харківський район, Харківська область, Україна

Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції

«КЛАСИЧНІ ТА ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ У РОБОТІ ВИХОВАТЕЛЯ СУЧАСНОГО ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ»

21 липня 2020 р.

Частина II

Видавник: Центр прогресивної освіти «Генезум»

Електронна пошта: mail@genezum.org

сайт: genezum.org

tel: +38 (096) 277 14 16

Підписано до друку 19.07.2020 р. Здано до друку 20.07.2020 р.
Формат 60x84/16. Папір офсетний. Цифровий друк. Ум. друк. арк. 7, 91.
Тираж 100 прим.